

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Důchodová reforma v ČR - II. pilíř

Autor diplomové práce:

Bc. Kateřina Poláková

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Poláková Kateřina

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Důchodová reforma v České republice - II.pilíř

Anglický název

The pension reform in the Czech Republic - the second pillar

Cíle práce

Diplomová práce se zabývá hodnocením důchodové reformy v České republice se zvláštním zaměřením na II.pilíř. Cílem práce bude na základě všeobecné analýzy reformy, zejména druhého pilíře důchodové reformy v ČR, jeho vývoje, průběhu a dopadů z pohledu občana a státu, zhodnocení reformy a v neposlední řadě také vyhodnocení zájmu respondentů o II.pilíř důchodové reformy v období první poloviny roku 2013. Důraz bude také kladen na porovnání průběhu a dopadů důchodové reformy v České republice a na Slovensku.

Metodika

Metodika řešené problematiky je založena na obsahové analýze odborných sekundárních dat a získaných primárních dat. Dalšími použitými metodami v této diplomové práci jsou metody statistické pro vyhodnocení zájmu respondentů o II.pilíř důchodové reformy či metoda komparace pro porovnání průběhu důchodové reformy v České republice a na Slovensku. Sběr dat pro praktickou část bude proveden pomocí techniky dotazníku a rozhovoru.

Harmonogram zpracování

Teoretická část: 10/2013

Praktická část: 02/2014

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

Důchodová reforma, II. pilíř, penzijní společnosti, důchodové fondy, důchodové spoření, starobní důchod, sociální pojištění

Doporučené zdroje informací

BEZDĚK, Vladimír. Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky. 1. vyd. Praha: Česká národní banka, Sekce měnová, 2000. 127 s. ISBN 978-80-23864-89-2.

KOLDINSKÁ, Kristina. Sociální reformy ve střední Evropě – cesta k novému modelu sociálního státu? 1. vyd. Praha: Auditorium, 2011. 240 s. ISBN 978-80-87284-14-8.

POTŮČEK, Martin. Cesty z krize. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011. 135 s. ISBN 978-80-7419-057-5.

ŠULC, Jaroslav. Penzijní připojištění. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 196 s. ISBN 80-247-0772-1.

VOSTATEK, Jaroslav, ZBORNÍK, Peter a FIALA Tomáš. Návrh penzijní reformy: (verze s NDC). 1. vyd. Praha: CESTA, 2012. 18 s. ISBN 978-80-905134-3-3.

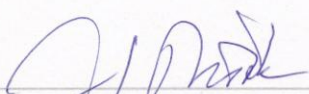
Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. <http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/>.

Vedoucí práce

Breuerová Růžena, Ing., CSc.

Termín odevzdání

březen 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.
Děkan fakulty

V Praze dne 1.11.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Důchodová reforma v ČR - II. pilíř" jsem vypracovala samostatně pod vedením mé vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 3. 2015

Bc. Kateřina Poláková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Růženě Breuerové, CSc. za odbornou pomoc, užitečné rady a připomínky, které mi byly velmi cenným vodítkem při vypracování této diplomové práce. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala společnosti ZFP akademie, a.s. za poskytnuté podkladové materiály.

Důchodová reforma v ČR - II. pilíř

Pension reform in the Czech republic – the second pillar

Souhrn

Diplomová práce se zabývá analýzou důchodové reformy v České republice, která nabyla účinnosti 1. ledna roku 2013 a radikálně změnila současný český důchodový systém. Teoretická část sleduje vývoj důchodového systému v České republice a jeho současnou třípilířovou transformaci. Zvláštní zaměření je věnováno druhému pilíři, názorům politických stran na jeho podobu a v neposlední řadě také jeho potenciální budoucnosti.

Praktická část sleduje na výběrovém souboru strukturu účastníků druhého pilíře, jejich věk, hrubý měsíční příjem či jejich odhadovaný výnos z důchodového spoření. Důležitou součástí praktické části je zejména empirický výzkum, jenž prostřednictvím dotazníků a následným zpracováním pomocí statistických metod zjišťuje důvod neúspěchu druhého pilíře v České republice.

Klíčová slova

Důchodový systém, důchodová reforma, druhý pilíř, penzijní fondy, státní důchod, spořicí produkty, průběžný systém financování

Summary

The Diploma Thesis deals with the analysis of the pension reform in the Czech Republic, which became effective on the 1st January 2013, and radically changed the Czech pension system. The theoretical section monitors the development of the pension system in the Czech Republic and its three-pillar transformation. Special focus is devoted to the second pillar, to various views of political parties on its form and last but not least its possible future.

The practical section, by using the selective sample, follows up the structure of the participants of the second pillar, their age, gross monthly income or the estimated yield of the savings in the second pillar. An important part of the practical section is, especially, empirical research, which through questionnaires and subsequent processing through the use of the statistical methods recognizes the reason for the failure of the second pillar in the Czech Republic.

Keywords

Pension system, pension reform, second pillar, pension fond, state pension, savings product, continuous funding system

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíl práce a metodika	11
2.1	Cíl práce	11
2.2	Metodika práce	11
3	Teoretická část	13
3.1	Historický kontext důchodového systému v České republice.....	13
3.1.1	Důchodový systém do roku 1989	14
3.1.2	Důchodový systém po roce 1989	14
3.1.3	Důchodový systém po vstupu do EU	15
3.2	Podoba důchodového systému před rokem 2013	16
3.2.1	Průběžný systém financování	16
3.2.2	Penzijní připojištění se státním příspěvkem	19
3.3	Problémy důchodového systému před reformou roku 2013	19
3.3.1	Stárnutí populace	19
3.3.2	Schodek důchodového účtu	24
3.3.3	Negativní důsledky plynoucí z průběžného důchodového systému	27
3.4	Současný důchodový systém v České republice	28
3.4.1	I. pilíř	28
3.4.2	II. pilíř	32
3.4.3	III. pilíř	41
3.5	Pohled české politické scény na důchodovou reformu a jejich návrhy na řešení .	44
3.5.1	Argumentace tehdejší Nečasovy vlády	44
3.5.2	Pohled na důchodový systém Centra pro sociálně-tržní ekonomiku a otevřenou demokracii	46
3.5.3	Argumenty představitelů Odborné komise pro důchodovou reformu	47
3.5.4	Názory politické strany Věci veřejné	48
3.5.5	Stanoviska podoby důchodové systému Hnutí ANO	49
3.6	Budoucnost důchodového systému	49
3.7	Důchodová reforma na Slovensku	51
3.7.1	Počátky důchodové reformy na Slovensku	52
3.7.2	Důchodový systém na Slovensku	52

3.7.3	Průběh důchodové reformy na Slovensku	54
3.7.4	Výsledek důchodové reformy na Slovensku	55
3.8	Závěr teoretické části	56
4	Praktická část	58
4.1	Výsledky důchodové reformy z roku 2013 v České republice	58
4.2	Druhý pilíř v souvislosti se společností ZFP akademie, a.s.	59
4.2.1	Představení společnosti ZFP akademie, a.s.	59
4.2.2	Statistické výsledky důchodového spoření společnosti ZFP akademie, a.s. v první polovině roku 2013	61
4.2.3	Analýza vlastního výzkumného vzorku	63
4.2.4	Shrnutí analýzy	71
4.3	Empirický výzkum postoje obyvatel ČR k druhému pilíři	74
4.3.1	Dotazníkové šetření	74
4.3.2	Zájem o informace k důchodové reformě	75
4.3.3	Zdroje informací k důchodové reformě	79
4.3.4	Povědomí respondentů o druhém pilíři	80
4.3.5	Hlavní důvody nepřistoupení k druhému pilíři	83
4.3.6	Finanční zajištění se na stáří	89
4.3.7	Shrnutí empirického výzkumu	90
5	Výsledky a diskuse	92
6	Závěr	95
7	Seznam použitých zdrojů	96
	Příloha č. 1 - Registrace smlouvy o důchodovém spoření	100
	Příloha č. 2 - Komu se dle tabulek druhý pilíř vyplatí?	101
	Příloha č. 3 – Stručný přehled napříč třemi pilíři	103
	Příloha č. 4 – Jakým způsobem chtěla vláda naplnit cíle reformy?	105
	Příloha č. 5 – Souhrnná tabulka údajů klientů v druhém pilíři	106
	Příloha č. 6 – Dotazník	109
	Příloha č. 7 – Seznam grafů	112
	Příloha č. 8 – Seznam tabulek	113
	Příloha č. 9 – Seznam obrázků	113

1 Úvod

Odchod do důchodu ve velmi pokročilém věku, nedostačující výše starobního důchodu, stárnutí populace. To jsou fráze, které bylo možné již před několika lety slyšet ve všech druzích masmédií takřka denně. Bohužel se však v tomto případě nejednalo ze strany médií o nafouknutou bublinu. Nepříznivý demografický vývoj či schodek důchodového účtu i celého státního rozpočtu jsou holá fakta. Za těchto předpokladů není možné, aby průběžný systém financování, ve kterém ekonomicky aktivní obyvatelé odvedou na důchodové pojištění to, co v současný okamžik přijme důchodce ze starobního důchodu, byl nadále dostačujícím a udržitelným systémem.

O potřebnosti změny českého důchodového systému není třeba polemizovat. Důchodové pojištění je ta nejdůležitější součást sociální ochrany, a pokud si český obyvatel nespoří na důchod již během svého života a spoléhá se na výraznou pomoc ze strany státu, nemůže v průběžném systému financování očekávat zachování důstojné životní úrovně v důchodovém věku.

Roku 2013 tedy definitivně odstartovala důchodová reforma, která výrazným způsobem změnila český důchodový systém. Ze stávajícího dvoupilířového systému se stal systém třípilířový, v němž hraje hlavní roli dobrovolný druhý pilíř zvaný důchodové spoření. Cílem druhého pilíře bylo zvýšit odpovědnost občanů za svůj příjem v post-produktivním věku a to formou vlastních úspor u soukromých penzijních společnostech. Česká republika se v souvislosti s druhým pilířem vydala cestou, která by dokázala zajistit dostatečnou udržitelnost důchodového systému. To však bohužel na úkor atraktivnosti podoby druhého pilíře, která je de facto tím nejdůležitějším kritériem pro to, aby se na druhém pilíři účastnilo co nejvíce poplatníků. Z důvodu velice nízkého zájmu o druhý pilíř tak důchodová reforma ve výsledku nesplnila svůj účel.

Kompletní průběh důchodové reformy, její konečné výsledky a předpokládanou budoucnost druhého pilíře analyzuje tato diplomová práce.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je zhodnotit podobu důchodové reformy v České republice se zvláštním zaměřením na příčiny neúspěchu druhého pilíře. Významnou roli hraje všeobecná analýza důchodového systému, jeho vývoje, průběhu a také stále probírané budoucnosti druhého pilíře. Součástí práce je také analýza slovenského důchodového systému a zjištění spojitostí či odlišností s českým penzijním systémem.

Předmětem praktické části této diplomové práce je detailní rozbor struktury výběrového souboru účastníků druhého pilíře z pohledu věku či hrubého měsíčního příjmu. Tento výzkum je také zaměřen na výnosnost z důchodového spoření u vybraných účastníků. Zásadním příspěvkem k dosažení cíle diplomové práce je empirický výzkum zaměřený na důvody nepřistoupení českých poplatníků k druhému pilíři.

2.2 Metodika práce

Metodika řešené problematiky je založena na obsahové analýze odborných sekundárních dat a získaných primárních dat. Pro vyhodnocení rozdílů mezi českou a slovenskou důchodovou reformou byla použita metoda komparace, která analyzuje jednotlivé pozorované jevy, mezi nimiž se hledají společné vlastnosti.

V první kapitole praktické části proběhla analýza výběrového souboru složeného ze sta účastníků druhého pilíře. Za pomoci grafického zpracování byla zjišťována struktura tohoto statistického souboru. Sběr dat pro druhou kapitolu praktické části byl proveden pomocí techniky dotazníku. S ohledem na cíle diplomové práce byly zvoleny otázky polootevřené, z čehož vyplývá, že byly respondentovi předloženy určité varianty odpovědi, ale zároveň měl respondent možnost vytvořit odpověď vlastní.

V rámci empirického výzkumu byly stanoveny následující pomocné hypotézy:

Vybraným účastníkům druhého pilíře se důchodové spoření vyplatí.

Druhý pilíř se vyplatí pouze mladším ročníkům s nadprůměrnými platy.

Čeští poplatníci neměli o informace k důchodové reformě zájem.

- *Zájem o důchodový systém nesouvisí s věkem respondenta*
- *Zájem o důchodový systém nesouvisí se vzděláním respondenta*
- *Zájem o důchodový systém nesouvisí s měsíčním příjmem respondenta*

Neúspěch důchodové reformy způsobila neatraktivnost druhého pilíře.

Čeští poplatníci se finančně nezajišťují na stáří.

Některé z hypotéz bylo třeba následně za pomoci statistických metod ověřit. Vybraná data získaná z dotazníkového šetření byla importována do statistického programu SAS. Jednoduché hypotézy byly testovány na základě testu hypotézy o relativní četnosti, který se používá v případě kvalitativních znaků a složené hypotézy pomocí chí-kvadrát testu. Zbylé hypotézy byly zpracovány kvalitativně.

3 Teoretická část

3.1 Historický kontext důchodového systému v České republice

V době, kdy neexistoval pojem starobní důchod, bylo nepsaným pravidlem, že se o důchodce postarají jejich děti. Nejlepším způsobem, jak se pojistit na stáří bylo mít dětí jednoduše co nejvíce. Pro ně to nebyla přílišná zátěž, bylo jich tenkrát mnohem více než dnes a rodiče umírali zpravidla daleko dříve. Postupem času se v Evropě rodilo stále méně dětí a rodiče se začali dožívat mnohem vyššího věku. Do problematiky zajištění důchodců v penzi proto musel zakročit stát.¹

Důchodový systém má v právním řádu České republiky více než stoletou tradici. Poprvé byl představen již v 19. století v Rakousku-Uhersku, kde se ujal model důchodového systému inspirovaný německým kancléřem Otto von Bismarckem. Bismarckovský model se zakládá na povinném sociálním pojištění, které musí platit každý zaměstnanec a vzniká z něho nárok na penzijní dávky, které jsou ovlivněny délkou pojištění a měsíčním výdělkem. To znamená, že dotyčný s určitým sociálním statutem během ekonomicky aktivního období by si stejný status měl udržet i v rámci důchodového věku. Tento model je proto specifický nízkou mírou solidarity.²

Kromě tohoto modelu je možné nalézt v Evropě ještě další dva modely důchodového systému. Tím druhým je model Beveridgeův, ve kterém hrál důležitou roli stát a jehož hlavní ideou bylo poskytnutí minimálního příspěvku každému jedinci bez výjimky. Poslední skandinávský model je kombinací předchozích dvou modelů, stát má na rozdíl od běžného občana velkou odpovědnost, na druhou stranu je však občan zatížen velkou měrou daně bez ohledu na jeho sociální pozici.

¹ POTŮČEK, M. *Cesta z krize*, str. 39.

² PLISCHKE, S. E., *Evropan ve výslužbě u Bismarcka* [online]. Peníze.cz: 15.dubna 2003 [cit. 3. Listopadu 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/svetova-ekonomika/15477-evropan-ve-vysluzbe-u-bismarcka>>

Český důchodový systém tedy má své kořeny právě v bismarckovském modelu a jeho vývoj později ovlivnilo několik historických milníků, jako je sametová revoluce či vstup do Evropské unie. Největší reforma však proběhla roku 2013, kdy vstoupil v platnost třípilířový důchodový systém.

3.1.1 Důchodový systém do roku 1989

V roce 1924 vstoupil v platnost moderní zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří³, které se týkalo všech, kteří na území Československé republiky vykonávali práce nebo služby na základě pracovního, služebního nebo učňovského poměru. Pojištěnci přispívali do systému podle třídy, ve které se nacházeli a dle výše jejich mzdy. Celý systém fungoval na základě principu rovnováhy mezi příjmy a výdaji, polovinu pojistného platili zaměstnavatelé a polovinu zaměstnanci a nárok na starobní důchod měli muži i ženy od 65 let.⁴

Padesátá léta byla pochopitelně ve znamení přechodu středoevropských hodnot na sovětský model. Zákonem o přebudování národního pojištění⁵ došlo k oddělení nemocenského a důchodového pojištění. Roku 1968 vzniklo Ministerstvo práce a sociálních věcí, o dávkách důchodového zabezpečení rozhodoval Úřad důchodového zabezpečení v Praze. V této době byl pro určité skupiny obyvatelstva starobní důchod velice štědrý, znevýhodňoval naopak osoby samostatně výdělečně činné.⁶

3.1.2 Důchodový systém po roce 1989

Proces důchodové reformy byl bezprostředně odstartován po politických změnách, k nimž došlo roku 1989. Změny penzijního systému v 90. letech se týkaly zejména

³ Zákon č. 221/1924 Sb. zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří.

⁴ ČSSZ. *80 let sociálního pojištění* [on-line]. ČSSZ: Praha, 2004. 46 s. [cit. 23. srpna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.cssz.cz/stranky/konference-80let/brozura_c.pdf>.

⁵ Zákon č. 102/1951 Sb., o přebudování národního pojištění.

⁶ Ageing and Employment Policies – Czech Republic. *OECD* [online]. 2003 [cit. 14. srpna 2013]. Dostupný na WWW: <<http://www1.oecd.org/publications/e-book/8104131E.pdf>>.

odstranění diskriminace určitých populačních skupin a snížení nadměrné štedrosti dosavadního důchodového systému, čímž se mělo předejít hrozcí finanční nerovnováze.

Výsledkem těchto změn bylo vytvoření důchodového systému, který se skládá ze dvou částí a fungoval až do roku 2012 včetně. První částí bylo základní důchodové pojištění, které bylo završeno roku 1996, kdy Česká republika přijala jako jedna z prvních zemí střední a východní Evropy zákon o důchodovém pojištění. Jeho hlavním cílem byla restrukturalizace dávkového systému tak, aby nebylo nutné zvyšovat v budoucnu odvodové zatížení ekonomicky aktivních osob, tedy opatření, jako je postupné zvyšování důchodového věku, diferencované pro muže a ženy či změna konstrukce výpočtu důchodů.

Druhou částí důchodového systému bylo doplňkové soukromé pojištění, které se skládalo ze tří variant – penzijní připojištění se státním příspěvkem, životní pojištění a zaměstnanecké penzijní pojištění. Toto soukromé pojištění je dodnes založeno na občanském principu, tudíž je dobrovolné.⁷

3.1.3 Důchodový systém po vstupu do EU

1. května roku 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie, což mělo mimo jiné za následek ratifikaci evropského práva do českého právního řádu. Česká správa sociálního zabezpečení byla v postavení kompetentní instituce v oblasti důchodového a nemocenského pojištění. Znamenalo to pro ni radikální zdokonalení administrativního systému a vytvoření odborných předpokladů pro plnění úkolů souvisejících se vstupem do EU. ČSSZ se tak stala moderní institucí fungující na základě technologií třetího tisíciletí a vytvářející pro klienta maximální hodnoty.⁸

Co se týče první části důchodového systému, tedy základního důchodového pojištění, pokračovalo se dále v dosavadní taktice, jako je zvyšování důchodového věku, omezení možností předčasného odchodu do důchodu nebo zvýšení procentní sazby

⁷ UNIVERZITA KARLOVA – PRÁVNICKÁ FAKULTA. *Důchodová reforma v České republice, ve Švýcarsku a ve Francii*, str. 49-54.

⁸ UNIVERZITA KARLOVA, PRÁVNICKÁ FAKULTA. *Důchodová reforma v České republice, ve Švýcarsku a ve Francii*, str. 43

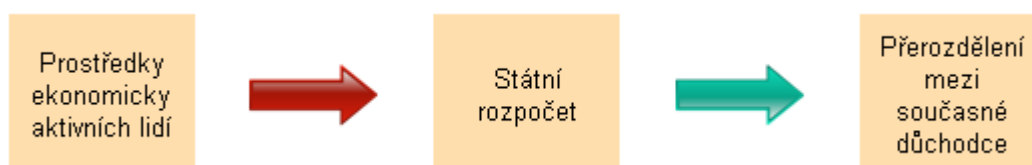
pojistného na důchodové pojištění o 2 procenta, tedy z 26 % na 28 %. 1. července roku 2005 vznikl registr pojištěnců, v němž se průběžně aktualizují a doplňují údaje. Na žádost pojištěnců se od roku 2006 o těchto údajích podávají písemné informace.⁹

3.2 Podoba důchodového systému před rokem 2013

3.2.1 Průběžný systém financování

Před důchodovou reformou roku 2013 byl tedy důchodový systém v České republice založen na dvou pilířích. Tím prvním pilířem byl průběžný systém financování. Fungoval na základě toho, že ekonomicky aktivní lidé odvádí ze své mzdy určité procento na důchodové pojištění a z těchto prostředků jsou následně vypláceny mimo jiné starobní důchody. A jak je to s počtem odváděných procent? Z hrubé mzdy zaměstnanec odvádí zaměstnavatel na důchodové pojištění 25 %, dalších 6,5 % platí zaměstnanec ze své hrubé mzdy na důchodové pojištění sám. Česká správa sociálního zabezpečení tak od zaměstnance, který pobírá průměrnou hrubou mzdu 25 101 Kč¹⁰, zinkasuje měsíčně 7 907 Kč.¹¹ Průběžný systém financování přehledně vystihuje obrázek č. 1.

Obrázek č. 1 – Průběžný systém financování

Zdroj: www.vyplata.cz

⁹ UNIVERZITA KARLOVA, PRÁVNICKÁ FAKULTA. *Důchodová reforma v České republice, ve Švýcarsku a ve Francii*, str. 51-52

¹⁰ Údaj k roku 2011

¹¹ FINANCE.CZ – DANĚ, BANKY, KALKULAČKY, SPOŘENÍ, KURZY MĚN. *Současný český důchodový systém* [on-line]. Finance media a.s.: Praha, 2000-2014 [cit. 28. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/soucasny-cesky-duchodovy-system/>>.

Způsob výpočtu důchodů se řídí zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Výše důchodu závisí na několika aspektech. V prvním případě je třeba znát průměrnou výši mzdy za každý odpracovaný rok. Na základě těchto čísel lze zjistit vyměřovací základ a to tak, že se průměrná mzda za každý z těchto odpracovaných let vynásobí určitým koeficientem, který spadá k danému roku. Koeficient nárůstu je klesající, což znamená, že zohledňuje inflaci a dospěje se tak ve výsledku k relativně srovnatelným číslům v souvislosti s měsíčními příjmy za jednotlivé roky. Pro praktickou představu tedy vzorec pro výpočet vyměřovacího základu vypadá takto:

$$\text{Vyměřovací základ} = (\text{prům. mzda za 1986}) \times 8,7236 + (\text{prům. mzda za 1987}) \times 8,5537 + \dots$$

Následující tabulka znázorňuje přesné výše koeficientu od roku 1986 do roku 2012.

Tabulka č. 1 – Koeficient nárůstu pro výpočet vyměřovacího základu

1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
8,7236	8,5537	8,3630	8,1651	7,8769	6,8258	5,5735	4,4496	3,7534
1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
3,1673	2,6750	2,4199	2,2136	2,0453	1,9187	1,7680	1,6475	1,5435
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1,4475	1,3761	1,2909	1,2024	1,1118	1,0744	1,0553	1,0315	1,0000

Zdroj: <http://www.vypocet.cz>

Další složkou sloužící k výpočtu důchodu je výpočtový základ, který je jednoduše řečeno redukcí vyměřovacího základu a to následujícím způsobem.

¹² VÝPOČET.CZ *Popis výpočtu starobního důchodu [on-line].* Výpočet.cz: 2013 [cit. 28. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.vypocet.cz/popis-vypoctu-duchodu/>>.

Vyměřovací základ	Výpočtový základ
do 11 389 Kč	V plné výši
nad 11 389 do 30 026 Kč	11 389 + (VZ – 11 389) x 0,27
nad 30 026 do 103 536 Kč	16 421 + (VZ – 30 026) x 0,19
nad 103 536 Kč	30 388 + (VZ – 103 536) x 0,06

Na základě výpočtového základu se objevuje další prvek potřebný pro výpočet finálního důchodu a to procentní výměra.

$$\text{Procentní výměra} = \text{výpočtový základ} \times \text{Počet odpracovaných let} \times 1,5$$

Poslední složkou starobního důchodu je základní výměra, která je pro všechny občany stejná a k roku 2012 činila 2270 Kč. Když se tato složka přičte k výše zmíněné procentní výměře, vznikne konečný důchod.

$$\text{Důchod} = 2\,330 \text{ Kč} + \text{Procentní výměra}$$

V neposlední řadě může výši důchodu ovlivnit předčasný nebo naopak pozdější odchod do důchodu. V případě předčasného odchodu do důchodu je třeba očekávat nižší měsíční důchod a pochopitelně naopak pozdější odchod do důchodu zajistí vyšší měsíční penzi. Přes všechny tyto skutečnosti je třeba zdůraznit, že přesný a definitivní výpočet důchodu provádí Česká správa sociálního zabezpečení a to na základě žádosti dle místa trvalého bydliště.¹³

¹³ VÝPOČET.CZ *Popis výpočtu starobního důchodu [on-line]*. Výpočet.cz: 2013 [cit. 28. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.vypocet.cz/popis-vypoctu-duchodu/>>.

3.2.2 Penzijní připojištění se státním příspěvkem

Druhým pilířem bylo před důchodovou reformou penzijní připojištění se státním příspěvkem, jehož účelem bylo zřízení konta účastníka u penzijního fondu, kam se automaticky připsal měsíčně příspěvek ze státního rozpočtu ke každé řádně zaplacené platbě. Pravidla tohoto investování podléhaly státnímu doзору, který garantoval nezáporné zhodnocení naspořených prostředků. Účastník měl také dále nárok na daňově odečitatelnou položku při určitých podmínkách a příspěvku na spoření od zaměstnavatele.¹⁴ To se již však týká také současných podmínek třetího pilíře, které jsou detailněji popsány v kapitole 3.3 Současný důchodový systém.

3.3 Problémy důchodového systému před reformou roku 2013

Přijetí zákona o důchodovém pojištění přineslo mnoho pozitivních faktů, nicméně po několika letech se začaly objevovat nedostatky, které dříve nikdo nepředpokládal, a které byly zásadním popudem tehdejší vlády Petra Nečase k dosavadním reformám. O jaké problémy se jedná, přiblíží tato kapitola.

3.3.1 Stárnutí populace

Pesimismus ohledně budoucí výše důchodů je důsledkem věkové struktury, která se v čase neustále mění. Dnes je trendem nejen západních společností prodlužování věku dožití, což musí nesporně tlačit na důchodové systémy v zemích. Věkové složení obyvatelstva pochopitelně závisí především na počtu narozených dětí, a jelikož je v posledním desetiletí tento vývoj velmi nerovnoměrný, dochází k výkyvům ve složení věkových skupin. Tato nepravidelná věková struktura musí mít logicky za následek nepravidelný vývoj počtu důchodců k počtu obyvatel v produktivním věku, což může způsobit velkou nestabilitu důchodového systému.¹⁵

¹⁴ VYPLATA.CZ. *Důchodový systém před reformou* [on-line]. Vyplata.cz: Brno, 7. října 2010 [cit. 10. září 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.vyplata.cz/duchod/duchodova-reforma-soucasne-pilire.php>>

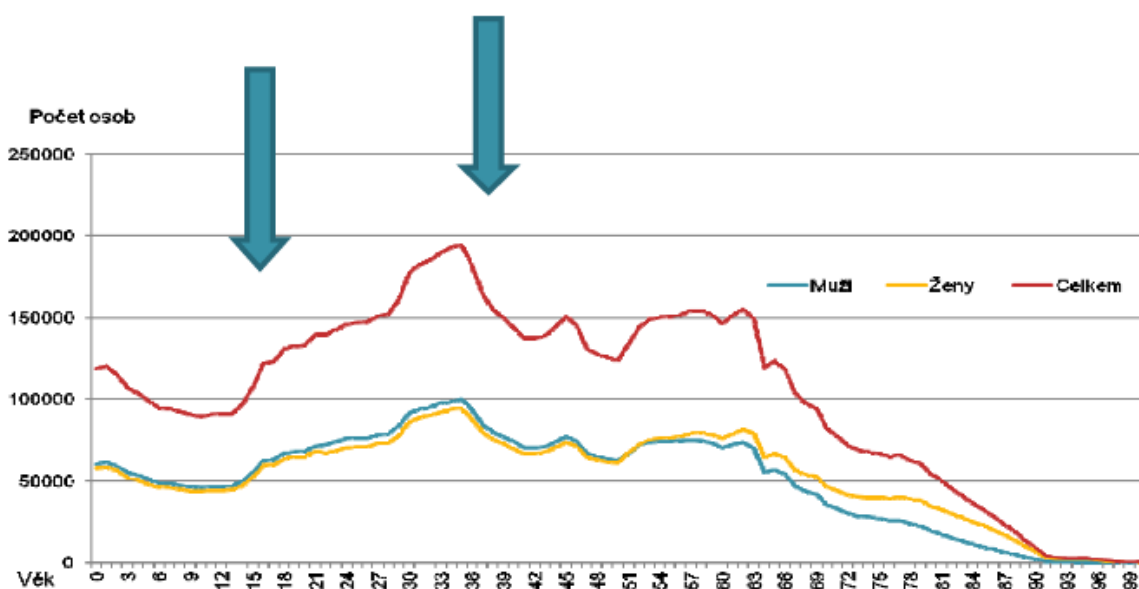
¹⁵ VOSTATEK, J. *Návrh penzijní reformy*, str. 15.

3.3.1.1 Prodlužování střední délky života

Prodlužování střední délky života je ze sociální stránky pozitivní jev způsobený kvalitnějším způsobem života. Z té ekonomické stránky je to však jev, který se nepříznivě promítá do bilance důchodového systému. Dříve se důchodového věku dožil pouze každý druhý obyvatel, dnes je to devět lidí z deseti a navíc v něm stráví průměrně 20 let.¹⁶

Na trh práce tedy bude v budoucnu vstupovat méně občanů a naopak do důchodu bude občanů přicházet daleko více. Jaká byla struktura obyvatelstva v České republice k roku 2009, definuje následující graf.

Graf č. 1 – Věkové složení obyvatelstva ke konci roku 2009

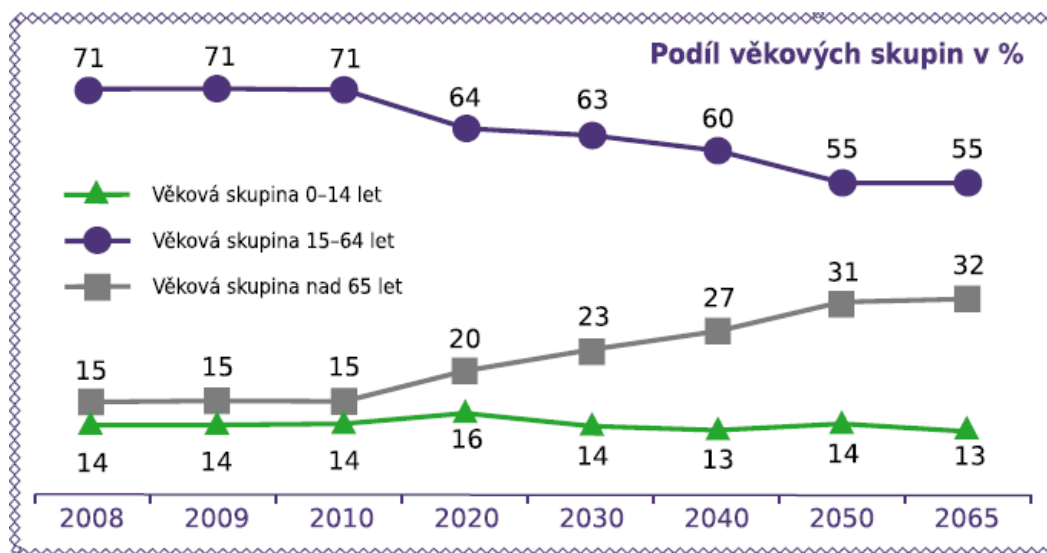

Zdroj: www.mpsv.cz

¹⁶ ÚŘAD VLÁDY ČR, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR A MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Průvodce důchodovou reformou*, str. 1

Je zřejmé, že již tato čísla jsou neslučitelná s kvalitním fungováním důchodového systému, nicméně budoucí vyhlídky jsou ještě nepříjemnější.

Graf č. 2 – Prognózy vývoje věkové složení obyvatelstva do roku 2065

Zdroj: ÚŘAD VLÁDY ČR, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR A MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. Průvodce důchodovou reformou, str. 2

Statistiky dnes říkají, že v roce 2050 by u mužů měla průměrná délka života vzrůst na 83,4 let a v roce 2100 až na 88,4 let, u žen je to v roce 2050 88,4 a roku 2100 až 93,4.¹⁷ To znamená, že v roce 1990 bylo v České republice 12 % občanů starších 65 let, roku 2010 to bylo již 15 % a roku 2050 bude tento podíl dosahovat až 29 %. Jelikož dnes připadá na jednoho seniora 1,8 ekonomicky aktivních obyvatel, v budoucnu může nastat situace, kdy bude pouze jeden pracující občan vydělávat na penzi jednoho důchodce.¹⁸

¹⁷ VOSTATEK, J. *Návrh penzijní reformy*, str. 15.

¹⁸ ÚŘAD VLÁDY ČR, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR A MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Průvodce důchodovou reformou*, str. 1

Tabulka č. 2 – Hlavní předpoklady a výsledky projekce obyvatelstva ČR

charakteristika	varianta	2010	2020	2030	2040	2050	2060	2070	2080	2090	2100
úhrnná plodnost	min.	1,492	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400
	stř.	1,492	1,600	1,650	1,700	1,700	1,700	1,700	1,700	1,700	1,700
	max.	1,492	1,700	1,800	1,900	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000
střední délka života mužů	vše	74,40	76,90	79,40	81,40	83,40	84,40	85,40	86,40	87,40	88,40
střední délka života žen	vše	80,60	82,85	85,10	86,75	88,40	89,40	90,40	91,40	92,40	93,40
migrační přírůstek (v tisících osob ročně)	min.	15,6	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
	stř.	15,6	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
	max.	15,6	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0
počet osob v důchodovém věku na 100 osob v produktivním věku	min.	37,6	41,8	41,2	44,7	54,3	58,3	51,3	47,1	48,1	46,2
	stř.	37,6	41,1	39,7	41,7	48,2	49,6	42,5	37,6	36,5	34,9
	max.	37,6	40,6	38,4	39,4	44,2	44,3	37,6	32,6	30,7	28,9
počet osob v produktivním věku na 1 osobu v důchodovém věku	min.	2,66	2,39	2,43	2,24	1,84	1,72	1,95	2,12	2,08	2,16
	stř.	2,66	2,43	2,52	2,40	2,07	2,02	2,35	2,66	2,74	2,86
	max.	2,66	2,46	2,60	2,54	2,26	2,26	2,66	3,07	3,26	3,46
počet důchodců na 100 zaměstnaných	min.	48,7	52,5	53,4	58,1	66,1	69,7	64,9	61,0	62,0	60,8
	stř.	48,7	51,6	50,9	53,7	58,9	60,1	54,5	49,6	48,6	47,4
	max.	48,7	50,9	49,2	50,5	54,0	53,7	48,0	42,8	40,7	39,1
počet zaměstnaných na 1 důchodce	min.	2,06	1,90	1,87	1,72	1,51	1,43	1,54	1,64	1,61	1,64
	stř.	2,06	1,94	1,96	1,86	1,70	1,66	1,83	2,02	2,06	2,11
	max.	2,06	1,96	2,03	1,98	1,85	1,86	2,09	2,34	2,46	2,56

Zdroj: VOSTATEK, J. *Návrh penzijní reformy*, str. 15.

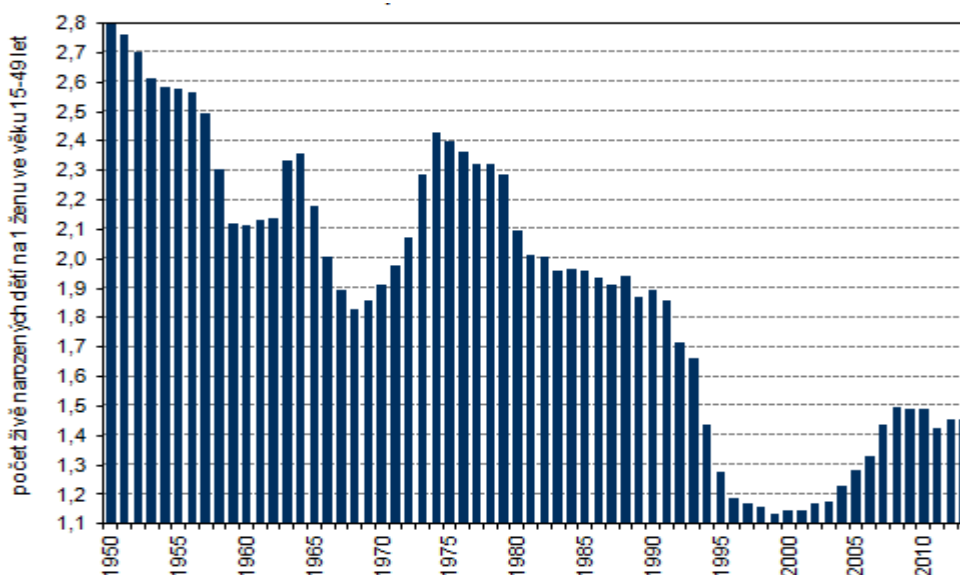
3.3.1.2 *Nízká míra porodnosti*

Stárnutí populace na základě prodlužování střední délky života a jeho dopad na důchodový systém se může řešit zvýšením věkové hranice odchodu do důchodu, ale jak zasáhnout do problému, že se neustále snižuje porodnost, je věc naprosto odlišná, která však také do této problematiky zasahuje velkou měrou. Míra porodnosti má své opodstatnění zejména v sociální a ekonomické stránce věci. Ovlivňují jí faktory jako je legalizace potratů, hormonální antikoncepce či náboženské přesvědčení. Zřejmé je, že

Česká republika splňuje právě ty podmínky, které jsou odpoutány od tradičních hodnot a míru porodnosti snižují.

Trend klesání míry porodnosti v ČR lze sledovat již od roku 1975. V roce 1991 však byla porodnost ještě 1,9, což není stále tak rapidní pokles. Nicméně během pěti let klesla na 1,2 a od té doby se pohybuje zhruba kolem tohoto čísla.¹⁹ Aby byla udržena prostá reprodukce, je třeba, aby měla žena zhruba 2 děti. Tomuto číslu se však Česká republika jen ztěžka blíží.

Graf č. 3 – Úhrnná plodnost v ČR

Zdroj: www.czso.cz

Přesto všechno však prognózy říkají, že úhrnná porodnost bude postupem času pomalu stoupat. Český statistický úřad vypracoval projekci obyvatelstva do roku 2050, která vychází ze zvyšování plodnosti po roce 2005. Tabulka č. 2 nám ukazuje, že v roce 2030 by mohla být plodnost ve střední variantě kolem 1,5 dítěte na jednu ženu. Přestože takové číslo může s demografickou situací v zemi mírně pohnout, nedá se však o tyto prognózy opírat jako o holá fakta.

¹⁹ Ageing and Employment Policies – Czech Republic. *OECD* [online]. 2003 [cit. 14. srpna 2013]. Dostupný na WWW: <<http://www1.oecd.org/publications/e-book/8104131E.pdf>>.

Tabulka č. 3 – Prognózy ČSÚ o vývoji plodnosti do roku 2030

Rok	Úhrnná plodnost		
	nízká varianta	střední varianta	vysoká varianta
2000	1,13	1,14	1,16
2005	1,10	1,22	1,28
2010	1,21	1,32	1,43
2015	1,32	1,38	1,57
2020	1,32	1,44	1,60
2025	1,32	1,47	1,62
2030	1,32	1,50	1,65

Zdroj: www.czso.cz

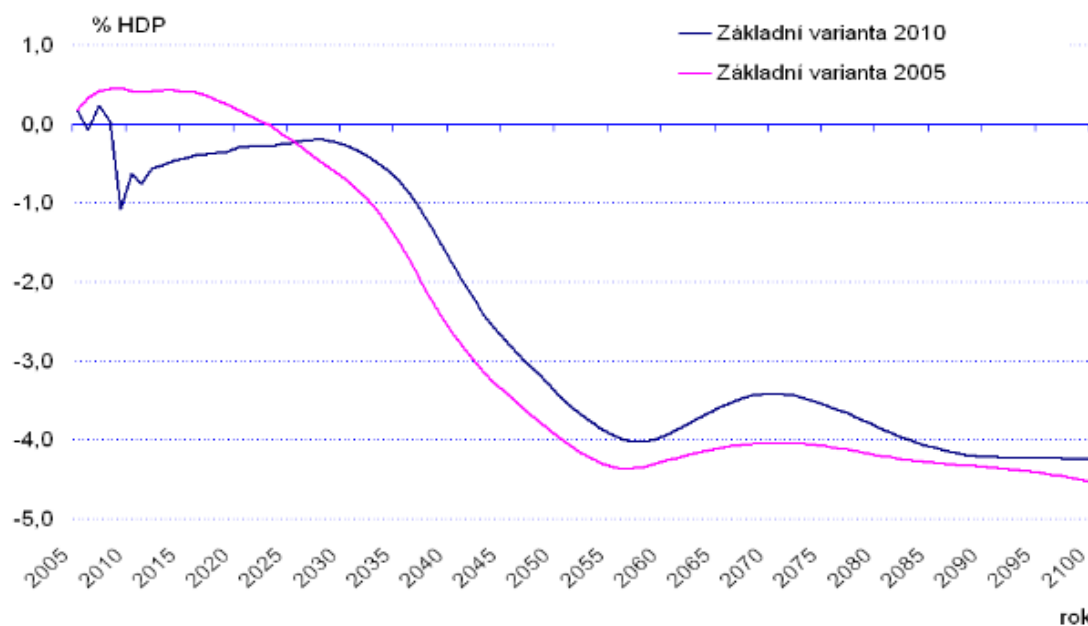
3.3.2 Schodek důchodového účtu

Dalším neméně zanedbatelným problémem je zvyšující se schodek důchodového účtu. V roce 2012 činil už bez mála 50 miliard korun, z čehož jednoznačně vyplývá, že kdyby zůstal důchodový systém v původní podobě, důchodový účet by zaznamenal zvyšování dramatického rázu. Dle prognóz by se měl roku 2050 vyšplhat schodek až na zhruba 150 miliard korun.²⁰

Jak vypadá prognóza prohlubujícího se schodku důchodového rozpočtu v procentech HDP, znázorňuje následující graf.

²⁰ ÚŘAD VLÁDY ČR, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR A MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Průvodce důchodovou reformou*, str. 1

Graf č. 4 – Prohlubující se schodek důchodového rozpočtu

Zdroj: www.mpsv.cz

Aby bylo možné tento schodek pokrýt, muselo by dojít k některému z následujících zásahů, které by však zároveň mohly mít pro obyvatele velmi fatální následky. Bylo by nevyhnutelné zvýšit sazbu pojistného na důchodové pojištění z původních 28 % na 40 %. V tabulce č. 3 lze porovnat současnou výši důchodového pojištění v různých zemích. Česká republika již nyní se sazbou 28 % patří mezi státy s nejvyšším sociálním pojištěním na světě.²¹

²¹ ÚŘAD VLÁDY ČR, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR A MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Průvodce důchodovou reformou*, str. 1

Tabulka č. 4 – Sazba důchodového pojištění v různých zemích světa

Země	Sazba důchodového pojištění	Země	Sazba důchodového pojištění
Belgie	35%	Nizozemí	9,63%
Bulharsko	17,8 % - 18,5%	Norsko	16,10%
Česká republika	34%	Polsko	19,48 % - 22,67 %
Dánsko	1 610 eur/rok	Portugalsko	23,75%
Estonsko	34%	Rakousko	21,83%
Finsko	21,16 % - 26,66 %	Rumunsko	27,75 % - 38,75 %
Francie	45%	Rusko	35,3 % - 43,6 %
Hong Kong	5%	Řecko	27,46%
Irsko	10,75%	Slovensko	35,20%
Itálie	29,86%	Slovinsko	23,19%
Kypr	10,50%	Španělsko	29,90%
Lotyšsko	24,09%	Švédsko	31,42%
Lucembursko	12,43 % - 14,90 %	Švýcarsko	7,55%
Maďarsko	28,50%	Ukrajina	36,3 % - 49,7 %
Malta	10%	USA	7,65%
Německo	19,28%	Velká Británie	13,80%

Zdroj: www.denik.cz

Další možností k vyrovnání takového schodku by bylo zavedení jedné sazby DPH ve výši až 26 %, zvýšení firemní daně ze současných 19 % na 38 % anebo snížení veškerých vyplácených penzí včetně těch invalidních o jednu třetinu.²²

A jak by tedy vypadaly důchody v budoucnu, kdybychom se nezadlužovali a zůstal by důchodový účet vyrovnaný? To je možné posoudit v následující tabulce.

²² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Proč potřebujeme důchodovou reformu?* [on-line]. MPSV.CZ: Praha [cit. 10. září 2014]. Dostupné z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/10631/Proc_potrebujeme_duchodovou_reformu.ppt

Tabulka č. 5 – Srovnání dnešních a budoucích důchodů při vyrovnaném důchodovém účtu

Důchod	Měsíční příjem		
	15 000	22 000	30 000
Důchod dnes	9 477	10 693	11 962
Důchod za 30 let (snižen o 30%)	6 634	7 674	8 373
Důchod za 30 let při důrazu sociálních fondů (všichni stejné)	7 674	7 674	7 674

Zaměstnání po dobu 40 let.

Zdroj: www.mpvs.cz

3.3.3 Negativní důsledky plynoucí z průběžného důchodového systému

Obrazně řečeno se říká, že si člověk vydělává na svůj vlastní důchod, což je de facto naprostý omyl, jelikož veškeré prostředky odvedené na důchodové pojištění jsou ihned odvedeny na penze současných důchodců. Největší podíl příjmů důchodců je v České republice tvořen právě státními důchody, což je v podstatě česká rarita v porovnání s evropským standardem. Jelikož u nás funguje průběžné financování důchodového zabezpečení, je tato závislost důchodců na státní penzi velmi riziková. Už v dnešní době je průměrný měsíční důchod o 1000 korun vyšší, než jaký je výnos na jednoho důchodce z důchodového pojištění a je zřejmé, že se rozdíl mezi vyplácenými důchody a výnosy z důchodového pojištění stále zvětšuje. Logicky se tento problém musí promítnout do výše vyplácených důchodů a týká se to zejména dnešních mladých generací, které mají do důchodového věku ještě spoustu let.²³

²³ ÚŘAD VLÁDY ČR, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR A MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Průvodce důchodovou reformou*, str. 1

3.4 Současný důchodový systém v České republice

Jak již bylo zmíněno v předchozím textu, několik desetiletí fungoval důchodový systém pouze na prvním pilíři. V roce 1994 přibyl v rámci systému pilíř dnes označovaný jako pilíř třetí. Tehdejší předseda české vlády Petr Nečas byl přesvědčen o tom, že důchodový systém je v takovéto podobě a s výše zmíněnými negativními problémy vývoje populace neudržitelný a nemůže se bez penzijní reformy obejít. Vláda České republiky tedy na základě veškerých ovlivňujících faktorů zavedla druhý pilíř důchodového systému. „Změny v demografické struktuře obyvatelstva ukazují, že se něco s penzemi udělat musí, uvedl premiér Petr Nečas. Současný průběžný systém podle něj připomíná pyramidovou hru. Zejména mladí lidé by se bez reformy dočkali jen velmi nízkých penzí“, dodal.²⁴

Současný důchodový systém v České republice tak od roku 2013 stojí na třech pilířích. Jmenovitě jsou to tyto pilíře - důchodové pojištění, důchodové spoření a doplňkové penzijní spoření.

3.4.1 I. pilíř

Jak zjevně vyplývá z předchozí kapitoly, první pilíř je úzce spjat s demografickou situací v zemi a je nejvíce ovlivňován stárnutím populace, která jak je již známo způsobena zvyšováním počtu osob vyšší věkové kategorie a snižováním počtu ekonomicky aktivních obyvatel.

První pilíř zvaný důchodové pojištění funguje na základě průběžného financování, což znamená, že současné důchody jsou vypláceny z pojistného aktuálně výdělečně činných osob. Z toho lze následně logicky vyvodit, že je tento systém v situaci zvyšujícího se počtu důchodců a poklesu zaměstnanosti neudržitelný. V roce 2010 se důchodový systém dostal do deficitu 35 miliard korun.

²⁴ SLÁVIK, M. Nečas: *Bez reformy penzí se neobejdeme, druhý pilíř by mohl být povinný* [on-line]. Hospodářské noviny: Praha, 21. května 2013 [cit. 11. listopadu 2013]. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-59917020-necas-petr-duchodova-reforma-vlada-cr>>

První reakcí na zvyšující se schodek mezi příjmy a výdaji v důchodovém systému byla roku 2011 takzvaná malá důchodová reforma, která opatřovala zvyšování věku odchodu do důchodu či přibližování se věku odchodu do důchodů mužů a žen. V neposlední řadě se změnil také způsob výpočtu penzijních dávek. Dosavadní systém údajně negarantoval ústavní právo na přiměřené hmotné zabezpečení, konkrétně tedy znevýhodňoval osoby s vyššími příjmy. I přes změny, které z této reformy vyplynuly, zůstal náhradový poměr v prvním pilíři u obyvatel s vyššími příjmy značně nižší než u obyvatel s podprůměrnou mzdou. Důchodový systém v České republice tak stále patří mezi nejsolidárnější systémy v celé Evropě, jelikož existuje v prvním pilíři velmi slabá vazba mezi výší odvedeného pojistného a výší vyplaceného důchodu.²⁵

V následující tabulce lze vidět, že náhradový poměr u obyvatel s nadprůměrnými příjmy je takřka nejnižší v porovnání se státy patřící do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

²⁵ RYTÍŘOVÁ L. *Důchodový systém v České republice*, str. 8-10

Tabulka č. 6 – Poměr výše důchodů k průměrné mzdě

Stát	% z průměrné mzdy		
	50 %	100 %	150 %
Řecko	113,6	111,2	106,8
Maďarsko	96,3	106	103,2
Nizozemí	104,5	99,8	96,4
Turecko	107,3	93,1	96
Island	139	101,1	91,7
Lucembursko	103,1	94	90,9
Slovinsko	82,5	85,4	86,2
Španělsko	82,3	84,9	85,4
Rakousko	91,3	89,9	84,6
Dánsko	131,9	89,8	80,8
Itálie	78,2	75,3	76,7
Slovensko	68,3	74,5	76,7
Švédsko	71,1	57,7	75,2
Portugalsko	73,4	69,2	70,5
Polsko	68,1	68,2	68,3
Finsko	72	65,2	64,4
OECD	82,8	68,8	63,4
Chile	74,4	64,3	62,7
Německo	55,6	57,9	57,2
Izrael	103	78,2	56,7
Francie	69,4	60,4	53,1
Belgie	81,8	64,1	52
Norsko	81,7	62,2	51,4
Estonsko	73,4	58,3	51,4
Česká republika	94	64,4	48,9
Austrálie	82,5	58,9	47,1
USA	63,8	50	46,6
Švýcarsko	78,6	64,1	46,2
Kanada	88,7	57,3	39,7
Korea	69,8	47,5	37,3
Japonsko	52,7	39,7	34,9
Mexiko	58,2	32,2	33,3

Zdroj: RYTÍŘOVÁ L. *Důchodový systém v České republice*, str. 8-9

O jaká konkrétní čísla se jedná, je znázorněno v následující tabulce.

Tabulka č. 7 – Výše důchodu vztažená k výši mzdy

Hrubá mzda	Čistá mzda	Výše důchodu	Poměr
10 000	8 900	8 745	98 %
12 000	10 335	9 602	93 %
14 000	11 710	9 965	85 %
16 000	13 085	10 327	79 %
18 000	14 460	10 690	74 %
20 000	15 850	11 053	70 %
22 000	17 225	11 415	66 %
24 000	18 600	11 778	63 %
26 000	19 975	12 140	61 %
28 000	21 350	12 503	59 %
30 000	22 740	12 803	56 %
35 000	26 185	13 321	51 %
40 000	29 630	13 839	47 %
45 000	33 075	14 357	43 %
50 000	36 520	14 875	41 %
55 000	39 965	15 393	39 %
60 000	43 410	15 911	37 %
65 000	46 855	16 429	35 %
70 000	50 300	16 947	34 %

Zdroj: SYROVÝ, P. *Jak si spořit na důchod*, str. 16

Přestože nelze porovnávat čísla a předpoklady s budoucí realitou, z teoretických hledisek lze vyvodit, že pro osoby s podprůměrnými mzdami je výhodnější zůstat v prvním pilíři, zatímco občané, které systém prvního pilíře, dá se říci, znevýhodňuje, by si mohli v penzi přilepšit tím, že vstoupí do pilíře druhého a budou tak do důchodového pojištění přispívat co nejméně.²⁶

²⁶ RYTÍŘOVÁ L. *Důchodový systém v České republice*, str. 7-10.

3.4.2 II. pilíř

Jelikož je tato diplomová práce zaměřená na druhý pilíř, který kompletně mění dosavadní strukturu důchodového systému a hlavně patří k jejímu nejdiskutovanějšímu bodu, bude této kapitole věnována největší pozornost.

V čem tedy celý druhý pilíř spočívá? Je důležité zmínit, že se jedná o celoživotní důchodové spoření a i přes dlouhodobé diskuse na všech úrovních byla nakonec zvolena dobrovolnost tohoto systému. To znamená, že se v lednu roku 2013 objevily před ekonomicky aktivními obyvateli dvě možnosti. První z nich bylo zůstat v prvním pilíři a nadále odvádět státu ze svého hrubého měsíčního platu 28 % na důchodové spoření anebo vstoupit do druhého pilíře a odvést ze mzdy 5 % na svůj soukromý penzijní účet. Princip těchto 5% je takový, že 3 % poputují na soukromý účet ze stávajícího sociálního pojištění s tím, že k nim účastník přidá ještě další 2 % ze své hrubé mzdy.²⁷

3.4.2.1 Podmínky pro vstup do II. pilíře

Ještě v první polovině roku 2013 se mohl stát účastníkem důchodového spoření každý, kdo dosáhl věku 18 let a nebyl mu ještě přiznán starobní důchod dle zákona o důchodovém pojištění. Dnes již ovšem se vstupem do druhého pilíře souvisí několik dalších podmínek. Možnost rozhodnout se pro vstup do druhého pilíře mají:

- osoby, které ještě nedosáhli věku 35 let
- osoby, kterým je právě 35 let, mohou uzavřít smlouvu do konce kalendářního roku, ve kterém tohoto věku dosáhli
- osoby, které dosáhli věku 35 let, ale nebyly v té době poplatníky pojistného na důchodové pojištění, mají na uzavření smlouvy ještě 6 měsíců po tom, co se staly poplatníky.²⁸

²⁷ ÚŘAD VLÁDY ČR, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR A MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Průvodce důchodovou reformou*, str. 3

²⁸ RUBEŠ, L. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření*, str. 43

3.4.2.2 Princip placení důchodového spoření

Stejně pravidlo jako v prvním pilíři, platí i v pilíři druhém – klient je povinen odvádět důchodové spoření pouze ve chvíli, kdy je výdělečně činný anebo je dobrovolným plátcem důchodového spoření. To znamená, že ve chvíli, kdy je účastník nezaměstnaný, na mateřské dovolené či pobývá v zahraničí, platba pojistného se ho tak jako v prvním pilíři netýká.

Každý zaměstnanec je povinen předat informaci o účasti na důchodovém spoření svému zaměstnavateli (viz Příloha č.1) stejně tak, jako je zaměstnavatel povinen odvádět měsíčně důchodové spoření finančnímu úřadu.²⁹ Odvedené finanční prostředky na důchodový účet mají možnost následného zhodnocování, což již detailněji přiblíží následující kapitola.

3.4.2.3 Strategie fondů důchodového spoření

Vstupem do druhého pilíře se stává účastník de facto plnohodnotným investorem, tudíž je potřeba ve všech ohledech promyslet správný výběr investiční strategie, která následně ovlivňuje vyplývající výnosy i rizika. Výběr investiční strategie udává, jakým způsobem, tedy s jakou rizikovostí a očekávanými výnosy budou prostředky klientů zhodnocovány. České penzijní společnosti nabízejí svým klientům čtyři důchodové fondy, z nichž si lze vytvořit svojí individuální strategii. Jedná se o fond státních dluhopisů, konzervativní fond, vyvážený fond a dynamický fond.

Fond státních dluhopisů

- Odhadovaný výnos: **2 - 4 % p.a.**
- Riziko: **nízké**
- Doporučený počet let ve II. pilíři: **do 5-ti let**

²⁹ RUBEŠ, L. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření*, str. 47-55

V případě fondů státních dluhopisů se jedná o investice jen do českých státních dluhopisů, proto lze dosahovat relativně stabilních výnosů. Zhodnocení není příliš vysoké, ale naopak je zde velmi nízké riziko. Je tedy vhodný pro lidi s krátkým horizontem a velkou averzí k riziku.

Konzervativní fond:

- Odhadovaný výnos: **1,5 - 3 % p.a.**
- Riziko: **nízké**
- Doporučený počet let ve II. pilíři: **do 5-ti let**

Tyto fondy jsou zaměřeny zvláště na nástroje peněžního trhu. Výnosy se pohybují zhruba na úrovni bankovních spořicíh účtů, takže riziko je i v tomto případě velmi nízké. Největší hrozbou pro účastníky tohoto fondu je inflace, která může v dlouhém časovém horizontu finanční prostředky značně znehodnotit. Proto lze tento fond doporučit také opatrným investorům.

Vyvážený fond:

- Odhadovaný výnos: **3 - 5 % p.a.**
- Riziko: **střední**
- Doporučený počet let ve II. pilíři: **5 a více**

Vyvážený fond tvořící kompromis mezi konzervativním a dynamickým fondem je založen na vyšším podílu dluhopisů s delší dobou do splatnosti a nižším podílu akcií. Tento druh fondu je vhodný pro investory, kteří se nespokojí s nízkými výnosy, ale zároveň nechtějí přijmout rizika výkyvů v řádech desítek procent.

Dynamický fond:

- Odhadovaný výnos: **5 - 7 % p.a.**
- Riziko: **vyšší**
- Doporučený počet let ve II. pilíři: **10 a více**

Největší část investuje účastník v tomto fondu do akcií, ze kterých může plynout možnost větších zisků, ale také krátkodobých ztrát, což představuje velkou rizikovost. V dlouhých časových horizontech se však tyto krátkodobé výkyvy vykompenzují. Vhodnou cílovou skupinou jsou mladé generace, které budou ještě dlouhou dobu ekonomicky aktivní.³⁰

Ještě jednou tedy shrnutí toho, která kategorie je vhodná pro kterou cílovou skupinu. Základním pravidlem pro výběr investiční strategie je délka spoření do druhého pilíře. Pokud klient ví, že nebude ve druhém pilíři spořit déle než deset let, je nejvhodnější se rozhodnout pro konzervativní strategii s nepříliš velkými výnosy, ale malými riziky. Pro účastníka, který bude spořit řekněme 10, 20 nebo i 30 let, je nejideálnější vyvážená strategii se středním rizikem ale také dynamická s vyšším rizikem. Čím déle bude občan na důchodový účet spořit, tím dynamičtější strategii by měl zvolit strategii, je však třeba počítat s tím, že výnosy mohou během velice krátkého období hodně kolísat.³¹

3.4.2.4 Penzijní společnosti

K 1. lednu roku 2013 vznikly penzijní společnosti a to transformací z penzijních fondů, které ještě před rokem 2013 nabízely penzijní připojištění se státním příspěvkem. Touto transformací došlo mimo jiné k přejmenování penzijních fondů na fondy penzijního připojištění, které obhospodařují penzijní společnosti spolu s fondy účastnickými a důchodovými. A jaký je rozdíl mezi těmito dvěma fondy? Fondy důchodové byly vytvořeny za účelem nového druhého pilíře a finanční prostředky odesílané do toho fondu jsou zhodnocovány na soukromém důchodovém účtu účastníka. Zatímco fondy účastnické byly vytvořeny pro přeměněný třetí pilíř a peníze v tomto fondu jsou zhodnocovány na soukromém účastnickém účtu účastníka.

³⁰ DŮCHODOVÁ REFORMA. *II. pilíř – Strategie fondů* [on-line]. FINEZ Investment Management, s. r. o.: Brno. [cit. 11. června 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.reforma-duchodu.com/ii-pilir/strategie-fondu/>>.

³¹ SLAPNÍČKA, M. *II. pilíř důchodové reformy - výhody a nevýhody* [on-line]. NAŠEPENÍZE.CZ s.r.o.: Teplice, 11. ledna 2013 [cit. 19. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.nasepenize.cz/ii-pilir-duchodove-reformy-vyhody-a-nevyhody-11197>>.

V současné době v České republice působí devět penzijních společností. Důchodové fondy spravují tyto společnosti – Allianz penzijní společnost, a.s., AXA penzijní společnost a.s., Conseq důchodová penzijní společnost, a.s., Conseq penzijní společnost, a.s, Česká spořitelna - penzijní společnost, a.s., ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB, ING Penzijní společnost, a.s, KB Penzijní společnost, a.s., Penzijní společnost České pojišťovny, a.s.³²

Účastníky řízení jsou ve výsledku penzijní společnosti a její klient. Po podpisu smlouvy klientem putuje k penzijní společnosti k dalšímu zpracování. Ta následně zanesse údaje ze smlouvy do informačního systému a předá ji tak elektronickou cestou k registraci do Centrálního registru smluv. Tímto okamžikem je spuštěno správní řízení s klasickou lhůtou 30 dnů.³³

3.4.2.5 Ukončení spoření a výplata úspor

Je všeobecně známým faktem, že Češi nemají příliš velkou schopnost, v mnoha případech prakticky ani možnost, si ze své mzdy nějaké finanční prostředky naspořit, natož se následně zajistit na důchod, který je ještě pro dotyčného v nedohlednu. A pokud se člověku podaří nějaké finance našetřit, obvykle čerpá své naspořené prostředky naráz a utratí všechny na jednorázovou akci (koupě auta, rekonstrukce bytu atd.). Takoveto typy spořicíh programů tedy nemohou plnit svůj účel v rámci zajištění se na důchod.

Důchodové spoření je však opakem a zajišťuje formu postupného čerpání svých úspor (s výjimkou je jednorázová platba dědicům). Zásadní podmínkou k ukončení spoření je přiznání státního starobního důchodu z důchodového pojištění. Penzijní společnost má povinnost nejméně 2 měsíce před dosažením důchodového věku kontaktovat klienta a projednat s ním aktuální nabídku. Následně klient převádí své úspory na smlouvu o pojištění důchodů, čímž končí fáze spoření a povinnost odvádět pojistné na důchodové

³² STÁTNÍ KONTROLA A DOZOR NA FINANČNÍM TRHU. *Aktuálně působící penzijní společnosti v ČR - rok 2014* [on-line]. Ministerstvo financí České republiky: Praha, 10. ledna 2014 [cit. 10. září 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/kontrola/penzijni-pripojisteni-doplukove-sporeni/penzijni-spolecnosti/2014/penzijni-spolecnosti-rok-2014-16401>> .

³³ RUBEŠ, L. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření*, str. 44

spoření. Stejně tak jako v případě vzniku účasti na druhém pilíři, je zaměstnanec povinen o ukončení spoření informovat svého zaměstnavatele.³⁴

3.4.2.6 Forma vyplácení důchodu

Důležitým bodem je také způsob, jakým se budou následně důchody vyplácet. Existuje několik možností, které bude mít účastník na výběr; ovšem v souvislosti na současný model, jelikož dnes ještě není generaci obyvatel, kteří vstoupili do druhého pilíře, a blížili by se důchodovému věku. Je adekvátní tedy pouze spekulovat o tom, jak to bude všechno reálně vypadat.

Jedním ze způsobů vyplácení důchodů, které si účastník druhého pilíře může zvolit při odchodu do penze je renta na dvacet let. Není těžké si již z názvu odvodit, že tento způsob vyplácení bude probíhat tak, že penzijní společnost rozpočítá prostředky na dobu dvaceti let a následně vyplácí měsíčně odpovídající výši prostředků dle toho, kolik si v průběhu života poplatník naspořil. Pokud účastník zemře dříve, než vyčerpá veškeré naspořené prostředky, zbývající část prostředků je jednorázově vyplacena jeho právoplatným dědicům. Jedná se samozřejmě o oněch 5 %, které si účastník spoří na svém soukromém účtu.

Další formou výplaty je doživotní anuita s pozůstalostní penzí na tři roky. Hlavním smyslem tohoto způsobu vyplácení penze je, že po jeho smrti penze stále nekončí a je ve stejné výši, jako byla původní starobní penze, vyplácena osobě, která je uvedena ve smlouvě účastníka.

Posledním způsobem výplaty starobního důchodu, který si účastník druhého pilíře může vybrat, je takzvaná anuita. Jedná se o doživotní penzi vyplácenou doživotně každý měsíc životní pojišťovnou, která zahrnuje své úspory z druhého pilíře a starobní důchod od

³⁴ RUBEŠ, L. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření*, str. 70-73

státu. Ovšem v případě této doživotní anuity bez pozůstalostní penze je výplata penze vždy ukončena úmrtím účastníka a nestává se tedy předmětem dědictví.³⁵

3.4.2.7 *Kalkulačka starobního důchodu*

V průběhu prvního pololetí byli internetové servery plné reklam penzijních společností a odkazů na důchodové kalkulačky, díky kterým lze spočítat několik důležitých údajů týkajících se penze. Konkrétně se jedná o:

- věk pro odchod do důchodu - za současných podmínek,
- výši starobního důchodu z prvního pilíře - opět je-li uvažována současná legislativa,
- výše starobního důchodu z druhého pilíře.

Přes všechny výpočty je však třeba brát v potaz, že ti, kterým je dnes 30 let budou pobírat důchod z prvního pilíře výrazně nižší ve srovnání s tím, který mají důchodci dnes. Dle různých studií mohou být státní důchody až o 50 procent nižší než dnes.³⁶

Ve výsledku lze tedy vydedukovat, komu se v globálu druhý pilíř vyplatí. Jedná se o osoby s nadprůměrným až velmi vysokým příjmem prakticky v jakémkoli věku. U osob s průměrnými příjmy je vše ještě v závislosti na věku. Pro obyvatele, kteří mají velmi nízký příjem, je vcelku nevýhodný a stejně tak pro osoby samostatně výdělečně činné, kteří by museli dosahovat vysokého příjmu, aby se u nich dalo hovořit o výhodnosti druhého pilíře. V příloze č. 2 jsou detailně vyčísleny přesné kombinace věku a měsíčních příjmů, za kterých se vstup do druhého pilíře vyplatí a za kterých nikoli.

³⁵ SLAPNÍČKA, M. *II. pilíř důchodové reformy - výhody a nevýhody* [on-line]. NAŠEPENÍZE.CZ s.r.o.: Teplice, 11. ledna 2013 [cit. 19. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.nasepenize.cz/ii-pilir-duchodove-reformy-vyhody-a-nevyhody-11197>>.

³⁶ DŮCHODOVÁREFORMA.CZ. *Kalkulačka starobního důchodu* [on-line]. DůchodováReforma.cz: 8. srpna 2014 [cit. 10. září 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.duchodovareforma.cz/duchodova-kalkulacka/>>.

3.4.2.8 Výhody a nevýhody II. pilíře

Jaké má výhody a nevýhody druhý pilíř pro státní kasu je věc jedna, ale jelikož pro tuto práci je klíčová aplikace druhého pilíře do důchodového systému z pohledu běžného občana, je důležité shrnout, jaké vlastně výhody a nevýhody má důchodové spoření pro ně.

Jednou z prvních výhod druhého pilíře je, že část peněz z těch, které člověk odvedl státu na odvodech má nyní pod svojí vlastní správou a na svém důchodovém účtu. Tam se prostředky zhodnocují na kapitálovém trhu a každý klient si může u své penzijní společnosti vybrat již zmiňovanou vlastní investiční strategii. Přesto se však nemusí o správné odvádění peněz starat, jelikož tak jako ve starém systému za něho odvádí platby zaměstnavatel.³⁷

Z důchodového účtu lze následně čerpat prostředky dvěma způsoby a to doživotně nebo po dobu dvaceti let. Jedna z nejatraktivnějších výhod by mohla pro klienta být dědičnost naspořených prostředků. V následující tabulce lze vidět, v jakém věku odvedl kolik peněz občan, který má hrubý měsíční příjem 30.000 a ve věku 35 let vstoupil do druhého pilíře a v jakém věku obecně je jak velká pravděpodobnost úmrtí.³⁸ Je třeba opět uvažovat s teoretickými východisky a současnou podobou druhého pilíře a zanedbat vývoj, kterým se může důchodový systém v budoucnu ubírat.

³⁷ SLAPNÍČKA, M. *II. pilíř důchodové reformy - výhody a nevýhody* [on-line]. NAŠEPENÍZE.CZ s.r.o.: Teplice, 11. ledna 2013 [cit. 19. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.nasepenize.cz/ii-pilir-duchodove-reformy-vyhody-a-nevyhody-11197>>.

³⁸ KUTÁLEK, V. *Mám vstoupit do II. pilíře spoření na penzi?* [on-line]. Měšec.cz: 16. června 2012 [cit. 29. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/mam-vstoupit-do-ii-pilire/>>.

Tabulka č. 8 – Poměr výše důchodů k průměrné mzdě

Věk	Pravděpodobnost úmrtí	Naspořené prostředky
40	0,7%	59 000 Kč
45	1,1%	128 000 Kč
50	1,9%	211 000 Kč
55	3,3%	309 000 Kč
60	5%	424 000 Kč
65	8%	562 000 Kč
67	4%	624 000 Kč

Zdroj: <http://www.mesec.cz>

Z naspořených výsledků lze vidět, že se jedná o skutečně nemalé částky a pokud se tedy plátce nedožije důchodového věku, tak odvedené finance „nepropadnou“ státu, ale jeho právoplatným dědicům. Postup je však ještě o něco složitější, jelikož záleží také na tom, zdali je dědic účastníkem druhého pilíře či nikoliv. Pokud ano, zděděné finance poputují na jeho účet ve druhém pilíři a pokud ne, je mu podíl vyplacen v hotovosti.

Druhý pilíř má ovšem i své stinné stránky. Tou největší je fakt, že účastník si musí připravit více peněžních prostředků, které odvádí na důchodové spoření. Přesněji se jedná o zmíněná 2 % více z hrubého platu. Co však může být ještě více fatální, že zhodnocení na důchodových účtech není žádným zákonem garantováno.

Když je na druhý pilíř pohlíženo ze strany státní kasy, je jisté, že tento pilíř snižuje budoucí důchod od státu, což znamená, že pro účastníky prvního pilíře to může mít do budoucna kritické následky způsobené prudkým snížením penzijních dávek. To ovšem

čistě teoreticky samotného účastníka nemusí zajímat, pokud si v budoucnu přijde na takovou penzi, která mu dle současných čísel vychází.³⁹

Co je však zásadní obecnou nevýhodou a hlavně nejčastějším argumentem kritiků druhého pilíře je jeho nejistá budoucnost způsobená politickou nestabilitou v České republice. Zastoupení politických stran ve vládě se neustále mění a to dokonce také v rámci pravolevého rozdělení. V době vzniku důchodové reformy byla vláda tvořena z pravicových stran, nyní v ní převládá levice, která má v plánu druhý pilíř opět zrušit. Lidé mohou jen spekulovat o tom, jak bude politická situace v zemi vypadat za čtyři roky.

3.4.3 III. pilíř

Posledním pilířem celého důchodového systému v České republice je doplňkové penzijní připojištění, před rokem 2013 známé jako penzijní připojištění. Na rozdíl od druhého pilíře je zájem o ten třetí poměrně ucházející, k 31. 12. 2013 v něm spořilo u penzijních společnostech celkem 4 961 201 občanů.

Třetí pilíř je tvořen transformovanými fondy, které se přetvořily z původních penzijních fondů, a nově vzniklými účastnickými fondy. U transformovaných fondů zůstali podmínky takřka stejné jako u původních penzijních fondů. Jedná se o garanci nezáporného zhodnocení, státní příspěvky (ačkoli v jiné výši), příspěvky od zaměstnavatele, výsluhová penze a jednorázové vyrovnání.

U nově vzniklých účastnických fondů jsou zakomponovány také příspěvky od státu, daňové úlevy i možnost příspěvku od zaměstnavatele, nicméně není zachována garance nezáporného zhodnocení prostředků, to znamená, že lze dosáhnout vyšších výnosů než za původních penzijních fondů, ale zároveň mohou být také záporné. Velkou roli zde opět hrají investiční strategie, které nabízejí stejný výběr jako u pilíře druhého.

³⁹ KONEČNÁ, J., M. 2. *pilíř penzijní reformy - nevýhody* [on-line]. Duchody-duchodci.cz: 14. března 2013 [cit. 1. září 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.duchody-duchodci.cz/2-pilir-duchodu-nevyhody.php>>.

Hlavním motivem k uzavření penzijního připojištění by měl být pro většinu občanů měsíční příspěvek, který se od roku 2013 pohybuje od 90 Kč po 230 Kč a odvíjí se od výše měsíčního vkladu. V následující tabulce lze vidět výši měsíčního státního příspěvku v závislosti na měsíčních finančních prostředcích odvedených na smlouvu.⁴⁰

Tabulka č. 9 – Výše měsíčních příspěvků od státu

Měsíční platba na smlouvu	Měsíční státní příspěvek
Do 300 Kč	0 Kč
300 Kč	90 Kč
400 Kč	110 Kč
500 Kč	130 Kč
600 Kč	150 Kč
700 Kč	170 Kč
800 Kč	190 Kč
900 Kč	210 Kč
1 000 Kč a více	230 Kč

Zdroj: <http://www.duchodovareforma.cz/>

Další ze zásadních výhod plynoucích z uzavření doplňkového penzijního spoření je snížení daňového základu. Výše snížení daňové povinnosti je o 15% a dochází k ní v případě, že si klient spoří více než 1000 korun, což je 12 000 korun ročně. O částku, která přesahuje tuto hranici, lze snížit daňový základ, to znamená, že při výšce ročních úspor 24 000 korun se snižuje daňový základ o 12 000 Kč. Při zmíněné sazbě daně

⁴⁰ DŮCHODOVÁ REFORMA. II. pilíř – Strategie fondů [on-line]. FINEZ Investment Management, s. r. o.: Brno. [cit. 11. června 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisti/i-iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplnekove-penzijni-sporeni/>>.

z příjmů 15 % tedy činí při měsíční úložce 2000 korun sleva na dani 1800 Kč. Následující tabulka vyčísluje konkrétní daňové odpočty při různých výších měsíčních plateb.⁴¹

Tabulka č. 10 – Výše daňového odpočtu při různých platbách na smlouvu o důchodovém spoření

Měsíční platba na smlouvu	Daňový odpočet
Do 1000 Kč	0 Kč
1 100 Kč	1 200 Kč
1 200 Kč	2 400 Kč
1 300 Kč	3 600 Kč
1 400 Kč	4 800 Kč
1 500 Kč	6 000 Kč
1 600 Kč	7 200 Kč
1 700 Kč	8 400 Kč
1 800 Kč	9 600 Kč
1 900 Kč	10 800 Kč
2 000 Kč a více	12 000 Kč

Zdroj: <http://www.duchodovareforma.cz/>

V neposlední řadě jsou velmi atraktivním benefitem doplňkového penzijního připojištění příspěvky od zaměstnavatele a to jak pro zaměstnance, tak i pro samotného zaměstnavatele. Kdyby zaměstnavatel jednoduše zvýšil zaměstnanci mzdu, o to více by za něho navíc musel odvádět na povinném pojistném ve výši 34 % z hrubé mzdy. Pokud ovšem zvýší svému zaměstnanci mzdu ve formě příspěvků na penzijní připojištění, nemusí

⁴¹ DŮCHODOVÁ REFORMA. II. pilíř – Strategie fondů [on-line]. FINEZ Investment Management, s. r. o.: Brno. [cit. 11. června 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojisteni/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplnekove-penzijni-sporeni/>>.

z této částky, která je od roku 2013 osvobozena od daně odvádět nic navíc, pokud nepřesáhne sumu 30 000 korun na rok.⁴²

3.5 Pohled české politické scény na důchodovou reformu a jejich návrhy na řešení

Tak jak bývá v každém důležitém opatření zvykem, se i v tomto případě politická scéna ve svých názorech velmi rozchází. V tomto případě je to dokonce ještě propletenější než obyčejné rozdělení na pravici s jedním názorem a levici s druhým.

Návrhů na řešení tohoto problému je mnoho. Ať už je to zvyšování věku odchodu do důchodu, snižování penzí a přesunu rovnováhy mezi základním a doplňkovým systémem, jisté je, že politické strany se v nich rozcházejí a pravděpodobně vždycky budou. Nejvhodnější pravděpodobně bude podívat se nejprve na to, jak argumentuje Nečasova vláda, která důchodovou reformu zavedla.

3.5.1 Argumentace tehdejší Nečasovy vlády

*„Vytvoříme podmínky pro dostatečnou tvorbu úspor, reforma nepřekročí možnosti veřejných financí, vytvoříme rámec pro efektivní rozdělení rolí státu a komerčního sektoru...“*⁴³ Takto zněla slova tehdejší vlády České republiky při tvorbě struktury důchodového systému. Přesné znění argumentací, jakými způsoby chtěla vláda naplnit cíle důchodové reformy, definuje Příloha č. 4.

Tehdejší premiér Petr Nečas kladl důraz zejména na ujištění, že prostředky klientů jsou na důchodových účtech v úplném bezpečí. Účty klientů jsou totiž v naprosté separaci

⁴² DŮCHODOVÁ REFORMA. II. pilíř – Strategie fondů [on-line]. FINEZ Investment Management, s. r. o.: Brno. [cit. 13. června 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojeni/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplnekove-penzijni-sporeni/>>.

⁴³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Proč potřebujeme důchodovou reformu? [on-line]. MPSV.CZ: Praha [cit. 10. září 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/10631/Proc_potrebujeme_duchodovou_reformu.ppt>.

od prostředků samotného správce, což znamená, že se případný neúspěch dané penzijní společnosti nemůže klientů dotknout.

V neposlední řadě chtěla také Nečasova vláda přesvědčit občany o výhodnosti vstupu do druhého pilíře, která byla podrobně testována Ministerstvem práce a sociálních věcí pro různé kombinace výše příjmu a věkových skupin. Z tohoto modelu vyplývá, že druhý pilíř by měl být výhodný přibližně pro polovinu obyvatelstva. Při výběru dynamické strategie by měl být zajímavý přínos i pro osoby mající příjmy kolem 20 tisíc korun.⁴⁴

Nelze se již nadále spoléhat na státem organizovaný systém. Až 95 % důchodců je závislých pouze na důchodech od státu, s takovou závislostí se není možné setkat v žádném jiném státu Evropské unie. „*Myslete na svoji budoucnost, na dobu, kdy nebudete výdělečně činní. A nespolehejte pouze na stát. Zajistěte si klidnou budoucnost více zdroji příjmů ve stáří. Ovlivněte výši svých důchodů už nyní.*“⁴⁵ vyzýval tehdy občany premiér Petr Nečas.

Jedním z dalších argumentů Nečasovy vlády byly také zaměřeny na pozitiva druhého pilíře s ohledem na státní kasu. Na základě toho, že budou díky druhému pilíři vypláceny nižší státní důchody, podaří se udržet důchody v objemu kolem 10 % z celkového hrubého domácího produktu. Bez reformních změn by se mohlo toto číslo v budoucnu vyšplhat až na 12 a více procent HDP.⁴⁶

⁴⁴ VLÁDA.CZ. Nečas: *Důchodová reforma startuje od 1. ledna 2013* [on-line]. Parlamentnilisty.cz: 20. listopadu 2012 [cit. 10. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Necas-Duchodova-reforma-startuje-od-1-ledna-2013-254267>>.

⁴⁵ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Natankujte na penzi teď!* [on-line]. Vláda ČR: Praha, 13. května 2013 [cit. 12. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tema/natankujte-na-penzi-ted!-106731/>>.

⁴⁶ VLÁDA.CZ. Nečas: *Důchodová reforma startuje od 1. ledna 2013* [on-line]. Parlamentnilisty.cz: 20. listopadu 2012 [cit. 10. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Necas-Duchodova-reforma-startuje-od-1-ledna-2013-254267>>.

3.5.2 Pohled na důchodový systém Centra pro sociálně-tržní ekonomiku a otevřenou demokracii

Centrum pro sociálně-tržní ekonomiku a otevřenou demokracii (dále jen CESTA) by viděla jako řešení obnovit systém sociálního pojištění v jeho moderní podobě a propojit ho s daní z příjmu fyzických osob. Sazba daně z příjmu fyzických osob by se musela zvyšovat a to do takové míry, při které by bylo možné realizovat odpočet zaplaceného pojistného na důchodové i další sociální pojištění od daňové povinnosti.

Z důvodu neustálého zvyšování střední délky života navrhuje dále společnost CESTA přijmout postupné zvyšování věkové hranice odchodu do starobního důchodu. Ovšem s tím, že by se rozšířila individuální možnost volby pro odchod do důchodu a ne ho brát jako náhlý přechod z úplného zaměstnání na úplný důchod. A jak toho docílit? Motivací k prodloužení jejich pracovní aktivity a to ve formě částečných pracovních úvazků. Jinak řečeno by tedy byl důchodový věk flexibilní a dle tohoto věku by se potom vypočítávala vyplacená částka; čím dříve by dotyčný do důchodu odešel, tím méně finančních prostředků by od státu dostal a naopak čím déle by pracoval, tím by dostal následně v důchodu větší měsíční obnos.

CESTA uznává, že s takovýmto demografickým vývojem opravdu nelze původní důchodový systém udržet, nicméně včasnými potřebnými opatřeními se dá dopadu na důchodový systém předejít. Jak již bylo řečeno, jedno ze zásadních faktorů stárnutí populace je míra porodnosti. Ke zvýšení míry porodnosti by podle CESTY mohlo přispět radikální zlepšení podmínek pro rodiče, kteří jsou v dnešním způsobu života velmi diskriminováni. Je zřejmé, že rodiče se třemi dětmi mají daleko horší situaci, jelikož jejich výdaje jsou mnohem větší než u rodin s jedním dítětem či bezdětných. Faktem je, že počet dětí sice ovlivňuje odchod rodičů do důchodu, ale takto vzdálená budoucnost není pro potenciální rodiče dostatečnou motivací k rozhodnutí mít děti. Jedním z bodů by tedy podle CESTY mohlo být navýšení státních výdajů na rodinné politiky až na 2,95 % z HDP, které roku 2007 činily pouhých 0,6 %. Porodnost by podle nich také zvýšila kratší mateřská dovolená s vyšším náhradovým poměrem.

Takových podobných opatření, která by rodičům zlepšila ekonomickou situaci a motivovala k vyšší porodnosti, je mnoho. Pouhými výdaji ze strany státu to však řešit nelze, když již teď stát nemá z čeho dávat. Proto je nutné se zaměřit na taková opatření, která by zároveň navýšila příjmy do státní pokladny, což by způsobilo také posílení důchodového systému. Jedno z řešení je podle CESTY prostřednictvím zvýšení zaměstnanosti žen. To se však jednoduše řekne, ale již hůře realizuje. Aby se zvýšila zaměstnanost žen, tak je také zároveň třeba, aby ženy měly větší šanci dát děti do školky. Jelikož však již nyní nedokážou tyto zařízení pojmout potřebné množství dětí, musí se začít posílením kapacit veřejných institucí zabezpečujících péči o děti předškolního věku. Konkrétně by tato zařízení měla pojmout 90 % dětí od 3 let do školního věku a 33 % dětí pod tři roky.⁴⁷

3.5.3 Argumenty představitelů Odborné komise pro důchodovou reformu

Na základě popudu současné vlády vznikla Odborná komise pro důchodovou reformu, která má řešit budoucnost důchodového systému. Komisi tvoří přední odborníci a uplatnění zde mají všechny politické strany zastoupené v Poslanecké sněmovně ČR, aby se tak zajistila co největší objektivnost navrhovaných řešení. Předsedou komise je profesor Martin Potůček z Karlovy univerzity, který podrobně popisuje své názory a pohled na důchodový systém před jeho reformou v knize *Cesty z krize*.⁴⁸

Člověk musí „*chápat péči o děti jako další formu podpory starobního pojištění*“.⁴⁹ Dle Potůčka musí mít důchodový systém silnou vazbu na rodinnou politiku. Je třeba začít v jádru toho, kde celý problém začíná a to je nízká míra plodnosti. Jelikož stát nedokáže rodinu s dětmi dostatečně zabezpečit prostřednictvím dotací na zboží a služby určené dětem či různými jinými příspěvky na děti, spousta ekonomicky smýšlejících párů si rodinu založit neodváží. „*Rodiče (zejména matky) děti doplácí na současný systém hned*

⁴⁷ VOSTATEK J., ZBORNÍK P., FIALA T. *Návrhy penzijní reformy*, str. 8-10

⁴⁸ ODBORNÁ KOMISE PRO DŮCHODOVOU REFORMU. *Co je to důchodová komise?* [on-line]. Duchodova-komise.cz: 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.duchodova-komise.cz/>>.

⁴⁹ POTŮČEK, M. *Cesty z krize*, str. 40

*dvakrát: nižšími příjmy v průběhu ekonomické aktivity z důvodu péče o ně – a posléze i nižšími důchody vypočtenými z nižších pracovních příjmů. Přitom to jsou právě oni, kdo se postarali o to, aby v průběžném systému měl v budoucnu kdo přispívat na důchody všem.*⁵⁰

Prvním krokem ke zvýšení porodnosti proto musí být zvýhodňování účastníků systému, kteří do něj přispívají jak peněžními příspěvky, tak zejména péčí o přispěvatele budoucí, tedy o děti. Čím více dětí bude rodina mít, tím vyšší by byli započítané příspěvky respektive nižší reálné odvody. Velmi dobrou motivací by také mohla být možnost započítávat všem osobám po dobu jejich mateřské či rodičovské dovolené do důchodových nároků průměrný plat.⁵¹

3.5.4 Názory politické strany Věci veřejné

Velmi diskutabilním tématem v této politické straně je, že tento systém je velmi nespravedlivý k těm, kteří vychovali několik budoucích plátců do důchodového pojištění, a stálo je to statisíce korun. Naopak velmi protěžuje ty bezdětné, kteří si de facto mohli po dobu života spořit na důchod, jelikož se jich žádné výdaje na děti netýkali. Ve výsledku nakonec dostanou oba tyto dva případy prakticky stejné důchodové zabezpečení. V rámci diskuse k důchodové reformě navrhli členové politické strany Věci veřejné ustavení Generačního fondu. Vypadalo by to tak, že: *„jakmile by se plátcí sociálního pojištění narodilo dítě, získal by nárok na výplatu části jím naspořených prostředků. Polovina by byla vyplacena jednorázově jako plně zásluhové porodné, druhá polovina postupně jako plně zásluhové přídavky na dítě do 18 let věku. Zároveň by se plátcí snížili odvody do Generačního fondu. Při dalších dětech by se postupovalo analogicky.*“⁵²

⁵⁰ POTŮČEK, M. *Cesty z krize*, str. 44

⁵¹ POTŮČEK, M. *Cesty z krize*, str. 39-40

⁵² POTŮČEK, M. *Cesty z krize*, str. 40

3.5.5 Stanoviska podoby důchodové systému Hnutí ANO

Na české politické straně relativně nové hnutí ANO, které však již dnes má velké slovo jakožto člen české vlády, si představuje důchodový systém v České republice následovně. Jelikož jsou jako celek velkými zastánci spravedlivého zásahového systému, vidí podobu důchodového systému v závislosti na výši příjmů a na počet dětí v rodině. Zároveň však připouští, že důchodový účet je ve velkém schodku, a tudíž se o dnešní mladou generaci nebude stát v budoucnu starat tak jako nyní.

Hledat problém se musí v samotném jádru věci, hnutí ANO tedy navrhuje začít již s problémem umístování dětí do jeslí a mateřských školek. Pokud se vyřeší tento faktor, ženám se zlepší situace na trhu práce a dojde tak k přibližování platů žen k těm mužským. Následně by neměl být důvod k dřívějšímu odchodu žen do důchodu s tím, že by se v každém případě pro obě pohlaví určil strop kolem 65 let, který by se mohl v závislosti na situaci nějakým způsobem měnit.⁵³

3.6 Budoucnost důchodového systému

Krátce po vzniku nové vládní koalice ČSSD, ANO a KDU-ČSL se polemizuje o zrušení druhého pilíře k začátku roku 2016 či 2017. Zmíněné politické strany se k tomuto kroku při vytvoření koalice dokonce smluvně zavázaly. Otázkou je, jak přesně rušení proběhne. Nejpravděpodobnější verzí v tuto chvíli je, že finanční prostředky, které účastníci vložili do druhého pilíře, budou převedeny do systému penzijního připojištění. Není však také vyloučeno, že budou klientům peníze vráceny zpět a procento, které bylo ze státního systému vyvedeno, by se mělo vracet zpět do oběhu státního důchodového systému. Další možností vývoje druhého pilíře je, že by si účastníci spořili i nadále částku

⁵³ HOVORKA J. *Důchody podle Babišova ANO: Druhý pilíř nemusíme rušit* [on-line]. Aktuálně.cz: 9. června 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/finance/duchody-podle-hnuti-ano/r~689d8e82ed5c11e3b48f0025900fea04/>> .

ve výši pěti procent odvodů do penzijního fondu s tím, že by šla z jejich vlastní kapsy celá tato částka.⁵⁴

Diskuse o budoucnosti důchodového systému se týkají také pilíře třetího, který by naopak chtěla komise posílit. Cílem je co nejvíce zapojit do třetího pilíře zaměstnavatele, kteří by následně zvýšili zájem o doplňkové penzijní spoření zaměstnavatele.⁵⁵

Největší obavou jsou právní spory, které mohou být důsledkem výsledku zrušení druhého pilíře. Sám předseda důchodové komise Martin Potůček připouští, že „*neexistuje žádná varianta, která by vyloučila toto riziko*“.⁵⁶

Opoziční pravice s rušením druhého pilíře, který zavedla vláda Petra Nečase (ODS), i nadále nesouhlasí a svými ostrými kritikami se rozhodně netají. Místopředseda TOP 09 Miroslav Kalouse pronesl k mladým lidem varování, „*aby se nespolehali na to, že někdy budou brát nějaké důchody vzhledem k tomu, jak rozpočtově odpovědná současná vláda je*“.⁵⁷ Podle člena komise za ODS Adolfa Beznosky jsou jednání důchodové komise předem zinscenovaná a jejím předmětem není zvolit nejlepší podobu důchodového systému ale jednoduše druhý pilíř zrušit.⁵⁸

Ekonomický expert pro ODS Jan Skopeček se v rozhovoru s Danielou Drtinovou pro internetovou televizi vyjádřil k dle jeho slov nesmyslnému zrušení druhého pilíře. Tuto radikální variantu, jak naložit s druhým pilířem vidí jako velmi špatné rozhodnutí. Kdyby

⁵⁴ AKTUÁLNĚ.CZ. *Druhý pilíř penzí podle důchodové reformy* [on-line]. Aktuálně.cz: 2. ledna 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.aktualne.cz/wiki/finance/druhy-pilir-penzi-podle-duchodove-reformy/r~i:wiki:3795/>>.

⁵⁵ ADR, ČTK. *Důchodová komise se znovu sejde, zaměří se na budoucnost penzí* [on-line]. Parlamentnílisty.cz: 19. června 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Duchodova-komise-se-znovu-sejde-zameri-se-na-budoucnost-penzi-323731>>.

⁵⁶ ČTK. *Komise: Druhý pilíř penzí skončí, lidé dostanou peníze zpět* [on-line]. Aktuálně.cz: 3. července 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/komise-druhy-pilir-penzi-skonci-lide-dostanou-penize-zpet/r~2d3d5a5402c211e49c2f0025900fea04/>>.

⁵⁷ HOVORKA J. *Důchody podle Babišova ANO: Druhý pilíř nemusíme rušit* [on-line]. Aktuálně.cz: 9. června 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/finance/duchody-podle-hnuti-ano/r~689d8e82ed5c11e3b48f0025900fea04/>>.

⁵⁸ ČTK. *Komise: Druhý pilíř penzí skončí, lidé dostanou peníze zpět* [on-line]. Aktuálně.cz: 3. července 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/komise-druhy-pilir-penzi-skonci-lide-dostanou-penize-zpet/r~2d3d5a5402c211e49c2f0025900fea04/>>.

prý opozice přišla s nějakou alternativní variantou, s lepším návrhem, jak udělat současný důchodový systém udržitelným, dalo by se o této možnosti polemizovat, prodiskutovat ji a eventuelně doladit. Ovšem jednoduše zrušit druhý pilíř, do kterého se již investovalo spoustu peněz, bez jakékoli náhradního nového modelu, je velmi nezodpovědný krok. To, že se již dnes pohlíží na druhý pilíř jako na neúspěšný, jelikož do něho vstoupilo jen přes 80 tisíc obyvatel, přijde Skopečkovy jako neférové hodnocení. Jedná se o systém, který se plánoval na řadu desítek let dopředu, tak se nedá v prvním roce jeho fungování říci, zdali je či není úspěšný. „*Férové by bylo, kdyby ten systém nějakou dobu fungoval a poté bychom vyhodnotili, jestli skutečně byl pro ty lidi zajímavý či ne*“.⁵⁹

Ministr financí a předseda hnutí ANO Andrej Babiš není příliš skeptický ani k jedné z těchto dvou protichůdných stran. Dle jeho názoru je nejvhodnější variantou druhý pilíř zakonzervovat, to znamená, že ti, kteří využívají druhý pilíř, by si v něm mohli spořit dále, ale noví účastníci by již neměli možnost vstupu. Poslankyně za hnutí ANO a členka důchodové komise Radka Maxová říká: „*Podle mě je tato varianta pro stát nejvýhodnější – nehrozily by žaloby a snížila by se nutná administrativa, která bude spojená s ukončením druhého pilíře*“.⁶⁰

3.7 Důchodová reforma na Slovensku

Zatímco v České republice roku 2003 znal málokdo pojem druhý pilíř důchodové reformy, Slovensko již procházelo vrcholnými přípravami k odstartování důchodové reformy v následujícím roce. Stručně řečeno se zde tento pojem skloňoval ve všech pádech.

Jelikož má Slovensko jednu z nám nejpodobnějších ekonomik, mohlo nám být skvělým příkladem v tom, co udělat lépe, jakým chybám se vyvarovat anebo se z nich

⁵⁹ SKOPEČEK J. *Drtinová Veselovský TV 31. 7. 2014* [on-line video]. Aktuálně.TV: 31. července 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-31-7-2014-skopecek-broza-joch-adamusova/r~d41afd6018d711e48a2a0025900fea04/>>.

⁶⁰ HOVORKA J. *Důchody podle Babišova ANO: Druhý pilíř nemusíme rušit* [on-line]. Aktuálně.cz: 9. června 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/finance/duchody-podle-hnuti-ano/r~689d8e82ed5c11e3b48f0025900fea04/>>.

poučít. Podařilo se organizátorům české důchodové reformy se těmto chybám vyhnout? Nebo u nás důchodová reforma dopadla stejně špatně jako na Slovensku. Nejprve je důležité se podívat na to, jak to na Slovensku všechno začalo, jaké to mělo následky, a jak se liší následky důchodové reformy na Slovensku od těch v České republice.

3.7.1 Počátky důchodové reformy na Slovensku

Dnes již takřka všem známý druhý pilíř důchodové reformy vešel na Slovensku, v platnost 1. ledna roku 2005. Na Slovensku tedy stojí důchodový systém na třech pilířích již od této doby. Příčiny vzniku byly prakticky stejné jako v České republice. Pokud by se důchodový systém Slovenska opíral pouze o první pilíř v dosavadní podobě, penze by se buď v budoucnu museli snížit až o polovinu anebo by ekonomicky aktivní občan byl povinen odvádět na důchodové pojištění dvakrát větší částku než doposud.⁶¹

3.7.2 Důchodový systém na Slovensku

3.7.2.1 I. pilíř

První důchodový pilíř je na Slovensku zajišťován veřejnoprávní institucí, která vznikla 1. listopadu 1994 a to sociální pojišťovnou. Do tohoto pilíře spadá starobní důchod a invalidní pojištění, z čehož lze vyvodit, že hlavními činnostmi je zajistit důchodové a nemocenské pojištění. Od roku 2004 se řídí dle Zákona o sociálním pojištění.

Jak na Slovensku funguje výplata starobního důchodu? Nárok má na něho občan v případě, že přispíval 15 let na důchodové pojištění a dosáhl již důchodového věku. U mužů i žen je to věk 62 let, což je méně než evropský průměr, nicméně na základě demografického trendu a odlivu poplatníků k druhému pilíři lze očekávat, že se tento důchodový věk zvýší.

⁶¹ LABUDA, T. *Slovenský důchodový systém v kostce* [on-line]. Investujeme a.s.: Praha, 16. června 2010 [cit. 10. května 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.investujeme.cz/slovensky-duchodovy-system-v-kostce>>.

Když je kladen důraz na průměrnou hrubou mzdu v porovnání se starobním důchodem, vyvstane fakt, že Slovensko se pohybuje kolem evropského průměru. Průměrná hrubá mzda je zde na úrovni 773 € a průměrný starobní důchod je zhruba 351 €, z čehož vyplývá, že současný důchod tvoří 45,4 % průměrné hrubé mzdy. V České republice se průměrná hrubá mzda pohybuje přibližně na úrovni 25 752 Kč, což je více, než u našich sousedů, nicméně průměrný český důchod je 9 946 Kč. Důchod tedy v tomto případě tvoří jen 38,6 % hrubé mzdy. Pro porovnání má tento ukazatel nejvyšší hodnotu v Řecku, a to 95,7 % a nejnižší na Maltě s 30,9%.⁶²

3.7.2.2 II. pilíř

Zásadní rozdíl mezi druhým pilířem na Slovensku a v České republice je následující. Na Slovensku tvoří odvody na důchodové pojištění 18 % z hrubé mzdy, což je o dost méně než v Česku, jak je již zřejmé z předchozího textu. Slováci se mohou rozhodnout, zda odevzdají sociální pojišťovně celou tuto částku anebo přispějí na starobní důchod současným důchodcům pouze 9 % a dalších 9 % budou spořit na svůj vlastní důchod prostřednictvím druhého pilíře.

Druhým zásadním rozdílem v systému našich východních sousedů, bylo to, že občané, kteří právě mířili na pracovní trh nově, měli vstup do druhého pilíře povinný. Spoluobčané - zjednodušeně řečeno středního věku – si mohli vybrat, zda budou přispívat do spoření ve druhém pilíři anebo zůstanou ve stávajícím prvním pilíři a těm, jimž chybělo do důchodu méně než deset let, do druhého pilíře již vstoupit nemohli. Tato podoba důchodové reformy byla označena za jednu z nejodvážnějších v celé Evropě. I občan méně zdatný v matematice si dokázal spočítat, že odkládat si 9 % z výplaty na svůj vlastní důchod je opravdu výhodná nabídka. Na rozdíl od České republiky byla tedy u Slováků tato novinka přijata s velkým očekáváním. Zároveň byl pochopitelně druhý pilíř velkým

⁶² LABUDA, T. *Slovenský důchodový systém v kostce* [on-line]. Investujeme a.s.: Praha, 16. června 2010 [cit. 10. května 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.investujeme.cz/slovensky-duchodovy-system-v-kostce>>.

zásahem do důchodového systému Slovenska, a tak se kolem něho točily veškeré politické debaty.⁶³

3.7.2.3 III. pilíř

Podstata třetí pilíře je stejná jako v českém důchodovém systému. Pokud si chce daňový poplatník finančně obohatit svůj důchod, je zde pro něho tento pilíř, který je čistě dobrovolný a slovenský občan si může vybrat, kam si bude své peníze ukládat. Mezi tyto varianty patří doplňkové důchodové spoření, investiční nebo kapitálové životní pojištění anebo spoření prostřednictvím účelových investic. Tyto finanční produkty spadající pod třetí pilíř jsou na Slovensku podporovány státem s tím, že klient může na dani ušetřit až 75,68 € za rok.⁶⁴

3.7.3 Průběh důchodové reformy na Slovensku

Z předcházejících faktů vyplývá, že o druhý pilíř měli Slováci obrovský zájem, který překvapil samotnou vládu. Pro tento nový druh spoření se tedy nakonec rozhodlo zhruba 1,5 milionů obyvatel, při čemž 70 % z nich si zvolilo agresivnější investiční strategii v růstovém důchodovém fondu. Tato strategie je typická svou rizikovostí, tedy tím, že občan může získat daleko více než v konzervativním fondu, nicméně může také naopak dost ztratit.

Zdalo se, že tento systém může očekávat velmi pozitivní výsledky a občané okolních států zájímaví se o tuto problematiku mohli jen závidět. Přesto však po několikaletém fungování přišla ekonomická krize, která velmi ovlivnila výsledky důchodových fondů. V průměru se jejich zhodnocení pohybovalo hluboko pod úrovní inflace, jen kolem 1,2 procenta ročně, tudíž slovo zhodnocení zde začíná trochu ztrácet

⁶³ TŮMA, O. *Druhý pilíř startuje. Jak se mu vede u sousedů* [on-line]? Peníze.cz: 2. ledna 2013 [cit. 10. května 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/duchody/247524-druhy-pilir-startuje-jak-se-mu-vede-u-sousedu>>.

⁶⁴ LABUDA, T. *Slovenský důchodový systém v kostce* [on-line]. Investujeme a.s.: Praha, 16. června 2010 [cit. 10. května 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.investujeme.cz/slovensky-duchodovy-system-v-kostce>>.

svůj význam. Počet důchodových správcovských společností se postupně omezil na šest. Celkově si v těchto fondech Slováci našetřili zhruba pět miliard eur.

Problémy s udržitelností druhého pilíře podpořil i fakt, že hospodářská krize způsobila rostoucí schodek státního rozpočtu, v němž se projevily chybějící prostředky pro vyplácení důchodů z prvního pilíře. Premiéru Robertu Ficovi nezbyvalo nic jiného, než najít takové východisko, které by oslabilo druhý pilíř a posílilo přísun financí do pilíře prvního, jež spravuje slovenská Sociální pojišťovna. Důsledek byl nakonec takový, že slovenští poslanci odhlasovali snížení druhého pilíře z 9 % na pouhé 4 %, k nimž si můžou poplatníci přidat ještě 2 % ze svého. Celý systém byl zároveň otevřen, aby účastníci, kteří za těchto podmínek nechtějí odvádět své finance do druhého pilíře, ho mohli jednoduchým způsobem opustit. Od té doby je na Slovensku důchodový systém založen na dobrovolnosti s tím, že občané starší 35 let do něho již vstoupit nesmí. I přes tyto výrazné změny nedošlo k nějakému radikálnímu odchodu občanů z druhého pilíře, ale pravdou je, že od zavedení druhého pilíře došlo již třikrát k otevření systému a mnoho desítek tisíc již tuto možnost využilo.⁶⁵

3.7.4 Výsledek důchodové reformy na Slovensku

V každém případě to, že možnosti odchodu poplatníků z druhého pilíře využilo již několik desítek tisíc lidí, je důkazem toho, že důchodový systém na Slovensku nepřinesl tak pozitivní následky, které před reformou spousta lidí očekávalo. Bohužel argumenty toho, zdali je či není výhodný, nejsou v současné příliš relevantní. Jelikož se zatím nenachází v důchodovém věku slovenský občan, který by si do druhého pilíře spořil například třicet let, může každý pouze spekulovat o tom, zdali byl vstup do druhého pilíře výhodný. Výpočty sice mluví za vše, ale z realistického hlediska ani ten největší odborník nemůže vědět, co bude za deset či dvacet let, což je jednou z velkých nevýhod přiklonění se k druhému pilíři stejně tak jako setrvání v tom prvním.

⁶⁵ TŮMA, O. *Druhý pilíř startuje. Jak se mu vede u sousedů?* [on-line]. NAŠEPENÍZE.CZ s.r.o.: Teplice, 2. ledna 2013 [cit. 11. května 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/duchody/247524-druhy-pilir-startuje-jak-se-mu-vede-u-sousedu>>.

Na příkladu Slovenska by se mohlo zdát, že pomalu odstupuje od důchodové reformy. Přesto však nedošlo roku 2009 vládou premiéra Roberta Fica k jejímu úplnému zrušení. Roku 2013 se sazba pojistného snížila z již zmíněných 9 % na 4 %. Od roku 2017 Slovensko dokonce plánuje opětovné zvýšení na 6 % a dokonce se také inspirovalo po vzoru České republiky, že si budou moci účastníci přispívat 2 % ze svého hrubého platu na důchodový účet.⁶⁶

V porovnání s konceptem důchodové reformy v České republice je tento slovenský model svými 9 % od státu pro obyvatele velmi atraktivní, nicméně nemůže nikdy zajistit udržitelnost systému. Ve slovenském případě to schodek důchodového účtu prvního pilíře ještě prohloubilo. Na druhou stranu český model by teoreticky při vyšší účasti klientů mohl být udržitelný, ale je málo atraktivní na to, aby do něho vstupovali občané pobírající podprůměrné měsíční příjmy.

3.8 Závěr teoretické části

Závěrem teoretické části je vhodné si předchozí vyčerpávající informace shrnout do několika zásadních bodů.

Po několik desetiletí byl důchodový systém postaven pouze na prvním pilíři. K rozšíření systému došlo roku 1994, kdy přibýlo k důchodovému pojištění ještě penzijní připojištění se státním příspěvkem, dnes označované jako třetí pilíř. Poslední součástí třípilířového současného důchodového systému je od začátku roku 2013 druhý pilíř a to důchodové spoření.⁶⁷

První pilíř je tvořen státními důchody, na které musí každý ekonomicky aktivní člověk odvádět procento ze svého měsíčního příjmu, v důchodovém věku tedy představuje zajištění od státu. Ve druhém pilíři se poplatníci zajišťují prostředky ze své vlastní kapsy,

⁶⁶ INFORMAČNÍ CENTRUM VLÁDY. *Dějí se změny důchodového systému i v jiných zemích?* [on-line]. ICT: Praha, 2012-2014 [cit. 11. května 2014]. Dostupné z WWW: <<http://icv.vlada.cz/cz/duchodova-reforma/nejcastejsi-dotazy/#x105753>>.

⁶⁷ RYTÍŘOVÁ, L. *Důchodový systém v České republice*, str. 6

konkrétně 2% ze svého hrubé mzdy s tím, že získají ještě faktickou podporu od státu ve formě 3 % odvedených z prvního pilíře na soukromý důchodový účet účastníka. Důchodové fondy druhého pilíře potom nabízejí čtyři investiční strategie, které poskytují různou rizikovost s různými výnosy. Třetí pilíř je čistě soukromý a dobrovolný, ale stát ho podporuje pomocí státních příspěvků.⁶⁸ Na internetovém serveru zabývající se kompletně důchodovou reformou je věnována kapitola, ve které se objevuje přehledný obrázek se shrnujícími informacemi o všech třech pilířích (viz Příloha 3).

Dle statistik z dob původního důchodového systému bylo 95 % příjmů důchodců tvořeno příjmy ze státní kasy, to znamená z prvního pilíře. Způsob financování povinného sociálního pojištění je v tomto systému takzvaně průběžný. To znamená, že poplatníci, kteří jsou nyní v produktivním věku, přispívají na penze nikoli sobě, ale stávajícím penzistům.⁶⁹

Pokud nedojde ke změně trendu prohlubujícího se schodku důchodového rozpočtu, což je dle předpokladů velmi nepravděpodobné, budou se státní důchody pohybovat mezi 6 500 Kč a 7 500 Kč. Je zřejmé, že tyto finanční prostředky jsou takřka neslučitelné s pohodlným prožitím důchodu, přestože veškeré důchodové kalkulačky nabízejí pouze odhady. Samotným jádrem problému neudržitelnosti dosavadního důchodového systému je složení věkové struktury obyvatelstva a zejména její nepříznivý vývoj. Stárnutí populace způsobená zvyšujícím se věkem dožití či nízkou mírou porodnosti zapříčiňuje snižování poměru ekonomicky aktivního obyvatelstva a důchodců. Na základě všech těchto příčin je více než pravděpodobné, že při ostatních neměnných podmínkách nelze tento systém udržet a že se budoucí důchodci nemohou spoléhat pouze na peníze od státu, ale budou si muset připravit k dispozici finanční prostředky z jiných zdrojů. Možným řešením je využití právě některého z těchto zmíněných pilířů důchodového systému.⁷⁰

⁶⁸ RYTÍŘOVÁ, L. *Důchodový systém v České republice*, str. 7

⁶⁹ DŮCHODOVÁ REFORMA. *II. pilíř – Strategie fondů* [on-line]. FINEZ Investment Management, s. r. o.: Brno. [cit. 11. června 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.duchodovareforma.cz/penzijni-pripojsteni/iii-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu-bude-doplnekove-penzijni-sporeni/>>.

⁷⁰ RYTÍŘOVÁ, L. *Důchodový systém v České republice*, str. 6-7

4 Praktická část

Praktická část diplomové práce bude věnována několika podkapitolám s různými předměty výzkumu. V první řadě bude představena zprostředkovatelská společnost ZFP⁷¹ akademie, a.s., která byla zvolena jako hlavní zdroj pro sběr dat, jež se budou aplikovat na různé druhy výstupů.

Na základě vstupních dat získaných z interních dokumentů vybrané zprostředkovatelské společnosti bude například zjišťováno, z jakých cílových skupin jsou účastníci druhého pilíře. Ze souhrnných informací ke každému klientovi bude možné za pomoci důchodové kalkulačky zjistit, jak vysoký by byl odhadovaný důchod za účasti v prvním anebo naopak druhém pilíři. Za pomoci tohoto ukazatele bude cílem dokázat, zdali se této stovce vybraných klientů účast na druhém pilíři skutečně vyplatí.

Hlavním bodem praktické části bude prostřednictvím sběru dat za pomoci dotazníkové metody ověřit, co bylo hlavní příčinou malého množství zájemců o druhý pilíř.

4.1 Výsledky důchodové reformy z roku 2013 v České republice

Na úvod této části je třeba vyčíslit celkové výsledky nového důchodového systému za rok 2013, respektive zanalyzovat to, co hovoří fakta.

Již před samotným startem důchodové reformy bylo zřejmé, že druhý pilíř nepřinese mnoho úspěchu a nenalezne mezi obyvateli příliš mnoho klientů. Podle průzkumu Zlaté koruny se odhadovaný počet účastníků pohyboval kolem 10 %, což je pouhých zhruba 100.000 obyvatel⁷². Lidé se k němu stavěli s velkou nedůvěrou a přes

⁷¹ Význam zkratky ZFP – „Základy finanční prosperity“

⁷² ONDRÁČKOVÁ K. *Důchodová reforma: zájem o 2. pilíř je minimální, Češi se bojí vytunelování* [online]. MLADÁ FRONTA – FinExpert: 28. listopadu [cit. 11. května 2014]. Dostupné z WWW: <<http://finexpert.e15.cz/duchodova-reforma-zajem-o-2-pilir-je-minimalni-cesi-se-boji-vytunelovani>>.

marketingovou snahu penzijních společností a jejich zprostředkovatelů skončil druhý pilíř ještě hůře, než se očekávalo.

Ve třetím pilíři si spořilo k 31. 12. 2013 přesně 4 961 201 účastníků, což je nemalé číslo, z něhož by se dala vydedukovat úspěšnost důchodové reformy. Pro tuto práci jsou však přednostní výsledky pilíře druhého, do něhož se zapojilo pouhých 81 962 účastníků.

Penzijní společnosti vykazovali k 31. 12. 2013 ve svých fondech finanční prostředky ve výši 282,3 miliardy korun, opět však pro porovnání – druhého pilíře se týkalo pouhých 346 milionu korun českých, což je naprosto zanedbatelné procento z celkových naspořených finančních prostředků.⁷³

4.2 Druhý pilíř v souvislosti se společností ZFP akademie, a.s.

4.2.1 Představení společnosti ZFP akademie, a.s.

Prvopočátky působení společnosti ZFP akademie, a.s. sahají do roku 1995, kdy manželé Poliakovi založily společnost Z F P, s.r.o. a vložili do ní myšlenku finančního vzdělávání dospělých. Od roku 2003 působí v její dosavadní podobě na trhu zprostředkování financí. Dnes patří k největším vzdělávacím a zprostředkovatelským společnostem v České republice vůbec.⁷⁴

Filosofii, která jednoznačně odlišuje společnost ZFP akademie, a.s. od její konkurence vystihuje slogan „Vaše vzdělání – váš kapitál“. Od počátku působení společnosti na trhu proškolila společnost na základě vlastního vzdělávacího systému ve svých vzdělávacích seminářích přes 225 tisíc občanů z Česka i Slovenska. Tyto vzdělávací

⁷³ KANTOR, M. *Výsledky druhého a třetího pilíře důchodového systému za rok 2013* [on-line]. ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ V ČR - Stárneš myslí!: 26. února [cit. 11. května 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.starnesmysli.cz/diskutujte-o-reforme/vysledky-druheho-a-tretiho-pilire-duchodoveho-systemu-za-rok-2013-90/>>.

⁷⁴ ZFP GROUP. *O ZFP akademii*. [on-line]. ZFP akademie: Břeclav, 2014 [cit. 12. prosince 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.zfpa.cz/o-spolecnosti/o-zfp-akademii/>>.

semináře zaměřené na širokou škálu finančních programů probíhají na území České republiky v síti vlastních školicích zařízeních.⁷⁵

K dnešnímu dni zprostředkovala ZFP akademie, a.s. přes 3 milióny smluv. Základní kapitál je tvořen zásadně jen z českých zdrojů a jeho výše je 2,2 miliónů Kč. Za období posledních 5 let převyšuje roční obrat jednu miliardu korun. Celá obchodní síť je tvořena více než 97 tisíci smluvně vázaných obchodních zástupců. Nejdůležitější ekonomické atributy společnosti ZFP akademie, a.s. detailněji přibližuje následující tabulka.⁷⁶

Tabulka č. 11 – Ekonomické ukazatele společnosti

základní kapitál	2,2 miliónů Kč
hosp. výsledek 2012 před zdaněním (čistý zisk po zdanění)	79,7 mil. Kč (61,7 mil. Kč)
aktiva celkem k 31. 12. 2012	2.133,234 mil. Kč
počet aktivních spolupracovníků ZFPA (k 1.1.2014)	97 512 osob
toho registrovaných jako PPZ u ČNB	5 836
počet absolventů základního semináře (1995 – 1. 1. 2014)	225 000 osob
počet sjednaných fin. programů v ČR a SR (1995 – 1.1.2014)	3.100.000 ks
počet lektorů (k 1.1.2014)	200
počet hlavních regionálních kanceláří v ČR	12

Zdroj: vlastní zpracování dle <http://www.zfpa.cz/o-spolecnosti/o-zfp-akademii>

Společnost ZFP akademie, a.s. získala během svého působení několik certifikátů a byla registrována k různým programům národních institucí. Certifikátem IES (International Education Society) se zařadila mezi spolehlivé instituce, které dosahují

⁷⁵ ZFP GROUP. *Filosofie, naše hodnoty* [on-line]. ZFP akademie: Břeclav, 2014 [cit. 12. prosince 2014]. Dostupné z WWW <<http://www.zfpa.cz/o-spolecnosti/filozofie-nase-hodnoty/>> .

⁷⁶ ZFP GROUP. *O ZFP akademii* [on-line]. ZFP akademie: Břeclav, 2014 [cit. 12. prosince 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.zfpa.cz/o-spolecnosti/o-zfp-akademii/>>.

trvale dobrých výsledků. V souladu se zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu je ZFP akademie, a.s. registrována jako investiční zprostředkovatel.

Roku 2013 získala na základě rozhodnutí České národní banky akreditaci pro vykonávání zkoušek odborné způsobilosti k rozšířené registraci vázaných zástupců pro sjednávání důchodového spoření a doplňkového penzijního spoření. V neposlední řadě je ZFP akademie, a.s. zakládajícím členem AFIZ ČR (Asociace finančních poradců a finančních zprostředkovatelů), jejichž hlavním předmětem činnosti je spolupráce na tvorbě legislativních předpisů a norem souvisejících s finančním zprostředkovatelským trhem.

Co se ovšem nejvíce vztahuje k know-how společnosti ZFP akademie, a.s. a čím se nejvíce liší od ostatních zprostředkovatelských korporací je její akreditace k provádění rekvalifikace pro činnosti Lektor a Finanční poradce udělená od Ministerstva školství a tělovýchovy České republiky.⁷⁷

4.2.2 Statistické výsledky důchodového spoření společnosti ZFP akademie, a.s. v první polovině roku 2013

Před uvedením konkrétních čísel, která se týkají uzavřených smluv důchodového spoření, je třeba říci, že společnost ZFP akademie, a.s. uzavřela jako zprostředkovatelská společnost nejvíce těchto smluv, a proto je naprosto přijatelné brát smlouvy o důchodovém spoření uzavřené touto společností jako reprezentativní výzkumný vzorek. Všechny smlouvy druhého pilíře nechávala tato obchodní korporace uzavírat u penzijního fondu České pojišťovny.

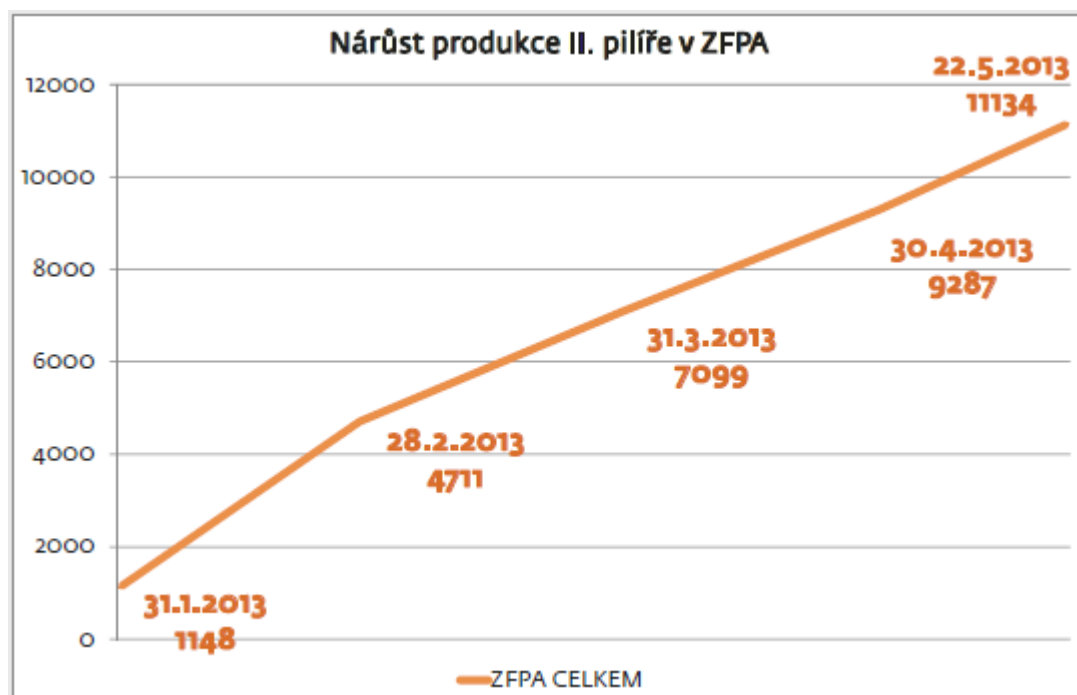
První polovina roku 2013 byla pro všechny penzijní a jiné zprostředkovatelské společnosti ve znamení důchodové reformy. V této části roku tedy v době úvodu důchodové reformy, kdy měl každý občan neomezen věkem 35 let možnost vstoupit do druhého pilíře, bylo uzavřeno nejvíce smluv. Je to logické, buď člověk druhý pilíř ihned

⁷⁷ ZFP GROUP. *Registrace, akreditace, reference, profes. sdružení*. [on-line]. ZFP akademie: Břeclav, 2014 [cit. 12. prosince 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.zfpa.cz/o-spolecnosti/registrace-akreditace-reference-profes-sdruzeni>>.

zavrhnul anebo ho ocenil, takže buď do něho nevstoupil vůbec anebo ihned. Počet těch, kteří vstup promýšleli až po tomto prvním pololetí je velmi zanedbatelný. Společnost ZFP akademie, a.s. dosáhla počtu 17.345 zprostředkovaných smluv důchodového spoření, což je 23,3 % z celkového počtu 74 573 smluv uzavřených v celé České republice. Každou pátou smlouvu o důchodovém spoření tedy zprostředkovala tato společnost.⁷⁸

Z následujícího grafu lze potvrdit, že zhruba 70 % smluv společnosti ZFP akademie, a.s. bylo uzavřeno v první polovině roku 2013. Velmi podobný graf produkce je možné nalézt i u ostatních zprostředkovatelských společností. Do druhého pilíře totiž vstoupilo během tohoto období necelých 75.000 obyvatel.⁷⁹

Graf č. 5 – Vývoj počtu uzavřených smluv o důchodovém spoření

Zdroj: Interní dokumenty společnosti

⁷⁸ Interní dokumenty společnosti – INFO ZFP. *Informační list č. 2/2013 – květen, červen*

⁷⁹ ASOCIACE PENZIJNÍCH FONDŮ ČR, T. *Do druhého pilíře vstoupilo za prvního půl roku 74 573 lidí, nejsilnější byl červen* [on-line]. Investujeme a.s.: Praha, 3. června 2013 [cit. 15. prosince 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.investujeme.cz/do-druheho-pilire-vstoupilo-za-prvniho-pul-roku-74-573-lidi-nejsilnejsi-byl-cerven/>>.

4.2.3 Analýza vlastního výzkumného vzorku

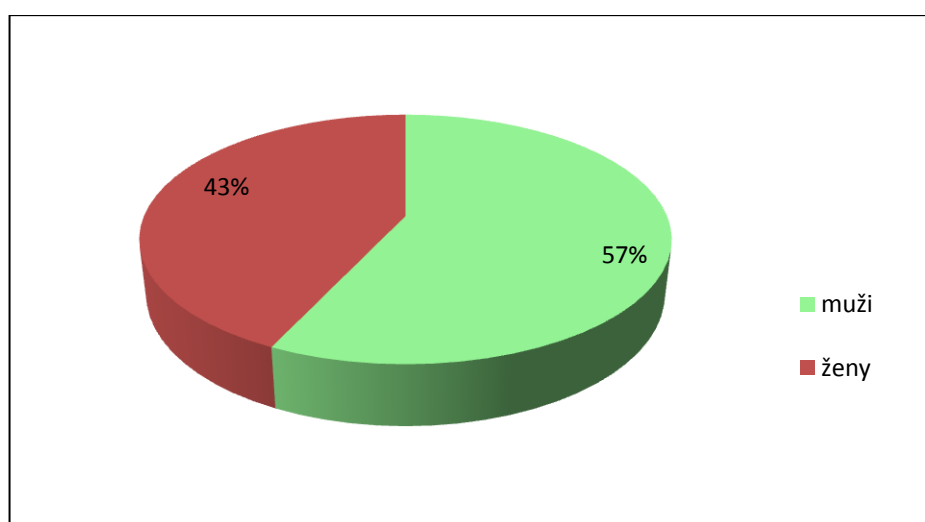
Pro účel této práce byl zvolen výzkumný vzorek v podobě sta uzavřených smluv jedné pražské větve finančních poradců společnosti ZFP akademie, a.s. Prostřednictvím těchto získaných dat bude předmětem kapitoly vlastního výzkumu zjistit strukturu cílové skupiny účastníků, její procentuelní vyjádření a v neposlední řadě také ověřit hypotézu, zdali do druhého pilíře vstupovali hlavně občané, kterým se dle dnešních podmínek a důchodové kalkulačky Ministerstva práce a sociálních věcí druhý pilíř vyplatí.

Mezi pět statistických znaků patří pohlaví, věk, hrubý měsíční příjem, zdali je účastník v zaměstnaneckém pracovním poměru či osoba samostatně výdělečně činná a volba strategie fondu.

4.2.3.1 Struktura statistického souboru

Prvním statistickým znakem je pohlaví. V tomto případě je počet procent poměrně vyrovnaný a nedá se z něho s jistotou určit, že by u účastníků prvního pilíře výrazně převažovalo jedno pohlaví. Konkrétně se jedná o počet 57 % mužů a 43 % žen. Stejný počet platí pochopitelně také v případě vyjádření v absolutních hodnotách, jelikož statistický soubor je v tomto případě roven stu.

Graf č. 6 – Pohlaví

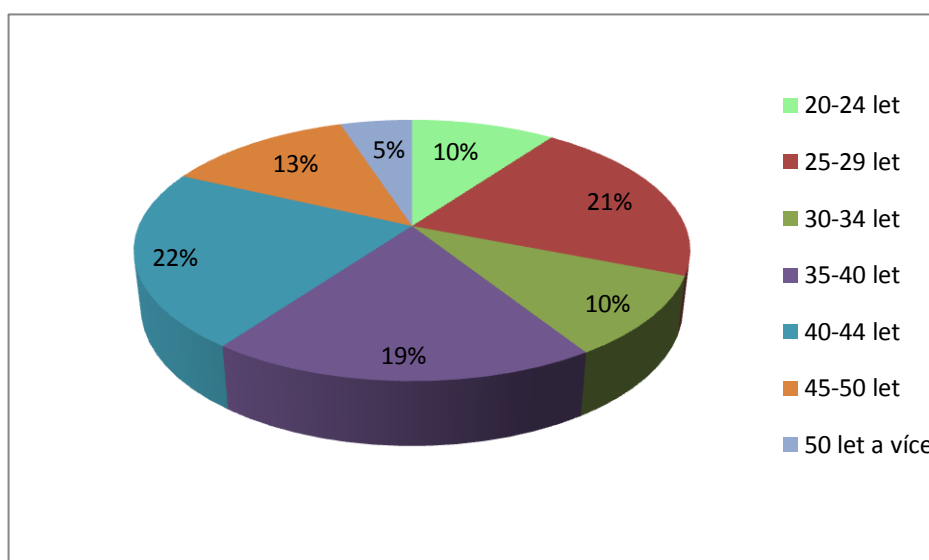

Zdroj: vlastní zpracování dle interních dokumentů společnosti

Jelikož statistický znak věk byl uveden ke každé statistické jednotce konkrétně, bylo potřeba pro jednodušší grafické vyjádření sloučit tyto hodnoty do několika věkových kategorií. Přesněji bylo zvoleno sedm kategorií a to ve věku 20 – 24 let, 25 – 29 let, 30 – 34 let, 35 – 39 let, 40 – 44 let, 45 – 49 let a 50 a více. Následující graf vyjadřuje poměry těchto věkových kategorií.

Konkrétně tedy 10 % z vybraných účastníků je ve věku 20 – 24 let. Znatelně větší počet a to 21 % je jich z kategorie 25 – 29 let. Mezi věkem 30 – 34 let se nachází taktéž 10 % ze souboru. Následující dvě věkové kategorie patří k nejpočetnějším a spolu tvoří takřka polovinu z celého statistického souboru. 19 % je ve věku 35 – 39 let a 22 % ve věku 40 – 44 let. Menší zastoupení má kategorie 45 – 49 let a to 13 % a nejméně vybraných účastníků druhého pilíře má 50 let a více, takových je pouze 5 %.

Graf č. 7 - Věk

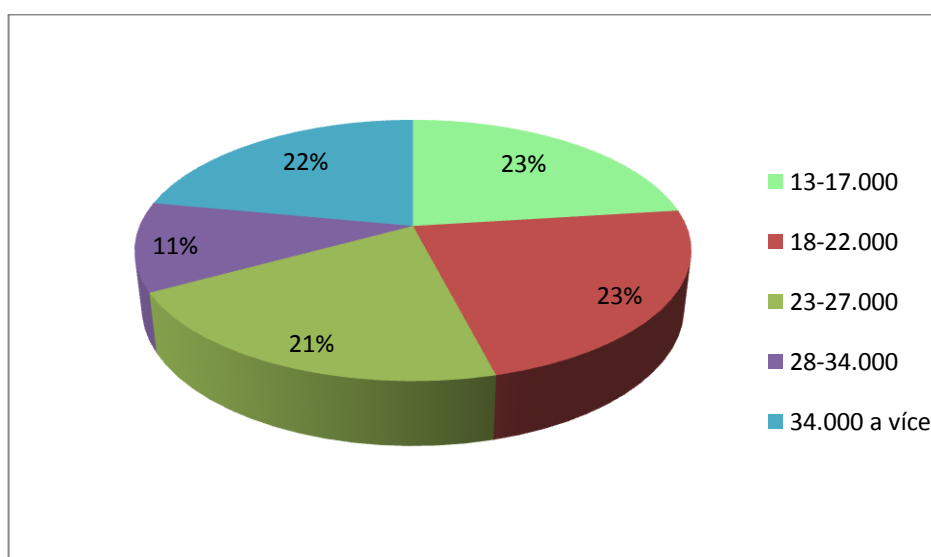
Zdroj: vlastní zpracování dle interních dokumentů společnosti

Podobný způsob sloučení, který byl použit u statistického znaku věk, byl aplikován také v případě hrubého měsíčního příjmu.

Konkrétně byl rozdělen do pěti kategorií s hrubým měsíčním příjmem 13 – 17.000 Kč, 18 – 22.000 Kč, 23 – 27.000 Kč, 28 – 34.000 a 34.000 Kč a více.

Největší poměr všech účastníků a to 67 % tvoří ti, kteří pobírají hrubou mzdu v rozmezí 13. – 27.000 Kč a to každá jednotlivá kategorie po takřka stejném počtu procent. V kategorii 28 – 34.000 Kč se nachází 11 % účastníků a do kategorie 34.000 Kč a více jich spadá 22 %.

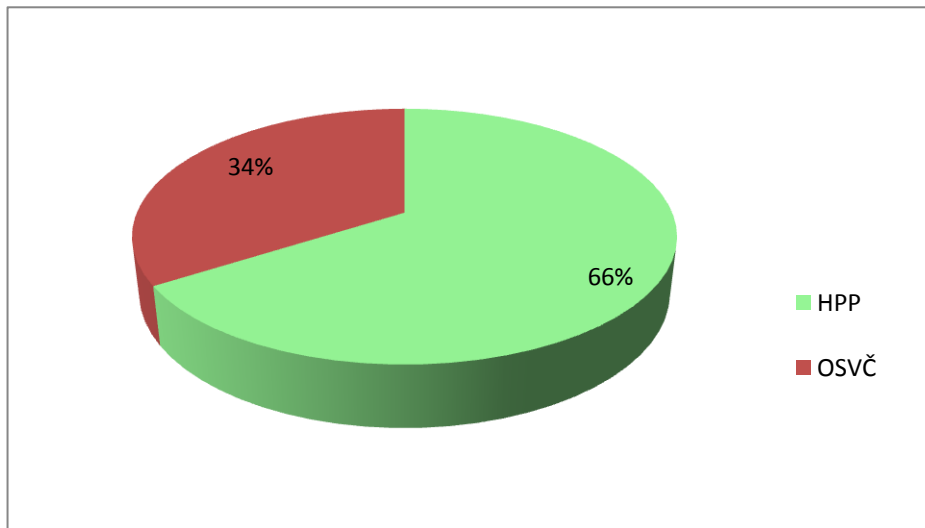
Graf č. 8 – Hrubý měsíční příjem

Zdroj: vlastní zpracování dle interních dokumentů společnosti

Dalším zjišťovaným statistickým znakem byl způsob příjmu, takže zdali je účastník zaměstnán na hlavní pracovní poměr anebo je osobou samostatně výdělečně činnou. Velkou převahu mají osoby zaměstnané na hlavní pracovní poměr a to ve výši 66 %. Avšak 34 % osob samostatně výdělečně činných rozhodně není zanedbatelné číslo.

Graf č. 9 – Způsob příjmu

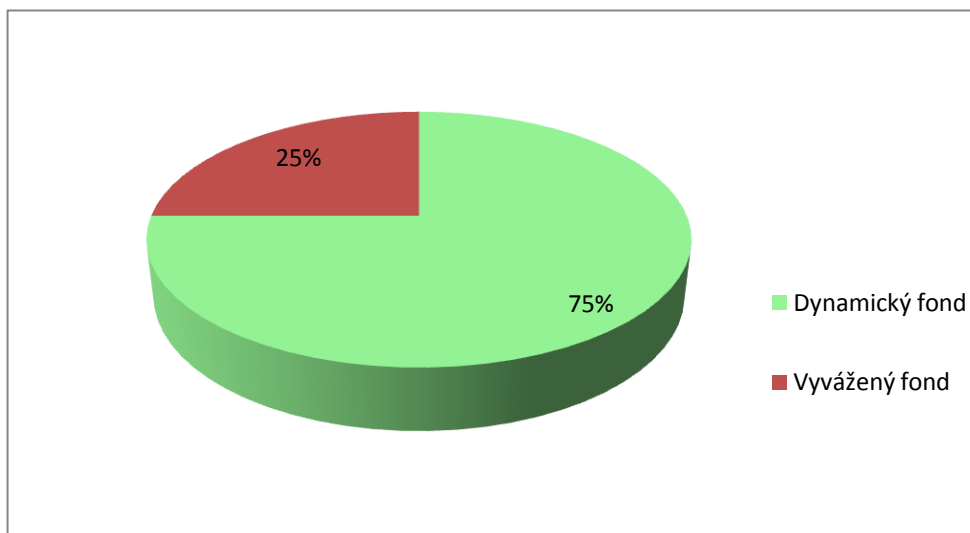

Zdroj: vlastní zpracování dle interních dokumentů společnosti

Posledním statistickým znakem je druh fondu důchodového spoření. Dle teoretické části existují čtyři druhy strategií a to fond státních dluhopisů, fond konzervativní, fond vyvážený a fond dynamický. Volba klientů však směřovala pouze k vyváženému a dynamickému fondu, které zajišťují největší možný odhadovaný výnos. Tato volba je opodstatněna také tím, že společnost ZFP akademie, a.s. de facto jinou strategii nenabízela. Výběr strategie klienta byl ovlivněn zejména investičním dotazníkem, který po vyplnění nasměroval vhodnou strategii fondu důchodového spoření. Fond konzervativní a fond státních dluhopisů se tedy v případě tohoto statistického souboru vůbec nevyskytl.

Z níže uvedeného grafu vyplývá, že 75 % účastníků zvolilo dynamický fond a jen 25 % uzavřelo smlouvu o důchodovém spoření s fondem vyváženým. Na první pohled na souhrnnou tabulku (viz Příloha č. 5) lze říci, že fond vyvážený volili spíše klienti ve věku nad 40 let. Tato skutečnost je v souladu s tím, že z hlediska dlouhodobosti, tedy pro mladší klienty se doporučuje dynamický fond, zatímco poplatníkům, kteří mají do důchodového věku příliš mnoho let je lepší volbou fond vyvážený, jenž vykazuje menší rizikovitost.

Graf č. 10 – Strategie fondů důchodového spoření

Zdroj: vlastní zpracování dle interních dokumentů společnosti

Veškerá vstupní data uvedená k jednotlivým klientům lze nalézt v souhrnné tabulce uvedené v příloze č. 5.

4.2.3.2 Výhodnost vstupu do druhého pilíře u vybraných účastníků

Prostřednictvím důchodové kalkulačky Ministerstva práce a sociálních věcí bylo zkoumáno, zdali se jednotlivých účastníků důchodového spoření uzavření smlouvy vyplatí. Konkrétně bylo vyčísleno, o kolik by měli v penzi měsíčně čerpat více finančních prostředků v případě druhého pilíře oproti prvnímu či naopak. Je nutné opět připomenout, že je vše posuzováno na základě dnešních podmínek, a tudíž je potřeba brát výsledky s přihlédnutím na současné podmínky.

Jak již vyplývá s předchozího grafu zaznamenávající výběr investiční strategie, klienti vybraní pro tuto diplomovou práci vybírali pouze strategii vyváženou a dynamickou. Jelikož důchodová kalkulačka nabízí možnost volby výnosu mezi 1,5 až 8,5 %, byl zvolen pro vyvážený fond výnos 3,5 % a pro fond dynamický 6,5 % tak, jak vyplývá z teoretické části.

V souvislosti s pohlavím je v případě ženy možnost zvolit počet dětí. Tento faktor je však do těchto pracovních výsledků zanedbán. Opodstatnění se nachází v tom, že jednak není počet dětí u jednotlivých klientek znám a také v tom, že počet dětí hodnotu očekávaného důchodu příliš neovlivní a to zvláště ne u žen narozených po roce 1974, u kterých se již počet narozených dětí definitivně zanedbává.

Aspekt výhodnosti vstupu do druhého pilíře byl určen následujícím způsobem. V tabulce z přílohy č. 5 je uvedena odhadovaná výše penze z důchodového pojištění a odhadovaný výnos z důchodového spoření u každého účastníka podle Ministerstva práce a sociálních věcí. V posledním sloupci tabulky je uveden rozdíl mezi těmito dvěma hodnotami. Hodnoty těchto výsledků jsou následně rozděleny do několika následujících kategorií, z nichž každá kategorie vyjadřuje odlišnou míru „výhodnosti“ vstupu do druhého pilíře.

- 200 – 599 Kč
- 600 – 1.499 Kč
- 1.500 – 2.999 Kč
- 3.000 Kč a více

Do první kategorie byly zařazeny hodnoty mezi 200 Kč až 599 Kč jako rozdíl mezi odhadovaným výnosem z prvního pilíře a druhého pilíře. Jelikož se jedná o kladnou hodnotu, je zřejmé, že z druhého pilíře bude mít klient větší výnos než z pilíře prvního. Přesto byla tato kategorie vyhodnocena jako ne příliš výhodná. Je třeba brát v potaz, že klienti sázeli na rizikovější fondy a vše je pouze potenciální. Zhodnocení tudíž nemusí dosáhnout těchto čísel a ve výsledku by mohl být výnos stejný jako z pilíře prvního. V něm však poplatník během ekonomicky aktivního období neodvádí navíc žádná procenta ze své hrubé mzdy, o které je v tomto období naopak chudší.

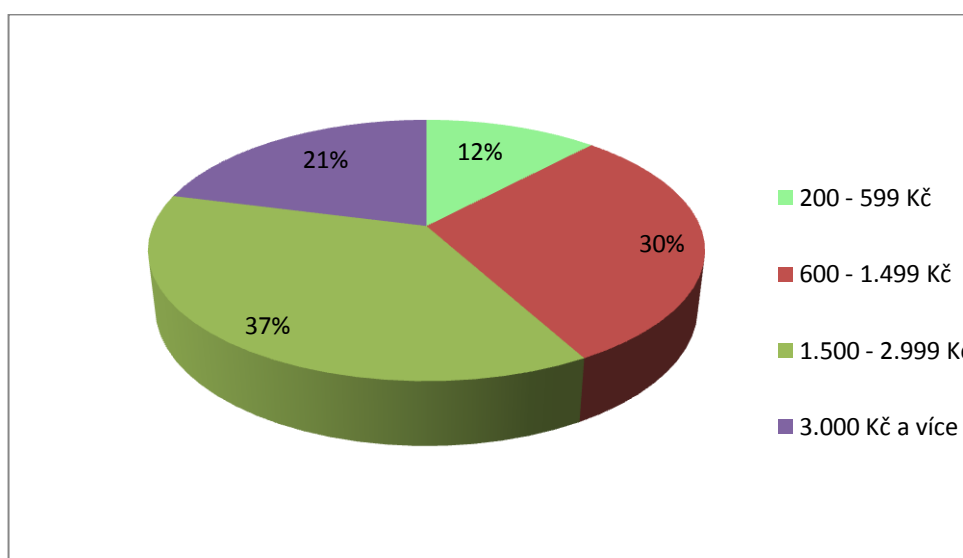
Druhá kategorie vykazuje hodnoty mezi 600 Kč až 1.499 Kč. Pokud dle důchodové kalkulačky vychází občanovi, že by měl o tuto hodnotu větší výnos v druhém pilíři než v prvním, lze hovořit o tom, že se mu vstup do druhého pilíře vyplatí. Záleží ovšem také na typu klienta. Je otázkou, zdali riskovat investici do dynamického fondu ve druhém pilíři,

když klientovi zbývá do důchodového věku pouze deset let. Pro takového klienta je vhodnější variantou zvolit jiný typ spořicího programu anebo odvádět do doplňkového penzijního spoření, který již využívá, o několik procent větší částku. Naopak poplatník, který má před sebou prakticky celý ekonomicky aktivní život, si může dovolit riskovat investici do dynamického fondu. Je také pravděpodobné, že se získáváním praxe ze zaměstnání bude zvyšovat jeho měsíční mzda, a tudíž i odhadovaný výnos z druhého pilíře.

Pro třetí kategorii byly zvoleny hodnoty v rozmezí 1.500 Kč až 2.999 Kč. Navýšení penze o takovou částku je již opravdu znatelné přilepšení oproti částce z pilíře prvního. V případě mladších ročníků není de facto třeba o výhodnosti spekulovat. Starší ročníky musí brát opět v potaz rizikovost dynamického fondu. Pokud ovšem dosud neřešily situaci zajištění se na penzi a nechtějí, aby se jejich životní úroveň v penzi radikálně zhoršila, je nejvyšší čas začít tuto situaci řešit.

V případě poslední kategorie, která zahrnuje měsíční penzi ve druhém pilíři větší o více než 3.000 Kč je výhodnost vstupu zcela evidentní.

Graf č. 11 – Rozdíl mezi odhadovaným výnosem z druhého pilíře a prvního pilíře

Zdroj: vlastní zpracování dle interních dokumentů společnosti

Z výše uvedeného grafu č. 11 lze sledovat procentuální vyjádření míry „výhodnosti“ vstupu do druhého pilíře. Těch, pro které není druhý pilíř výrazným zlepšením situace do důchodového věku, je 12 %. Znatelně více je těch, kteří by si měsíčně ve druhém pilíři přilepšili o 600 Kč až 1.499 Kč a to konkrétně o 30 %. Největší zastoupení má kategorie třetí. 37 % klientů, kteří uzavřeli smlouvu o důchodovém spoření, dosáhnou o 1.500 Kč až 2.999 Kč většího výnosu než z důchodového pojištění. O více než 3.000 Kč získá větší odhadovanou penzi 21 % ze stovky uvedených účastníků druhého pilíře.

4.2.3.3 *Vybraným účastníkům se druhý pilíř vyplatí více než první pilíř*

Pro získání statistického výsledku byla stanovena pomocná hypotéza, jejímž účelem bylo ověřit, zdali byl pro většinu uvedených účastníků druhý pilíř skutečně výhodný.

Pro ověření výše uvedené hypotézy bylo nutné stanovit, která kategorie bude považována za výhodnou či nikoliv. Na základě předchozího textu bylo vyhodnoceno, že první kategorie v hodnotě 200 – 599 Kč bude považována jako nevýhodná a zbylé tři kategorie s výnosem nad 600 Kč jako výhodné. V souvislosti s tímto hlediskem se druhý pilíř vyplatí 88 vybraným účastníkům a 12 nikoliv.

Získaná data byla nejdříve zpracována v programu MS Excel, aby mohla být provedena jejich kvantifikace. Následně byla data z excelového souboru importována do statistického programu SAS.

Tabulka č. 12 – Výstup z programu SAS - Výhodnost druhého pilíře

výhoda druhého pilíře	Frequency	Percent	Cumulative Frequency	Cumulative Percent
ano	88	88.00	88	88.00
ne	12	12.00	100	100.00

Test of H0: Proportion = 0.5	
ASE under H0	0.0500
Z	7.6000
One-sided Pr > Z	<.0001
Two-sided Pr > Z	<.0001
Exact Test	
One-sided Pr >= P	<.0001
Two-sided = 2 * One-sided	<.0001

Zdroj: výstup z programu SAS

Jelikož vypočítaná hodnota o velikosti 7,6 (viz buňka „Z“) je větší, než kritická hodnota normálního rozdělení, která činí 1,6448⁸⁰, můžeme nulovou hypotézu zamítnout. Po aplikaci na tuto konkrétní hypotézu tedy můžeme potvrdit, že účastníkům se druhý pilíř vyplácí.

4.2.4 Shrnutí analýzy

Díky vstupním datům získaných od zprostředkovatelské společnosti ZFP akademie, a.s. byla zjišťována struktura části těchto účastníků druhého pilíře. Vzhledem k pohlaví převažovalo mírně mužské, avšak nikoliv tak výrazným způsobem, aby bylo adekvátní tvrdit, že do druhého pilíře vstupovali zejména muži.

Co se týče věku, největší zastoupení měli klienti ve věku 40 – 44 let, což se dá přisoudit tomu, že všichni občané starší 35 let měli na uzavření smlouvy pouze tento zmíněný půl rok. Ti mladší mohou do dovršení 35 let vstup do druhého pilíře odložit, tak z důvodu nejisté budoucnosti druhého pilíře možná uvažovali, že počkají, jak celá situace kolem druhého pilíře dopadne.

S přihlédnutím na teoretická východiska, že důchodové spoření se vyplácí zejména poplatníkům s nadprůměrnými příjmy, je velmi překvapivý výsledek zastoupení nejčastějšího hrubého měsíčního příjmu. 23 % statistických jednotek spadalo do kategorie

⁸⁰ KÁBA, B.; SVATOŠOVÁ, L. *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*, s. 177.

hrubého měsíčního příjmu 13.000 – 17.000 Kč, a stejný počet procent do kategorie 18.000 – 22.000 Kč.

Ve způsobu měsíčního příjmu převládaly osoby zaměstnané na hlavní pracovní poměr. Strategie fondů důchodového spoření byly využity z již uvedených důvodů pouze dvě, z nichž převažoval fond dynamický.

V teoretické části bylo uvedeno, jaké jsou hlavní cílové skupiny druhého pilíře, čili pro koho je důchodové spoření výhodné a pro koho spíše ne. Na uvedeném příkladu se dá již prakticky zhodnotit, kdo na smlouvě o důchodovém spoření získá nejvíce. V první řadě je potřeba zopakovat, že se data pro tento praktický případ týkají pouze vyváženého a dynamického fondu. V případě fondu státních dluhopisů a konzervativního fondu mohou výrazný zisk z druhého pilíře pocítit opravdu pouze lidé s nadprůměrným platem.

Tabulka č. 13 – Rozdíl ve výnosnosti z prvního a druhého pilíře

	pohlaví	věk	mzda	způsob příjmu	strategie fondu	penze z I. pilíře	penze z II. pilíře	Rozdíl
1	žena	41	41.000 Kč	zaměst.	dynamický	15 026 Kč	18 034 Kč	3 008 Kč
2	muž	30	24.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 402 Kč	15 506 Kč	3 104 Kč
3	muž	22	16.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 267 Kč	14 409 Kč	3 142 Kč
4	muž	27	21.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 041 Kč	15 316 Kč	3 275 Kč
5	žena	35	32.000 Kč	zaměst.	dynamický	13 655 Kč	16 935 Kč	3 280 Kč
6	muž	31	27.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 963 Kč	16 424 Kč	3 461 Kč
7	žena	29	26.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 776 Kč	16 385 Kč	3 609 Kč
8	muž	26	22.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 232 Kč	15 842 Kč	3 610 Kč
9	žena	36	38.000 Kč	OSVČ	dynamický	14 755 Kč	18 567 Kč	3 812 Kč
10	muž	27	24.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 614 Kč	16 492 Kč	3 878 Kč
11	muž	40	45.000 Kč	OSVČ	dynamický	16 038 Kč	19 944 Kč	3 906 Kč
12	muž	27	25.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 805 Kč	16 884 Kč	4 079 Kč
13	muž	40	48.000 Kč	OSVČ	dynamický	16 588 Kč	20 797 Kč	4 209 Kč
14	muž	35	40.000 Kč	zaměst.	dynamický	15 122 Kč	19 419 Kč	4 297 Kč

15	muž	28	27.000 Kč	OSVČ	dynamický	13 187 Kč	17 504 Kč	4 317 Kč
16	muž	32	34.000 Kč	zaměst.	dynamický	14 274 Kč	18 676 Kč	4 402 Kč
17	žena	22	21.000 Kč	OSVČ	dynamický	12 242 Kč	16 677 Kč	4 435 Kč
18	muž	37	45.000 Kč	zaměst.	dynamický	16 038 Kč	20 506 Kč	4 468 Kč
19	Muž	29	33.000 Kč	zaměst.	dynamický	14 086 Kč	18 916 Kč	4 830 Kč
20	Muž	20	24.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 827 Kč	18 045 Kč	5 218 Kč
21	Muž	23	38.000 Kč	OSVČ	dynamický	15 290 Kč	23 077 Kč	7 787 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle interních dokumentů společnosti

Ve výše uvedené tabulce jsou vybráni účastníci ze čtvrté kategorie, kteří na druhém pilíři získají o více než 3.000 Kč větší odhadovanou penzi oproti pilíři prvnímu. Na první pohled je zřetelné, že největší odhadovaný výnos mají lidé, jejichž příjem je značně nadprůměrný. Přesto lze mezi nimi nalézt i ty, jejichž příjem se pohybuje kolem 15.000 Kč hrubého. To však zvláště u těch, kterým zbývá do důchodového věku ještě více než 40 let. Na druhou stranu v rozporu s teoretickou částí z tohoto příkladu vyplývá, že druhý pilíř není jen pro ty nejmladší. Na klientovi číslo 1, 11 či 13 je možné vidět, že i čtyřicetiletí si mohou druhým pilířem přilepšit o více než 3.000 Kč.

V této části práce bylo zjištěno, že všem stem klientům se druhý pilíř dle aktuálních předpokladů prakticky vyplatí. Jinak řečeno, nikdo z uvedených nebude na smlouvě o důchodovém pojištění ztrácet. A to včetně klientů, kteří nedosahují ani na průměrnou měsíční mzdu v České republice. K tomuto výsledku přispělo přijetí pomocné hypotézy, která měla ověřit, že většině uvedeným účastníkům se druhý pilíř vyplatí.

V souladu s těmito výsledky by se dalo předpokládat, že by měl být o druhý pilíř velký zájem. Nicméně faktické celorepublikové výsledky hovoří o naprostém opaku.

4.3 Empirický výzkum postoje obyvatel ČR k druhému pilíři

81 962 lidí. To je výsledný počet zájemců o druhý pilíř. Jedná se o pouhých zhruba 12 % obyvatel České republiky, což je na první pohled v rozporu s tím, že dle současných výpočtů by se měl ve vyváženém a dynamickém strategickém fondu druhý pilíř vyplatit i lidem s podprůměrnou mzdou a v poměrně pokročilém věku tak, jak vyplývá z předchozí kapitoly.

Proč tedy drtivá většina českých poplatníků nechtěla o druhém pilíři ani slyšet? Neměli o něm dostatek informací? Nezajímají se o finanční zajištění v důchodovém věku? Nevěřili jeho výhodám z důvodu dlouhodobosti? Nebo je hlavní příčinou negativní postoj tehdejší opozice? Odpovědi na tyto otázky se pokusí osvětlit následující kapitola.

4.3.1 Dotazníkové šetření

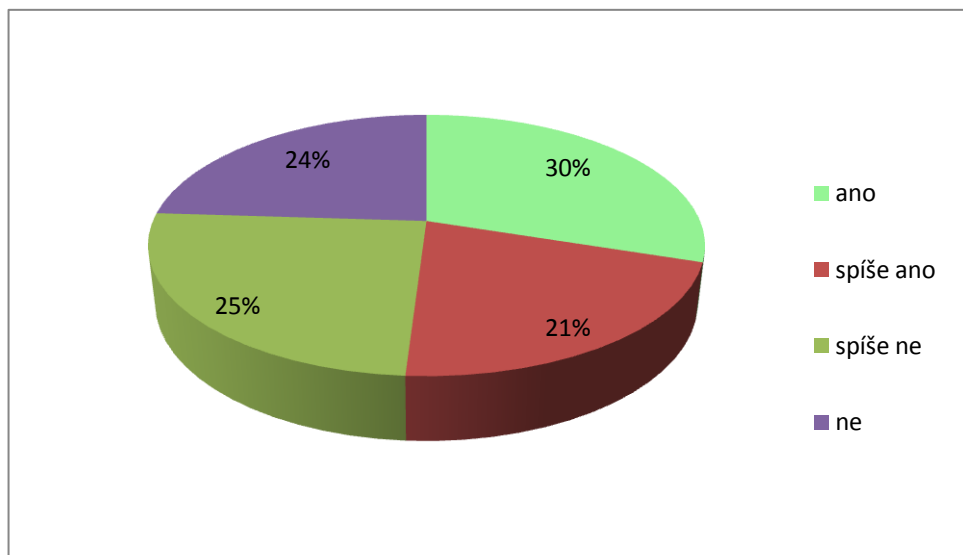
Na základě dotazníku přiloženého v jeho kompletní podobě v příloze č. 6 je možné se pokusit zjistit, co bylo hlavní příčinou neúspěchu druhého pilíře, zdali si lidé sháněli informace o důchodové reformě nebo jestli si například spoří na důchod jiným způsobem než vstupem do druhého pilíře.

Dotazník se týkal pouze těch, kteří jsou zaměstnáni minimálně po dobu dvou let na hlavní pracovní poměr či jsou osobami samostatně výdělečně činnými, a kteří dosud nevstoupili do druhého pilíře českého důchodového systému a ani o jeho vstupu neuvažují. Výběrový soubor byl vybrán zčásti účelově a to tak, že dotazníky byly rozdány do dvaceti odlišných firem s různými předměty podnikání, s různými výškami platu pro zaměstnance či různými pracovními pozicemi. V každé této společnosti mělo dotazník vyplnit vždy pět zaměstnanců. Díky tomu se mohla ve výběrovém souboru projevit různorodost věku respondentů, jejich hrubého měsíčního příjmu či vzdělání, a tudíž tak mohlo být dosaženo co nejlepší reprezentativnosti souboru. Celkový počet tedy ve výsledku dosáhl sta respondentů.

4.3.2 Zájem o informace k důchodové reformě

První odvětví, které bylo prostřednictvím dotazníkového šetření analyzováno, byl celkový zájem ze strany vybraných českých poplatníků o informace týkající se důchodové reformy.

Graf č. 12 – Zajímal/a jste se o důchodovou reformu z roku 2013?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Dle výše uvedeného grafu č. 12 lze zhodnotit, že poměr zájemců o informace o novém důchodovém systému k těm, kteří si žádné informace nezjišťovali, je velice vyrovnaný. 51 respondentů odpovědělo, že se osobně zajímali o podobu důchodové reformy, zbylých 49 respondentů uznalo, že nebyli do této problematiky příliš zainteresováni. Z těchto 49 oslovených ještě 3 uvedli, že informace nebylo třeba shánět, jelikož jich bylo všude dostatečně.

Co však ovlivňuje české poplatníky v tom, aby se sami zajímali o penzijní systém v České republice? Je hlavní příčinou zájmu o informace věk poplatníka? Anebo jeho měsíční příjem či nejvyšší dosažené vzdělání? To bude možné zjistit za pomoci ověření následujících hypotéz.

4.3.2.1 Hypotéza 1: Zájem o důchodový systém nesouvisí s věkem respondenta

Účelem první hypotézy bylo ověřit, zdali je příčinou zájmu o český důchodový systém věk respondenta. Před exportování dat do statistického programu SAS bylo potřeba kategorizovat věk do různých skupin. Legenda těchto kategorií se nachází vedle tabulky s výstupy z programu.

Tabulka č. 14 – Výstup z programu SAS - Věk respondenta

Table of věk by zájem				
		zájem		Total
		ano	ne	
věk				
1	Frequency	10	11	12
	Cell Chi-Square	0.1107	0.1129	
	Col Pct	19.61	24.00	
2	Frequency	14	17	31
	Cell Chi-Square	0.1747	0.1781	
	Col Pct	27.45	34.00	
3	Frequency	13	9	22
	Cell Chi-Square	0.3219	0.3284	
	Col Pct	25.49	18.00	
4	Frequency	14	12	26
	Cell Chi-Square	0.0578	0.059	
	Col Pct	27.45	24.00	
Total	Frequency	51	49	100

1 – 22 až 25 let
 2 – 26 až 31 let
 3 – 32 až 42 let
 4 – 43 až 61 let

Statistic	DF	Value	Prob
Chi-Square	3	1.3435	0.7188
Likelihood Ratio Chi-Square	3	1.3483	0.7177
Mantel-Haenszel Chi-Square	1	0.7349	0.3913
Phi Coefficient		0.1153	
Contingency Coefficient		0.1146	
Cramer's V		0.1153	

Zdroj: výstup z programu SAS

Vzhledem k tomu, že výsledná hodnota pravděpodobnosti (viz buňka „Chi-Square/Prob) o hodnotě 0.7188 je větší než zvolená hladina významnosti α 0,05, nulová hypotéza se nezamítá a nelze tedy tvrdit, že by existovala významná závislost mezi věkem

respondenta a jeho zájmem o český důchodový systém. Naopak je třeba potvrdit, že Zájem o důchodový systém nesouvisí s věkem respondenta.

4.3.2.2 *Hypotéza 2: Zájem o důchodový systém nesouvisí se vzděláním respondenta*

Za pomoci druhé hypotézy lze naopak ověřit, zdali existuje vazba mezi zájmem o důchodový systém a vzděláním respondenta.

Tabulka č. 15 – Výstup z programu SAS - vzdělání respondenta

Table of vzdělání by zájem				
		zájem		Total
		ano	ne	
vzdělání				
OU	Frequency	2	6	8
	Cell Chi-Square	1.1215	1.215	
	Col Pct	3.85	12.50	
SŠ	Frequency	17	26	43
	Cell Chi-Square	1.2849	1.3919	
	Col Pct	32.69	54.17	
VŠ	Frequency	33	16	49
	Cell Chi-Square	2.2194	2.4044	
	Col Pct	63.46	33.33	
Total	Frequency	52	48	100

Statistic	DF	Value	Prob
Chi-Square	2	9.6371	0.0081
Likelihood Ratio Chi-Square	2	9.8530	0.0073
Mantel-Haenszel Chi-Square	1	9.2475	0.0024
Phi Coefficient		0.3104	
Contingency Coefficient		0.2965	
Cramer's V		0.3104	

Zdroj: výstup z programu SAS

Z uvedené tabulky č. 15 vyplývá, že výsledná hodnota pravděpodobnosti (viz buňka „Chi-Square/Prob) o hodnotě 0.0081 je menší než zvolená hladina významnosti α 0,05. V tomto případě je tudíž možné nulovou hypotézu zamítnout a potvrdit hypotézu alternativní. Převáděno do praktického příkladu lze tedy tvrdit, že existuje jistá závislost

mezi zájmem o český důchodový systém a vzděláním. Konkrétně lze konstatovat, že čím je respondent vzdělanější, tím spíše má o důchodový systém a situaci kolem něho zájem.

4.3.2.3 Hypotéza 3: Zájem o důchodový systém nesouvisí s měsíčním příjmem respondenta

Cílem poslední hypotézy je zamítnout či potvrdit závislost mezi zájmem o český důchodový systém a hrubým měsíčním příjmem. V tomto případě bylo také třeba kategorizovat hrubý měsíční příjem do více skupin.

Tabulka č. 16 – Výstup z programu SAS - Měsíční příjem respondenta

Table of plat by zájem					
		zájem		Total	
		ano	ne		
plat	1	Frequency	11	8	19
		Cell Chi-Square	0.1771	0.1843	
		Col Pct	21.57	16.33	
2	Frequency	11	6	17	
	Cell Chi-Square	0.6262	0.6517		
	Col Pct	21.57	12.24		
3	Frequency	16	10	26	
	Cell Chi-Square	0.5662	0.5893		
	Col Pct	31.37	20.41		
4	Frequency	7	13	20	
	Cell Chi-Square	1.0039	1.0449		
	Col Pct	13.73	26.53		
5	Frequency	6	12	18	
	Cell Chi-Square	1.1016	1.1465		
	Col Pct	11.76	24.49		
Total	Frequency	51	49	100	

1 – 10 až 19.000 Kč
 2 – 20 až 23.000 Kč
 3 – 24 až 26.000 Kč
 4 – 27 až 30.000 Kč
 5 – 31 až 50.000 Kč

Statistic	DF	Value	Prob
Chi-Square	4	7.0917	0.1311
Likelihood Ratio Chi-Square	4	7.1922	0.1261
Mantel-Haenszel Chi-Square	1	4.5087	0.0337
Phi Coefficient		0.2663	
Contingency Coefficient		0.2573	
Cramer's V		0.2663	

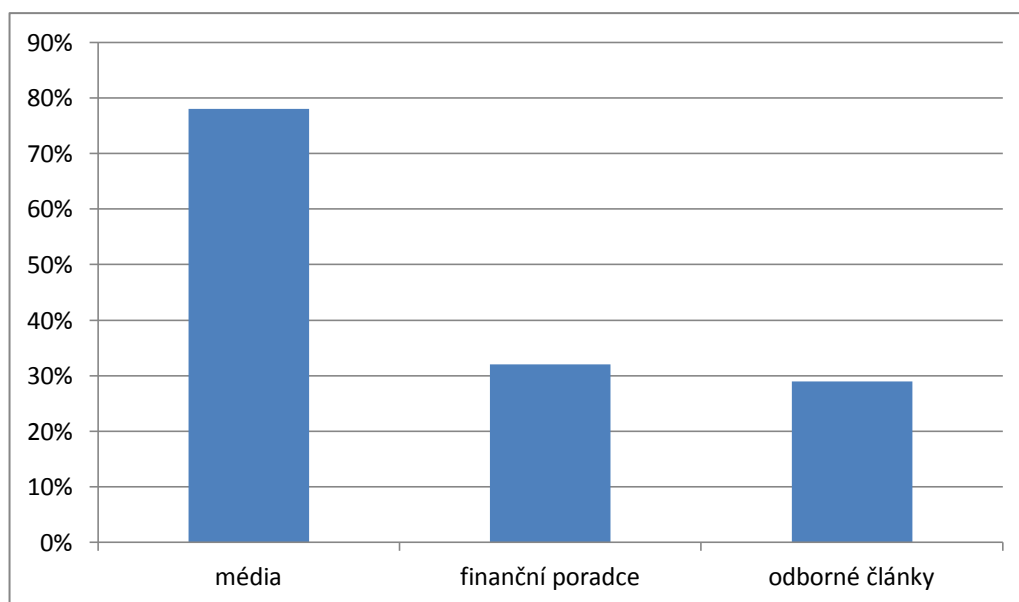
Zdroj: Výstup z programu SAS

Díky tomuto výpočtu bylo zjištěno, že hladina významnosti α 0,05 je menší než pravděpodobnost o hodnotě 0,1311, a proto nulovou hypotézu nelze zamítnout. Závěrem je tak třeba potvrdit, že zájem o český důchodový systém skutečně nezávisí na hrubém měsíčním příjmu respondenta.

4.3.3 Zdroje informací k důchodové reformě

Dalším důležitým hlediskem, jež souvisí s informovaností o důchodové reformě, je to, jaké informační zdroje volili tito respondenti, kteří se aktivně zabývali situací ohledně nové podoby důchodového systému. S tím koresponduje i otázka, zdali přišly dotazovaným tyto informace dostačující a jestli jim důvěřovali či nikoliv.

Graf č. 13 – Zdroje informací k důchodové reformě

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

V souladu s předchozím grafem č. 13 lze konstatovat, že drtivá většina těchto 51 respondentů získala informace z médií. Konkrétně se jednalo o 40 respondentů, což tvoří 78 % ze všech těch, jež byli do problematiky zainteresováni. Variantu informovat se u svých finančních poradců zvolil menší počet vybraných oslovených poplatníků,

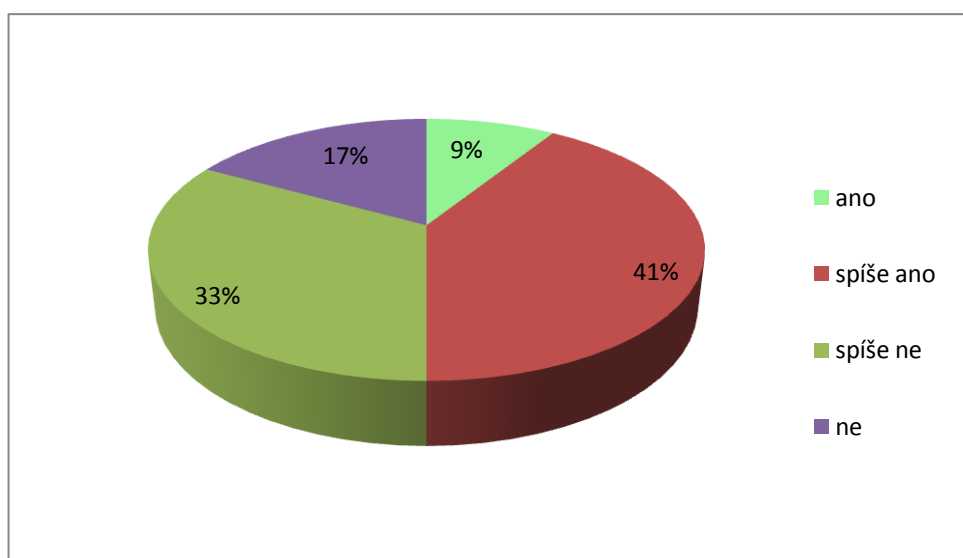
v absolutních hodnotách se jednalo o počet 18 z 51 respondentů, což je v procentuálním vyjádření 32 %. V odborných člancích vyhledávalo informace 29 % respondentů.

Předmětem dalších otázek dotazníku bylo zjistit, zdali byly tyto poskytnuté informace z různých zdrojů dostačující a důvěryhodné. Kdo vyhledal odborné rady ze strany finančního poradce, neměl s množstvím a věrohodností informací jediný problém. Co se týče odborných článků, pro dva respondenty bylo uvedené množství nedostačující, ale co do důvěryhodnosti nepochyboval žádný z oslovených. To, že by poskytované informace nebyly dostačující, bylo mírně znatelné v případě médií. 11 ze 40 respondentů, kteří si sháněli informace v médiích, konstatují, že informace pro ně nebyly zcela dostačující. 8 z nich mělo také zásadní problém s tím, že tyto informace nepovažovali za důvěryhodné.

4.3.4 Povědomí respondentů o druhém pilíři

V neposlední řadě bylo účelem dotazníku ověřit, zdali si respondenti myslí, že mají v konečném důsledku dostatečné povědomí o druhém pilíři či nikoliv a jestli vědí, co je to důchodová kalkulačka a zjišťovali si jejím využitím svůj odhadovaný důchod.

Graf č. 14 – Máte o druhém pilíři dostatečné povědomí?

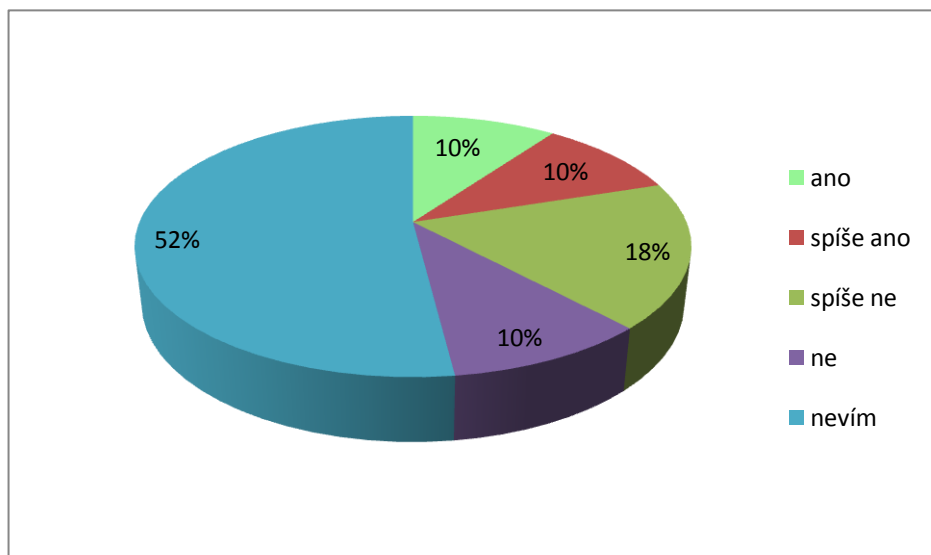
Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Z grafu č. 14 vyplývá, že došlo v tomto případě k situaci, kdy přesná polovina respondentů konstatuje, že má dostatečné povědomí o druhém pilíři a druhá polovina je přesvědčena o opaku. Konkrétně potom odpovědělo na otázku, zdali má dostatečné povědomí o druhém pilíři, 9 respondentů jednoznačné „ano“ a 41 oslovených zvolilo váhavější odpověď „spíše ano“. 33 respondentů zvolilo možnost „spíše ne“ a 17 oslovených přiznává, že povědomí o druhém pilíři nemá.

Logicky by se dalo předpokládat, že budou mít dostatečné znalosti o důchodové reformě ti, co zároveň odpověděli, že si sháněli v souvislosti s touto problematikou informace. V šesti případech se však objevila paradoxní situace, kdy respondent odpověděl, že si informace nesháněl, ale povědomí o druhém pilíři má.

Podobná situace nastala také v souvislosti s tím, že respondent uznal, že se o informace nezajímal, ale na druhou stranu je schopen tvrdit, že je lepší variantou druhý pilíř zrušit anebo naopak udržet.

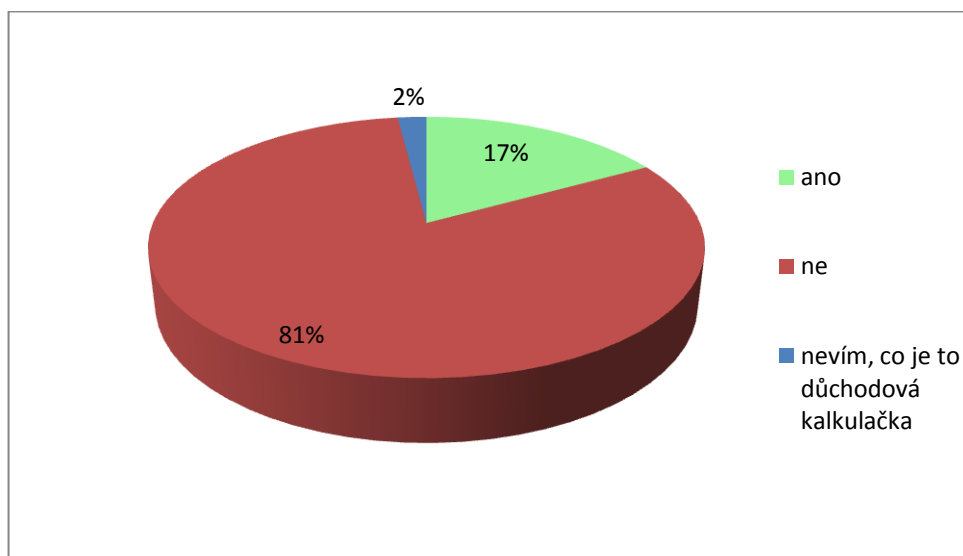
Graf č. 15 – Myslíte si, že je vhodným krokem druhý pilíř zrušit?

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Graf č. 15 poukazuje na to, že 20 respondentů souhlasí se zrušením druhého pilíře. 28 ze sta oslovených se staví k tomuto problému pozitivně a myslí si, že by měl být druhý pilíř zachován. Více než polovina, konkrétně tedy 52 respondentů, nedokázalo na tuto otázku s určitostí odpovědět a zvolilo variantu „nevím“.

Graf č. 16 – Zjišťoval/a jste si svůj odhadovaný důchod prostřednictvím důchodové kalkulačky?

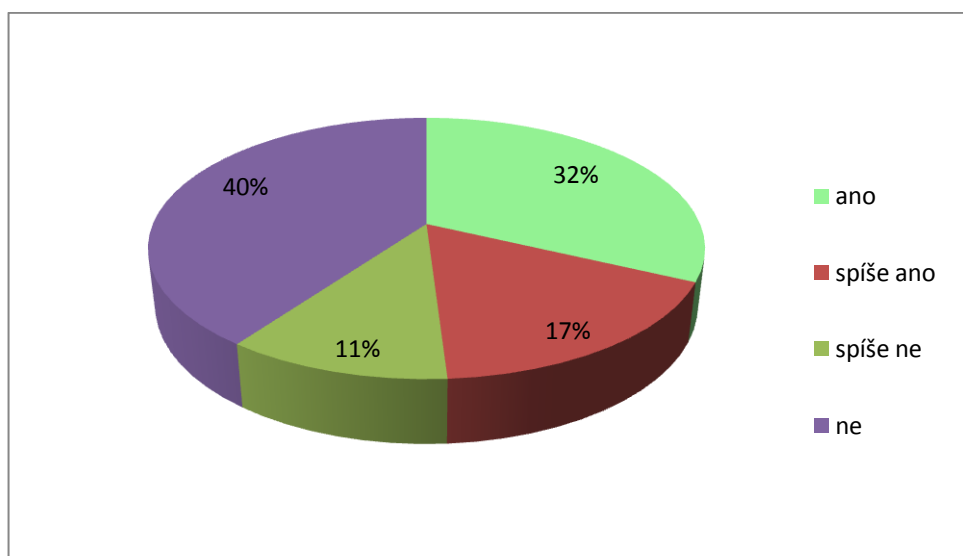
Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

S dostatečnou informovaností o důchodovém systému určitě souvisí znalost, jaká je odhadovaná výše důchodu českého poplatníka. Na základě tohoto zjištění se může člověk udělat reálný obraz o výhodnosti či nevýhodnosti druhého pilíře a to prostřednictvím důchodové kalkulačky ministerstva práce a sociálních věcí. Stovka respondentů, kteří vyplňovali dotazník vytvořený pro tuto práci, odpovídala mimo jiné na to, zdali si skrze tuto důchodovou kalkulačku svůj předpokládaný důchod zjišťovali. 17 respondentů odpovědělo „ano“, 81 oslovených „ne“ a 2 ze stovky respondentů vůbec nevědí o existenci důchodové kalkulačky.

4.3.5 Hlavní důvody nepřistoupení k druhému pilíři

Cílem další otázky v dotazníku bylo zjistit, dle jakých kritérií se respondenti nejčastěji rozhodovali ve volbě, zda druhý pilíř využít či nikoliv. K otázce „Co Vás odradilo od vstupu do druhého pilíře?“ byly nabídnuty níže zmíněné varianty odpovědí, k nimž respondenti přiřazovali možnost ano, spíše ano, spíše ne či ne. Poslední odpověď zůstala pro respondenty otevřená, aby měli příležitost sami vyjádřit svůj vlastní názor na důvod k nepřistoupení k druhému pilíři, tuto možnost však jediný z respondentů nevyužil. Následující grafy tedy vyčíslují, jaké měli či neměli jednotlivé důvody vliv na vybrané respondenty.

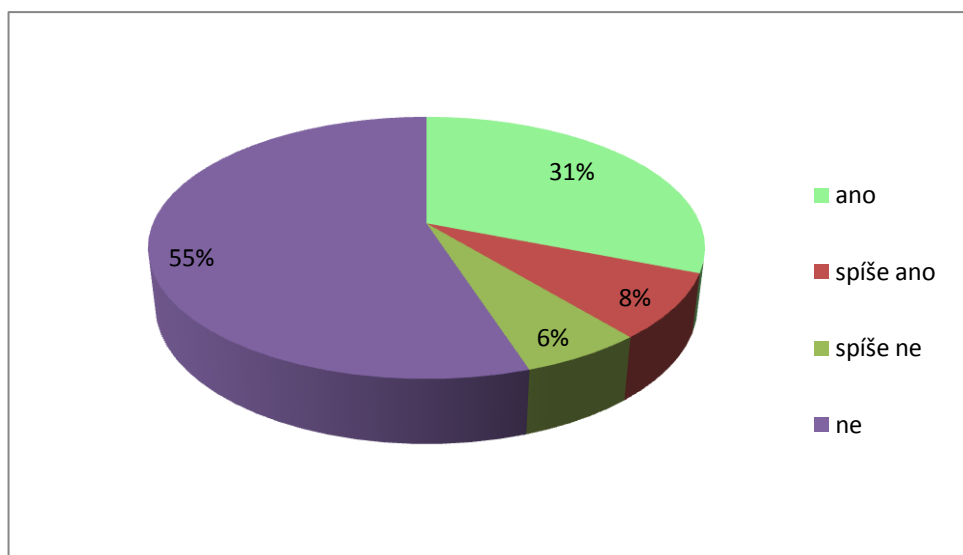
Graf č. 17 – Nedostatečné měsíční příjmy

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

„Nemám dostatečné příjmy nato, aby byl pro mě vstup do druhého pilíře výhodný“. Tak zněl první z nabízených důvodů, který mohl respondenta ovlivnit v rozhodování. Právě tento důvod byl zásadní pro 32 respondentů. 17 ze sta oslovených odpovědělo na tuto otázku spíše ano. Pro 11 respondentů bylo rozhodující spíše jiné kritérium a 40 z oslovených odpovědělo jednoznačně „ne“.

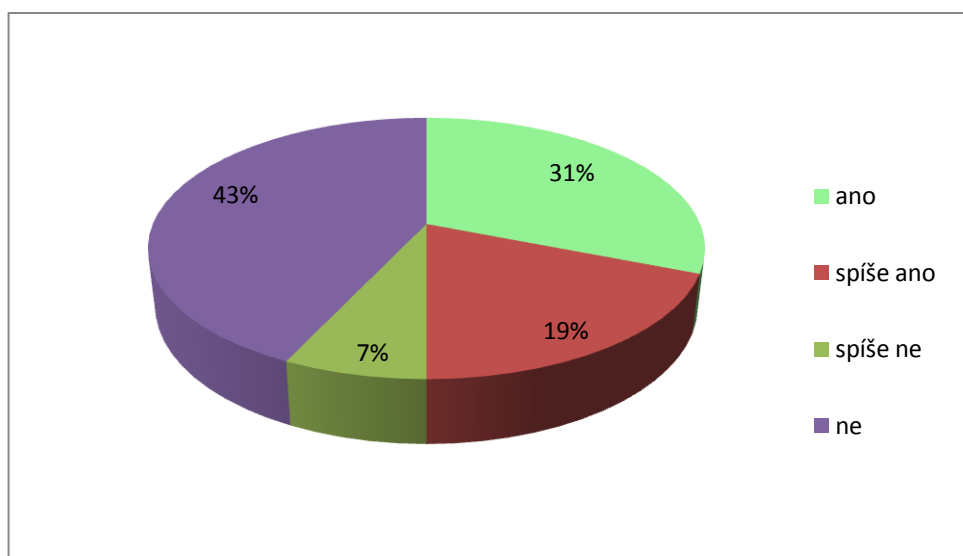
Graf č. 18 – Příliš vysoký věk

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Podobnou nabízenou variantou byl důvod, že má respondent příliš vysoký věk na to, aby byl pro něho vstup do druhého pilíře výhodný. 31 vybraných respondentů tento aspekt ovlivnil, 8 alespoň částečně. Pro 61 ze stovky oslovených bylo určující kritérium pro setrvání v prvním pilíři jiné.

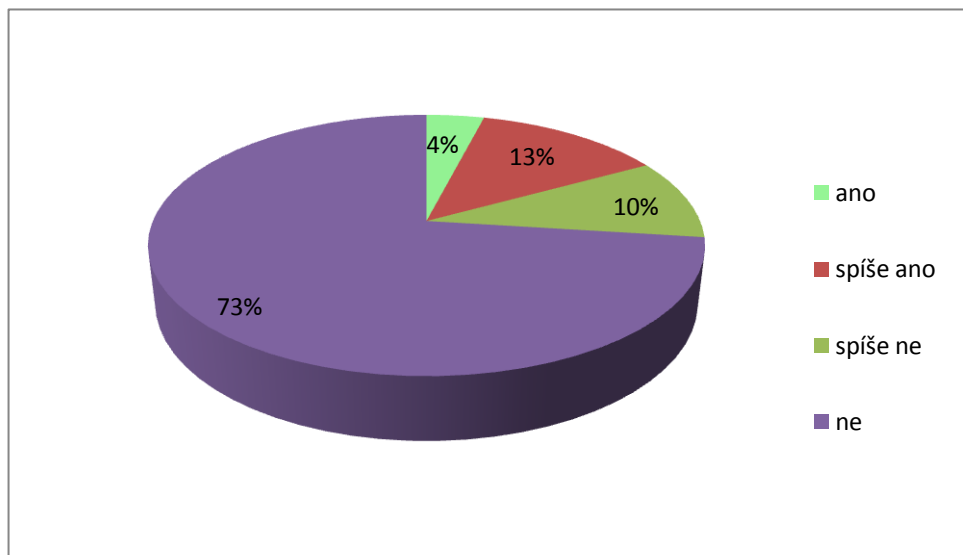
Graf č. 19 – Nemožnost vystoupit z druhého pilíře

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Poměrně neopomenutelný vliv na konečné rozhodnutí respondentů měl fakt, že z druhého pilíře již po jeho vstupu nelze vystoupit. Přesně pro polovinu oslovených bylo právě toto velice důležitým faktorem.

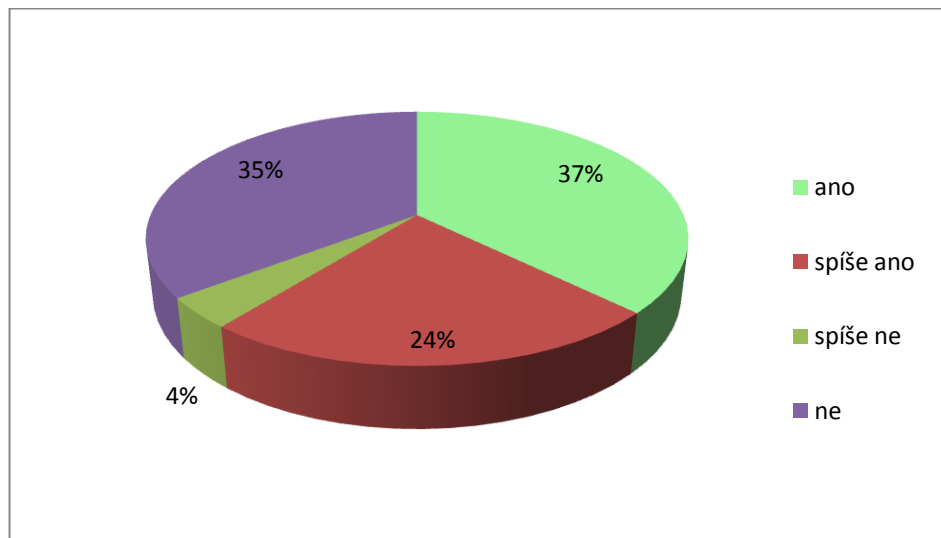
Graf č. 20 – Neúspěch důchodové reformy v sousedních zemích

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Přesto že by praktický příklad mohl být pádným prostředkem pro vytvoření vlastního názoru na danou situaci, pro respondenty toto pravidlo příliš neplatilo. Na otázku, zdali je ovlivnilo v rozhodování vstoupit či nevstoupit do druhého pilíře to, jaké výsledky měla důchodová reforma v okolních státech, odpověděli, že ano jen ve 4 případech. Váhavější variantu odpovědi „spíše ano“ volilo 13 respondentů. Pro 83 oslovených však důchodová reforma v okolních státech nehrála důležitou roli.

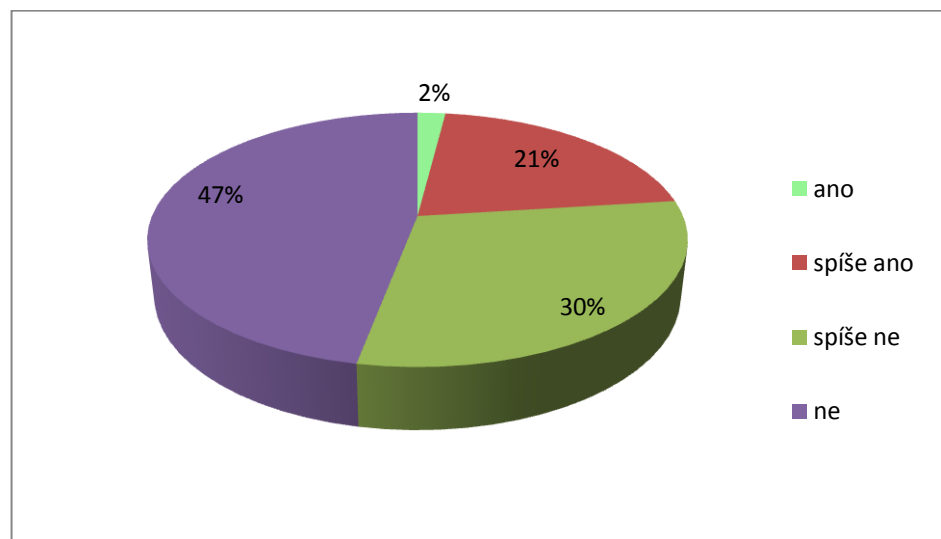
Graf č. 21 – Hrozby zrušení druhého pilíře tehdejší opozice

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Jelikož v době, kdy se stala důchodová reforma aktuálním tématem, se již vedli politické kampaně na další volby do parlamentu, tehdejší opozice vsadila na heslo „Zrušíme druhý pilíř“. Tyto hrozby v rozhodování o vstupu do druhého pilíře neopomnělo 61 respondentů. Konkrétně 37 oslovených odpovědělo na otázku jasné „ano“ a dalších 24 zvolilo odpověď „spíše ano“. 39 respondentů potom nebralo otázku budoucího fungování druhého pilíře jako rozhodující kritérium.

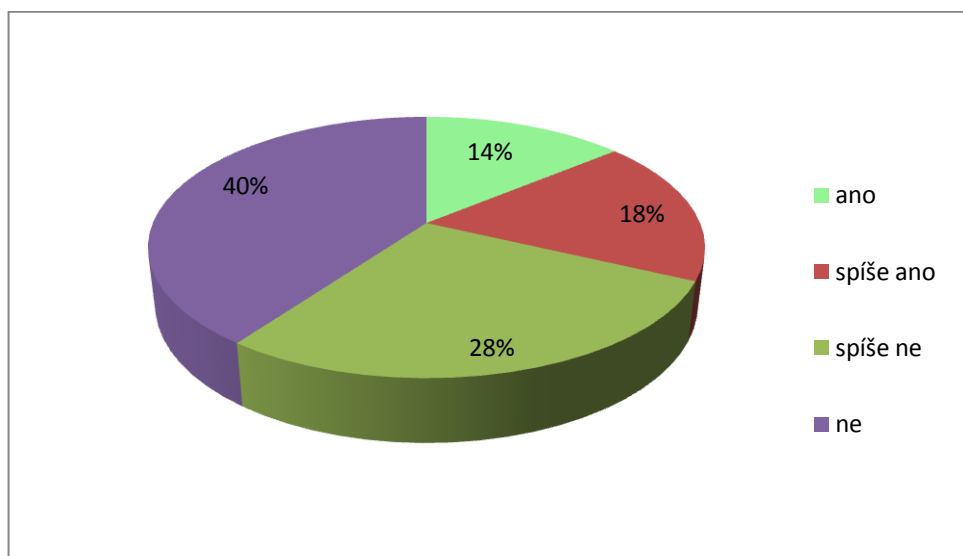
Graf č. 22 – Další 2 % z vlastní kapsy

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Dalo by se očekávat, že lidi velmi ovlivní předpoklad toho, že si budou muset odebrat nějaké další finanční prostředky ze své vlastní kapsy, konkrétně tedy ony několikrát zmiňované 2 %. Nicméně toto nebylo právě tím rozhodujícím aspektem, se kterým by respondenti měli zvláštní problém. Ze sta oslovených odpovědělo jen 23 respondentů, že toto bylo důvodem anebo jedním z důvodů pro setrvání v prvním pilíři.

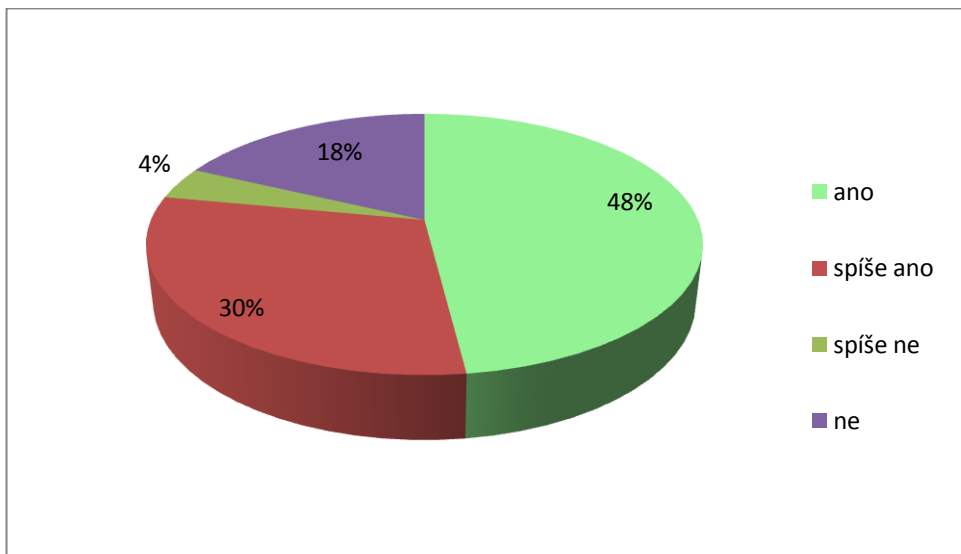
Graf č. 23 – Nedůvěra k tehdejší vládě

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Každý třetí respondent se netají nedůvěrou k tehdejší vládě a právě to pro ně bylo klíčovým důvodem k tomu, proč do druhého pilíře rozhodně nevstoupit. Nejedná se o rapidní převahu těchto respondentů, a tudíž nelze toto stanovisko určit pro respondenty jako zásadní důvod pro neúspěch druhého pilíře, ale rozhodně také není řeč o zanedbatelném čísle.

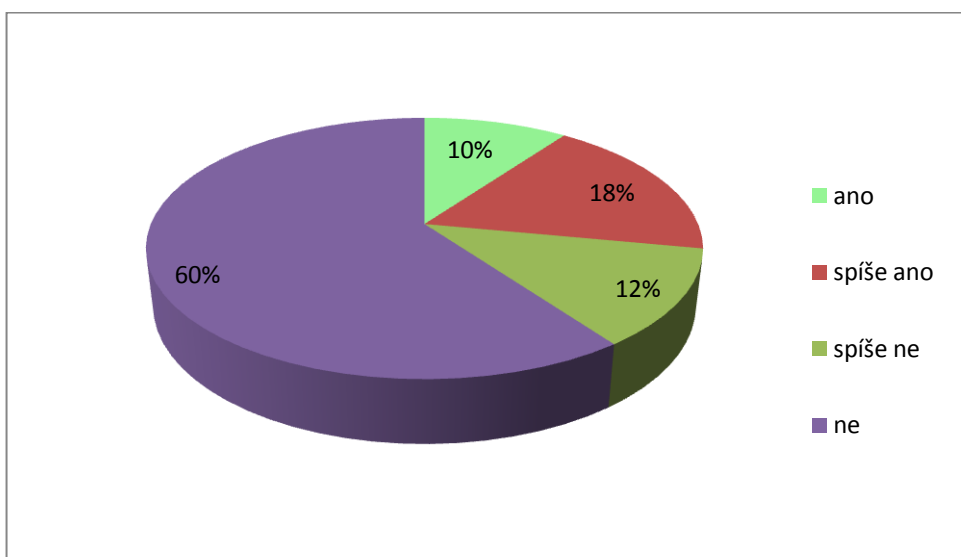
Graf č. 24 – Nejistota výnosnosti z hlediska dlouhodobosti

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Předchozí graf č. 24 znázorňuje procentuální vyjádření důvodu nepřistoupení k druhému pilíři „Nejistota výnosnosti z hlediska jeho dlouhodobosti“. V tomto případě byla převaha kladných odpovědí velmi markantní. 48 respondentů odpovědělo jednoznačně „ano“ a dalších 30 oslovených zvolilo variantu odpovědi „spíše ano“. Pouze 22 vybraných respondentů nebralo hledisko nejistoty výnosnosti z druhého pilíře za směrodatné.

Graf č. 25 – Názory druhých lidí

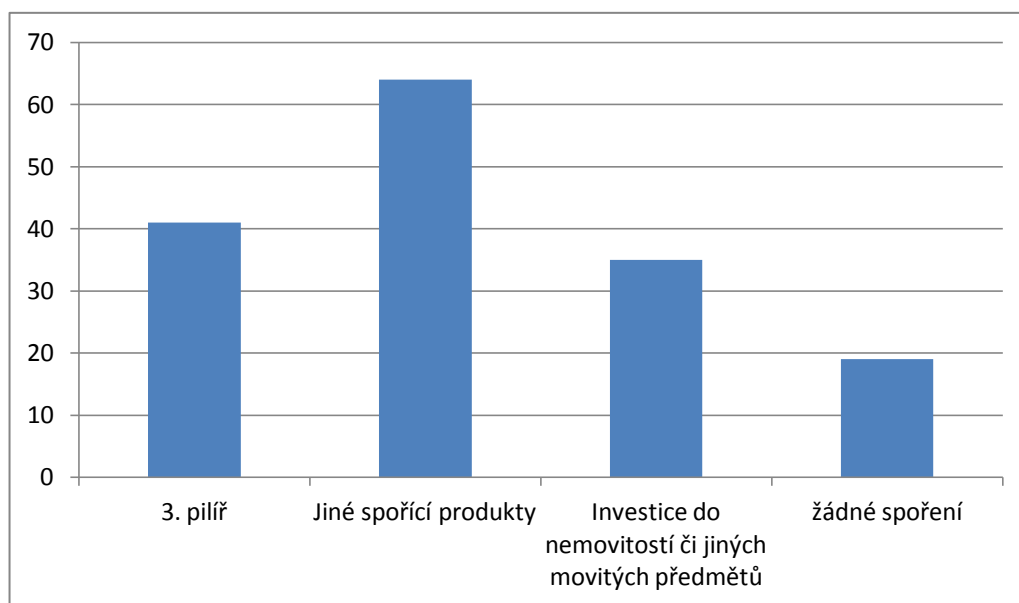
Zdroj: vlastní

Těch, co nebyli do problematiky příliš zainteresováni, se zvláště týkala odpověď, že se rozhodli na základě rad a názorů lidí kolem sebe. S ohledem na to, že polovina našich respondentů se o situaci příliš nezajímala, nechalo se ovlivnit druhými pouze 28 respondentů, ti ostatní usuzovali na základě vlastních názorů.

4.3.6 Finanční zajištění se na stáří

Pozitivním jevem pro ty, kteří zastávají názor, že je třeba se na stáří finančně zajistit, aby nedošlo k radikálnímu poklesu životní úrovně v důchodovém věku je, že 81 oslovených respondentů využívá nějakou jinou možnost spoření než je druhý pilíř. 19 lidí se této situaci zcela nevěnuje a 7 z nich spoléhá na důchodové pojištění od státu.

Graf č. 26 – Jiné způsoby zajištění se na stáří

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníku

Předchozí graf č. 26 zachycuje absolutní počty jednotlivých způsobů, jimiž se respondenti zajišťují na stáří. Dle těchto výsledků lze usoudit, že oslovení respondenti využívají nejvíce různé spořicí produkty mimo druhý a třetí pilíř. Nevýhodou je, že takovéto finanční programy nefungují za účelem penzijního připojištění a klient může naspořené prostředky čerpat již dříve dle smluvních podmínek finančního produktu. Není

tedy jistota, že by tyto naspořené prostředky byly skutečně cílené na zajištění ve stáří. Oproti tomu třetí pilíř, který využívá 41 respondentů, tento účel splňuje. Nezanedbatelné množství dotazovaných se spoléhá také na investice do nemovitostí či různých movitých předmětů.

V rámci této otázky se také objevila varianta odpovědi, že se respondent spoléhá na důchodové pojištění od státu nebo na pomoc své rodiny. Výsledek je takový, že důchodovému pojištění věří pouze 7 respondentů, všichni tito respondenti byli ve věku mezi 23 až 29 lety. Na pomoc rodiny v důchodovém věku spoléhá 8 respondentů.

4.3.7 Shrnutí empirického výzkumu

Cílem empirického výzkumu bylo zjistit, co bylo hlavní příčinou toho, že druhý pilíř dosáhl tak obrovského neúspěchu. Hlavní technikou použitou pro tento výzkum byl dotazník založený na otázkách, díky kterým by bylo možné tohoto cíle dosáhnout. Výsledky jsou následující.

Samotný zájem o informace týkající se nového důchodového systému ze strany respondentů byl přesně poloviční. Je velice subjektivní hodnotit, zdali je tento zájem dostatečný či nikoliv. Nicméně faktem je, že se tato problematika týká každého českého poplatníka a zájem by tak měl být mnohem vyšší. Výsledky pomocných hypotéz stanovují, že zájem o informace se týkal zejména respondentů, kteří dosahují nižších příjmů, kolem 18.000 Kč a dále těch, kteří dosahují vyššího vzdělání.

Z dotazníkového šetření také vyplývá, že informace o důchodové reformě bylo třeba spíše dohledávat. Jen zanedbatelné množství ze stovky respondentů odpovědělo, že si informace nevyhledávali, jelikož jich byl kolem dostatek. Ti, co si informace sháněli sami, volili jako nejčastější zdroj média. Dle hodnocení respondentů má dostatečné povědomí o současném důchodovém systému přesně polovina respondentů. Jelikož se však v tomto případě jedná o subjektivní názory respondentů, nelze z těchto odpovědí vyvozovat závěry bez jakéhokoli dalšího ověřování, zdali respondenti ty znalosti skutečně mají či nikoli.

Hlavním cílem celého dotazníkového šetření bylo zjistit, co bylo ve výsledku hlavní příčinou toho, že poplatníci nezvolili přestup do pilíře druhého, ale zůstali v tom prvním. Mezi hlavní příčiny rozhodně nelze řadit neúspěch druhého pilíře v sousedních zemích. Dále by nebyl pro respondenty problém odvést do důchodového spoření další 2 % ze své hrubé mzdy. Nezájem o druhý pilíř zřejmě také nepramenil z toho, že by respondenti nedůvěřovali tehdejší vládě, za jejíhož působení vstoupila důchodová reforma v platnost.

Zhruba poloviční zapříčinění neúspěchu měli faktory jako příliš nízký plat, příliš vysoký věk či nemožnost z druhého pilíře případně vystoupit. Naopak velmi významným faktorem byla volební kampaň tehdejší opozice založená na slibech, že druhý pilíř bude zrušen. Nejvýraznějším problémem však byla pro respondenty nejistota výnosnosti z hlediska dlouhodobosti.

Oproti tomu, že druhý pilíř, který má sloužit ke snížení nezávislosti na státu v důchodovém věku, byl opravdu neúspěšným krokem důchodové reformy, stojí fakt, že drtivá většina respondentů využívá pro zajištění se na důchod jiných možností. Nejvíce využívají respondenti třetí pilíř či jiné spořicí programy.

5 Výsledky a diskuse

V rámci první podkapitoly praktické části byla zjišťována struktura zájemců o druhý pilíř z hlediska jejich pohlaví, věku, hrubého měsíčního příjmu, způsobu pracovního poměru a nakonec výše odhadovaného výnosu z druhého pilíře.

Co do struktury zájemců o druhý pilíř, nepochybně stojí za zmínku jejich věk. Největší zastoupení měli klienti ve věkové kategorii 40 – 44 let, ve které již není výhodnost druhého pilíře tak znatelná. To se dá ovšem vysvětlit tím, že všichni občané starší 35 let měli na uzavření smlouvy pouze první polovinu roku 2013. Ti mladší mohou do dovršení 35 let vstup do druhého pilíře odložit, tak z důvodu nejisté budoucnosti druhého pilíře zřejmě uvažovali, že počkají, jak celá situace kolem druhého pilíře dopadne.

Co se týče měsíčního příjmu účastníků druhého pilíře, měla největší zastoupení kategorie 13.000 – 17.000 a 18.000 – 22.000 Kč. Tento výsledek je velmi neočekávaný s přihlédnutím na to, že důchodové spoření se vyplatí nejvíce poplatníkům s nadprůměrnými příjmy. To lze odůvodnit tím, že občané s nižšími příjmy jsou více zainteresováni do své finanční situace a uvědomují si, že nemohou být v důchodovém věku naprosto závislí na státu. Oproti tomu ti, jejichž příjem je nadprůměrný, investují během ekonomicky aktivního života například do nemovitostí či jiných spořicíh programů, a není pro ně nízká státní podpora ve stáří hrozbou poklesu životní úrovně. Lze si však jen těžko představit, že si poplatník s takto nízkým příjmem může dovolit odvádět ještě 2 % ze své vlastní mzdy. U velmi mladých účastníků je možné spekulovat o tom, že jim do druhého pilíře spoří rodiče anebo že příjem do celé jejich domácnosti není závislý pouze na jejich mzdě a je ve skutečnosti mnohem vyšší. Tento výsledek může mít samozřejmě příčiny různé a není proto adekvátní tuto příčinu generalizovat na celý výzkumný vzorek bez jakéhokoli dalšího výzkumu.

Z hlediska výhodnosti druhého pilíře lze konstatovat, že žádný z uvedených účastníků nebude na důchodovém spoření ztrácet. Pro někoho bude výnosnost menší, pro někoho větší. Druhý pilíř v dynamičtějším fondech tedy není ve výsledku výhodný pouze pro mladší ročníky s nadprůměrnými příjmy, což vyvrací jednu z uvedených hypotéz.

Druhá část vlastního výzkumu souvisí s těmi, kteří o druhý pilíř naopak zájem neměli. U respondentů bylo zjišťováno, zdali se zajímali o informace k důchodové reformě, jaký byl důvod zvolit variantu setrvání v pilíři prvním či například to, jestli si spoří na důchod jiným způsobem.

Jelikož se jen každý druhý respondent zajímal o podobu nového důchodového systému, je nutné konstatovat, že občané nemohou mít příliš vysokou finanční gramotnost. To dokazuje například mínění spousty respondentů, že nemají dostatečné příjmy na to, aby byl pro ně druhý pilíř výhodný, ačkoli se jejich měsíční příjem pohybuje v nadprůměrných hodnotách. Dále také takřka 80 % respondentů čerpalo informace z médií, což nelze považovat za příliš objektivní zdroj informací na rozdíl například od odborných článků, které by měli být nezaujaté a kritické ke všem přístupům. Problémem také je, že téměř všichni respondenti se shodli na tom, že informací kolem nich bylo málo a museli si je sami vyhledávat. Pokud má dojít k reformě, která má být efektivní a účelová, musí být lidem poskytnuty objektivní informace, aniž by si je museli sami dohledávat. Ti, kteří nebyli do důchodové reformy příliš zainteresováni, pak mají velmi obtížné rozhodnutí mezi dvěma variantami, jimž příliš nerozumí. Logicky potom raději zvolí variantu zůstat v pilíři prvním, která neobnáší nic nového a je pro ně jednodušším východiskem. Za pomoci testování tří hypotéz bylo zjišťováno, zdali je zájem o český důchodový systém podmíněn věkem, vzděláním či měsíčním příjmem. V případě vzdělání bylo potvrzeno, že čím má respondent vyšší dosažené vzdělání, tím spíše se důchodový systém zajímá. Pokud lze tento výsledek globalizovat na celou populaci, je potom evidentní, že celkový zájem o informace k důchodové reformě nemohl být většinový.

Z teoretické části vyplývá, že na Slovensku byl v rámci důchodové reformy o druhý pilíř velký zájem, což není nic zarážejícího s ohledem na jeho strukturu, ve které si slovenský poplatník odvedl 9 % na svůj soukromý účet a již nemusel přidávat žádné procento ze své vlastní mzdy. Takováto forma druhého pilíře je na první pohled na rozdíl od té české skutečně atraktivní bez ohledu na to, jaké mělo těchto 9 % na Slovensku následky. Není proto důvod se nyní divit, proč neměli Češi o druhý pilíř zájem. Z toho, že podoba druhého pilíře není atraktivní, vychází i jedna z následujících hypotéz, která se opírá o předpoklad, že neúspěch druhého pilíře způsobila právě jeho neatraktivnost.

Prostřednictvím dotazníkového šetření však bylo zjištěno, že 2 % odvedené ze své vlastní kapsy, není hlavním důvodem odmítnutí druhého pilíře. Mezi ty nejdůležitější důvody patří jeho rizikovost respektive nejistota výnosnosti v rámci dlouhodobosti nebo například obavy z toho, že druhý pilíř bude záhy zrušen. Dále stojí také za zmínku to, že drtivá většina respondentů si spoří na stáří jiným způsobem, takže pro ně není de facto třeba do druhého pilíře vstupovat. To, že se drtivá většina respondentů zajišťuje na stáří, vyvrací poslední z uvedených hypotéz, která tvrdí, že si respondenti nespoří na důchod.

K výsledkům analytické části je nutné dodat, že bylo dohromady čerpáno pouze ze sta dotazníků, což je poměrně malý vzorek na to, aby bylo možné se těmito výsledky striktně řídit. Výstupy jsou pouze orientační, konkrétnějších údajů by bylo možné docílit rozsáhlejším výzkumem na početnějším vzorku respondentů.

Na základě teoretických východisek je zřejmé, že změna důchodového systému byla nutná a prakticky ještě stále je. Není však realistické očekávat, že se takovouto důchodovou reformou vše ze dne na den rapidně zlepší. Je to jednoduše řečeno běh na dlouhou trať a je třeba začít od samotného jádra, čímž je stárnutí populace. Řešením by mohlo být vytvoření lepších podmínek pro potenciální matky. Mladý pár si zkrátka nesmí říci, že se jim děti nevyplatí. Jako účinná by se mohla jevit kombinace těchto dvou přístupů, tedy aby se mohli rodiče radovat ze svých dětí, ale zároveň z výhledu na zajištěné stáří. Politické strany se v těchto návrzích na řešení rozcházejí a pravděpodobně vždycky budou. Jenže žádná penzijní reforma nemá bez silné politické podpory naději na úspěch. Když pravicová vláda něco prosadí a levicová vláda to následně zruší a naopak, není možné se nikdy dobrat úspěšného cíle a zvláště potom takového, který vyžaduje čas.

Pro české obyvatele je obzvláště důležité tuto problematiku nezanedbat a nespolehat na to, že se státu podaří ze dne na den nalézt nějaké východisko. Mladí poplatníci by také neměli tuto situaci odkládat. Čím později to začnou řešit, tím více finančních prostředků budou muset odvést ze své aktuální mzdy a tím radikálnější změna bude z jejich strany třeba učinit, aby zajistili, že se jejich finanční situace přechodem do důchodu rapidně nezhorší.

6 Závěr

Rok 2013 byl pro český důchodový systém přelomovým rokem. V první polovině tohoto roku vstoupila v platnost reforma důchodového systému. Každý občan České republiky měl tak od Nového roku volbu vstoupit do druhého pilíře důchodového systému a spořit si na důchod přidáním určitého procenta z vlastní mzdy anebo zůstat v pilíři prvním a spolehnout se ve stáří na penzi s plnou finanční podporou ze strany státu. První variantu zvolilo pouze 81 962 českých obyvatel.

Cílem této práce bylo zhodnotit celý tento průběh důchodové reformy. Zvláštní důraz byl kladen na druhý pilíř, konkrétně tedy jaká je výnosnost ve druhém pilíři při různých měsíčních příjmech a věku, jaký byl zájem o druhý pilíř, kdo se nejvíce o informace zajímal nebo jaký byl hlavní důvod účasti tak zanedbatelného množství českých poplatníků. Díky dotazníkovému šetření bylo zjištěno, že v dynamičtějších fondech je druhý pilíř výhodný i pro starší ročníky a také pro ty s podprůměrnými příjmy. Přesto lidé o druhý pilíř nejevili zájem, čímž důchodová reforma naprosto ztratila svůj smysl. Největší překážkou k úspěchu důchodové reformy bylo to, že obyvatelé nebyli o novém důchodovém systému příliš informováni. Ti, co informováni byli, měli největší obavy ze zrušení druhého pilíře, tudíž z celkové politické nestability, která je k úspěšné reformě vždy nutná. Dále také proto, že využívají jiných druhů spoření než je druhý pilíř. Jako hlavní důvod se však nakonec ukázaly obavy ze skutečné výnosnosti z důchodového spoření a z celkové rizikovosti z hlediska dlouhodobosti.

Je samozřejmé, že jakékoli spoření na budoucnost je otázkou naprosté nejistoty, což je také nejčastějším argumentem odpůrců spořicíh programů. Na druhou stranu je potřeba si uvědomit, že spoření vždy nemusí znamenat jen bankovní finanční programy typu druhý či třetí pilíř, ale také investice do nemovitostí či movitostí. Každý má na výběr ze dvou variant, spořit si s nejistotou, kolik těchto finančních prostředků bude a na co budou využity anebo si nespořit s jistotou, že nikdy žádné naspořené prostředky k dispozici nebudou.

7 Seznam použitých zdrojů

FIALA, Tomáš; VOSTATEK Jaroslav, ZBORNÍK Peter. *Návrh penzijní reformy*. 1. vyd. Praha: CESTA, 2012. 18 s. ISBN 978-80-905134-3-3.

KÁBA, Bohumil; SVATOŠOVÁ, Libuše. *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*. 1. Vyd. 2012. s. 177. ISBN 978-80-7380-359-9.

POTŮČEK, Martin. *Cesta z krize*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011. 135 s. ISBN 978-80-7419-057-5.

RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření*. 1. vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-80-260-3892-4.

RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Praha: ANAG, 2013. 120 s. ISBN 978-80-7263-821-5.

SYROVÝ, Petr. *Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 152 s. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-4479-7.

UNIVERZITA KARLOVA – PRÁVNICKÁ FAKULTA. *Důchodová reforma v České republice, ve Švýcarsku a ve Francii*. 1. vyd. Praha: IFEC, 2007. 79 s. ISBN 978-80-85889-92-5.

ÚŘAD VLÁDY ČR, MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR A MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Průvodce důchodovou reformou*. 1. vyd. Praha: 2013. 8 s.

Internetové zdroje:

ADR, ČTK. *Důchodová komise se znovu sejde, zaměří se na budoucnost penzí* [on-line]. Parlamentnilisty.cz: 19. června 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Duchodova-komise-se-znovu-sejde-zameri-se-na-budoucnost-penzi-323731>>.

Ageing and Employment Policies – Czech Republic. *OECD* [online]. 2003 [cit. 14. srpna 2013]. Dostupný na WWW: <<http://www1.oecd.org/publications/e-book/8104131E.pdf>>.

AKTUÁLNĚ.CZ. *Druhý pilíř penzí podle důchodové reformy* [on-line]. Aktuálně.cz: 2. ledna 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.aktualne.cz/wiki/finance/druhy-pilir-penzi-podle-duchodove-reformy/r-i:wiki:3795/>>.

ASOCIACE PENZIJNÍCH FONDŮ ČR, T. *Do druhého pilíře vstoupilo za prvního půl roku 74 573 lidí, nejsilnější byl červen* [on-line]. Investujeme a.s.: Praha, 3. června 2013 [cit. 15. prosince 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.investujeme.cz/do-druheho-pilire-vstoupilo-za-prvniho-pul-roku-74-573-lidi-nejsilnejsi-byl-cerven/>>.

ČSSZ. *80 let sociálního pojištění* [on-line]. ČSSZ: Praha, 2004. 46 s. [cit. 23. srpna 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.cssz.cz/stranky/konference-80let/brozura_c.pdf>.

ČTK. *Komise: Druhý pilíř penzí skončí, lidé dostanou peníze zpět* [on-line]. Aktuálně.cz: 3. července 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/komise-druhy-pilir-penzi-skonci-lide-dostanou-penize-zpet/r~2d3d5a5402c211e49c2f0025900fea04/>>.

DŮCHODOVÁ REFORMA. *II. pilíř – Strategie fondů* [on-line]. FINEZ Investment Management, s. r. o.: Brno. [cit. 11. června 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.reforma- duchodu.com/ii-pilir/strategie-fondu/>>.

DŮCHODOVÁ REFORMA.CZ. *Kalkulačka starobního důchodu* [on-line]. DůchodováReforma.cz: 8. srpna 2014 [cit. 10. září 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.duchodovareforma.cz/duchodova-kalkulacka/>>.

FINANCE.CZ – DANĚ, BANKY, KALKULAČKY, SPOŘENÍ, KURZY MĚN. *Současný český důchodový systém* [on-line]. Finance media a.s.: Praha, 2000-2014 [cit. 28. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/soucasny-cesky-duchodovy-system/>>.

HOVORKA, J. *Důchody podle Babišova ANO: Druhý pilíř nemusíme rušit* [on-line]. Aktuálně.cz: 9. června 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/finance/duchody-podle-hnuti-ano/r~689d8e82ed5c11e3b48f0025900fea04/>> .

INFORMAČNÍ CENTRUM VLÁDY. *Dějí se změny důchodového systému i v jiných zemích?* [on-line]. ICT: Praha, 2012-2014 [cit. 11. května 2014]. Dostupné z WWW: <<http://icv.vlada.cz/cz/duchodova-reforma/nejcastejsi-dotazy/#x105753>>.

KANTOR, M. *Výsledky druhého a třetího pilíře důchodového systému za rok 2013* [on-line]. ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ V ČR - Stárneš myslí!: 26. února [cit. 11. května 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.starnesmysli.cz/diskutujte-o-reforme/vysledky-druheho-a-tretiho-pilire-duchodoveho-systemu-za-rok-2013-90/>>.

KONEČNÁ, J., M. *2. pilíř penzijní reformy - nevýhody* [on-line]. Duchody-duchodci.cz: 14. března 2013 [cit. 1. září 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.duchody-duchodci.cz/2-pilir-duchodu-nevyhody.php>>.

KUTÁLEK, V. *Mám vstoupit do II. pilíře spoření na penzi?* [on-line]. Měšec.cz: 16. června 2012 [cit. 29. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/mam-vstoupit-do-ii-pilire/>>.

LABUDA, T. *Slovenský důchodový systém v kostce* [on-line]. Investujeme a.s.: Praha, 16. června 2010 [cit. 10. května 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.investujeme.cz/slovensky-duchodovy-system-v-kostce>>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Proč potřebujeme důchodovou reformu?* [on-line]. MPSV.CZ: Praha [cit. 10. září 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/10631/Proc_potrebujeme_duchodovou_reformu.ppt>.

ODBORNÁ KOMISE PRO DŮCHODOVU REFORMU. *Co je to důchodová komise?* [on-line]. Duchodova-komise.cz: 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.duchodova-komise.cz/>>.

ONDRÁČKOVÁ K. *Důchodová reforma: zájem o 2. pilíř je minimální, Češi se bojí vytunelování* [on-line]. MLADÁ FRONTA – FinExpert: 28. listopadu [cit. 11. května 2014]. Dostupné z WWW: <<http://finexpert.e15.cz/duchodova-reforma-zajem-o-2-pilir-je-minimalni-cesi-se-boji-vytunelovani>>.

PLISCHKE, S. E., *Evropan ve výslužbě u Bismarcka* [online]. Peníze.cz: 15. dubna 2003 [cit. 3. listopadu 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.penize.cz/svetova-ekonomika/15477-evropan-ve-vysluzbe-u-bismarcka>>.

SCHNEIDER, O.; ŠATAVA, J. *Český důchodový systém na rozcestí: Pro koho je výhodný přechod do druhého pilíře?* [on-line]. IDEA – projekt národohospodářského ústavu: Praha, 2012 [cit. 12. prosince 2014]. Dostupné z WWW: <http://idea.cerge-ei.cz/documents/studie_2012_04.pdf>.

SKOPEČEK J. *Drtinová Veselovský TV 31. 7. 2014* [on-line video]. Aktuálně.TV: 31. července 2014 [cit. 22. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://video.aktualne.cz/dvtv/dvtv-31-7-2014-skopecek-broza-joch-adamusova/r~d41afd6018d711e48a2a0025900fea04/>>.

SLAPNÍČKA, M. *II. pilíř důchodové reformy - výhody a nevýhody* [on-line]. NAŠEPENÍZE.CZ s.r.o.: Teplice, 11. ledna 2013 [cit. 19. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.nasepenize.cz/ii-pilir-duchodove-reformy-vyhody-a-nevyhody-11197>>.

SLÁVIK, M. *Nečas: Bez reformy penzí se neobejdeme, druhý pilíř by mohl být povinný* [on-line]. Hospodářské noviny: Praha, 21. května 2013 [cit. 11. listopadu 2013]. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-59917020-necas-petr-duchodova-reforma-vlada-cr>>.

STÁTNÍ KONTROLA A DOZOR NA FINANČNÍM TRHU. *Aktuálně působící penzijní společnosti v ČR - rok 2014* [on-line]. Ministerstvo financí České republiky: Praha, 10. ledna 2014 [cit. 10. září 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/kontrola/penzijni-pripojisteni-doplnekove-sporeni/penzijni-spolecnosti/2014/penzijni-spolecnosti-rok-2014-16401>>.

TŮMA, O. *Druhý pilíř startuje. Jak se mu vede u sousedů* [on-line]? Peníze.cz: 2. ledna 2013 [cit. 10. května 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.penize.cz/duchody/247524-druhy-pilir-startuje-jak-se-mu-vede-u-sousedu>>.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Natankujte na penzi teď!* [on-line]. Vláda ČR: Praha, 13. května 2013 [cit. 12. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tema/natankujte-na-penzi-ted!--106731/>>.

VLÁDA.CZ. *Nečas: Důchodová reforma startuje od 1. ledna 2013* [on-line]. Parlamentnílisty.cz: 20. listopadu 2012 [cit. 10. září 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-voicum/Necas-Duchodova-reforma-startuje-od-1-ledna-2013-254267>>.

VYPLATA.CZ. *Důchodový systém před reformou* [on-line]. Vyplata.cz: Brno, 7. října 2010 [cit. 10. září 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.vyplata.cz/duchod/duchodova-reforma-soucasne-pilire.php>>.

VÝPOČET.CZ *Popis výpočtu starobního důchodu* [on-line]. Výpočet.cz: 2013 [cit. 28. srpna 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.vypocet.cz/popis-vypoctu-duchodu/>>.

ZFP GROUP. *Filosofie, naše hodnoty* [on-line]. ZFP akademie: Břeclav, 2014 [cit. 12. prosince 2014]. Dostupné z WWW <<http://www.zfpa.cz/o-spolecnosti/filozofie-nase-hodnoty/>> .

ZFP GROUP. *O ZFP akademii.* [on-line]. ZFP akademie: Břeclav, 2014 [cit. 12. prosince 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.zfpa.cz/o-spolecnosti/o-zfp-akademii/>>.

Zákony:

Zákon č. 221/1924 Sb. zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří.

Zákon č. 102/1951 Sb., o přebudování národního pojištění.

Ostatní zdroje:

Interní dokumenty společnosti ZFP akademie, a.s.

Příloha č. 1 - Registrace smlouvy o důchodovém spoření

<p>Specializovaný finanční úřad Nábř. Kpt. Jaroše 1000/7 170 00 PRAHA 7</p> <p>č.j.: [REDACTED]</p>	<p>V Praze dne</p> <p>Elektronicky podepsáno 10. 04. 2013</p> <p>Bc. [REDACTED] referent</p>
<p>Allianz penzijní společnost, a.s. Ke Štvanici 656/3 PRAHA 8 - KARLÍN 186 00 PRAHA 86</p> <p>[REDACTED]</p>	

O Z N Á M E N Í
o nabytí právní moci

Specializovaný finanční úřad - správce Centrálního registru smluv oznamuje, že rozhodnutí správce Centrálního registru smluv, č.j. 91689/13/4000-08500-109277 , ve věci žádosti penzijní společnosti Allianz penzijní společnost, a.s., Ke Štvanici 656/3, PRAHA 8, IČ: 25612603 (dále jen "žadatel") o registraci smlouvy o důchodovém spoření, kterou uzavřeli:

žadatel
a
[REDACTED] (dále jen "účastník"),

nabylo právní moci dne 06.04.2013 a registrace smlouvy o důchodovém spoření je proto účinná ode dne 01.05.2013.

Ode dne 01.05.2013 se účastník stává účastníkem důchodového spoření.

Účastník (poplatník pojistného na důchodové spoření) je povinen písemně oznámit plátcí pojistného (tj. svému zaměstnavateli) den, kdy se stal účastníkem důchodového spoření, a to tak, aby mohl plátce pojistného tuto skutečnost zohlednit při srážce pojistného (ust. § 29 zákona č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodové spoření, ve znění pozdějších předpisů).

Smlouva o důchodovém spoření je zaregistrována s účinností k prvnímu dni kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém rozhodnutí, kterým byla tato smlouva zaregistrována, nabylo právní moci (ust. § 9 odst. 9 zákona o důchodovém spoření). Ke dni účinnosti

Zdroj: <http://js.pencdn.cz/Image.aspx?itemid=254296&width=&height=&q=100>

Příloha č. 2 - Komu se dle tabulek druhý pilíř vyplatí?

Muži: Čistá diskontovaná hodnota přechodu ze současného do dvoupilířového systému podle věku a příjmu účastníka (% ročního příjmu)

	1. decil	2. decil	3. decil	4. decil	5. decil	6. decil	7. decil	8. decil	9. decil	10. decil
21	-29%	-3%	8%	23%	27%	33%	41%	48%		
22	-23%	-6%	7%	24%	22%	33%	42%	43%	31%	58%
23	-26%	-13%	5%	15%	21%	23%	38%	41%	54%	
24	-24%	-11%	4%	15%	18%	28%	33%	40%	48%	55%
25	-23%	-12%	-2%	12%	17%	27%	26%	38%	35%	52%
26	-23%	-17%	-2%	2%	18%	17%	32%	37%	30%	48%
27	-28%	-16%	-1%	7%	8%	18%	15%	36%	41%	40%
28	-20%	-15%	-5%	6%	13%	20%	22%	30%	33%	43%
29	-26%	-15%	-5%	3%	8%	16%	20%	26%	36%	40%
30	-25%	-15%	-7%	-5%	8%	14%	19%	28%	31%	34%
31	-28%	-18%	-11%	-1%	3%	7%	18%	24%	28%	30%
32	-31%	-23%	-9%	-5%	0%	13%	11%	15%	30%	37%
33	-30%	-27%	-14%	-7%	2%	5%	14%	19%	22%	35%
34	-21%	-26%	-15%	-4%	3%	7%	12%	15%	19%	27%
35	-28%	-24%	-16%	-7%	0%	3%	9%	14%	21%	26%
36	-24%	-29%	-13%	-6%	-5%	2%	9%	13%	20%	27%
37	-28%	-25%	-17%	-6%	-1%	3%	5%	9%	17%	30%
38	-20%	-24%	-16%	-11%	-2%	4%	6%	9%	15%	25%
39	-23%	-24%	-16%	-11%	-4%	0%	1%	9%	13%	21%
40	-20%	-19%	-15%	-10%	-5%	-3%	4%	9%	15%	17%
41	-27%	0%	-16%	-10%	-2%	1%	6%	10%	15%	20%
42	-30%	-21%	-15%	-9%	-4%	-1%	2%	7%	7%	18%
43	-32%	-22%	-13%	-7%	-7%	0%	4%	7%	10%	20%
44	-26%	-20%	-14%	-10%	-7%	-4%	1%	7%	9%	15%
45	-30%	-20%	-15%	-10%	-8%	-3%	1%	5%	9%	12%
46	-18%	-21%	-13%	-9%	-6%	-2%	-1%	3%	8%	12%
47	-21%	-16%	-12%	-8%	-4%	-1%	-1%	3%	3%	15%
48	-27%	-16%	-13%	-8%	-6%	-3%	0%	4%	6%	12%
49	-17%	-16%	-11%	-8%	-5%	-2%	0%	1%	2%	9%
50	-21%	-18%	-10%	-7%	-5%	-4%	-3%	2%	6%	8%
51	-18%	-15%	-10%	-7%	-6%	-3%	-1%	2%	3%	4%
52	-18%	-13%	-9%	-6%	-4%	-3%	0%	1%	2%	7%
53	-17%	-12%	-9%	-6%	-3%	-2%	-1%	-2%	3%	6%
54	-11%	-10%	-7%	-5%	-4%	-1%	0%	0%	1%	4%
55	-10%	-8%	-6%	-4%	-3%	-2%	-1%	0%	1%	3%
56	-9%	-7%	-5%	-4%	-2%	-2%	-1%	0%	1%	2%
57	-6%	-5%	-4%	-3%	-2%	-1%	-1%	0%	1%	1%
58	-4%	-3%	-2%	-2%	-1%	-1%	-1%	0%	1%	1%

Zdroj: http://idea.cerge-ei.cz/documents/studie_2012_04.pdf

Ženy: Čistá diskontovaná hodnota přechodu ze současného do dvoupilířového systému podle věku a příjmu účastníka (% ročního příjmu)

	1. decil	2. decil	3. decil	4. decil	5. decil	6. decil	7. decil	8. decil	9. decil	10. decil
21	-71%	-49%	-34%		-17%		8%			
22	-71%	-48%	-31%	-17%	-16%	-7%		28%		58%
23	-68%	-48%	-32%	-14%	-6%	0%	6%	15%	25%	
24	-68%	-49%	-34%	-14%	-10%	0%	-2%	13%	21%	29%
25	-58%	-52%	-29%	-10%	0%	-2%	21%	16%		34%
26	-62%	-51%	-34%	-17%	-1%	-3%	12%	14%	17%	37%
27	-65%	-46%	-35%	-20%	-13%	-6%	16%	13%	23%	31%
28	-59%	-44%	-34%	-25%	-10%	0%	-4%	14%	24%	32%
29	-63%	-42%	-29%	-18%	-11%	-1%	1%	15%	22%	32%
30	-65%	-48%	-31%	-27%	-8%	2%	9%		18%	32%
31	-57%	-45%	-28%	-17%	-11%	-4%	2%	14%	18%	23%
32	-56%	-49%	-28%	-17%	-7%	2%	9%	12%	24%	25%
33	-61%	-44%	-30%	-19%	-14%	-4%	1%	8%	6%	22%
34	-57%	-45%	-30%	-17%	-11%	-9%	1%	9%	12%	24%
35	-59%	-43%	-29%	-19%	-9%	-7%	1%	9%	8%	12%
36	-55%	-40%	-25%	-19%	-13%	-5%	1%	10%	5%	16%
37	-57%	-40%	-28%	-18%	-13%	-10%	1%	6%	5%	24%
38	-55%	-38%	-28%	-22%	-12%	-6%	-6%	5%	13%	17%
39	-49%	-40%	-29%	-19%	-13%	-8%	-9%	2%	9%	13%
40	-48%	-36%	-27%	-19%	-14%	-9%	1%	-1%	10%	14%
41	-47%	0%	-25%	-17%	-13%	-7%	-4%	4%	9%	19%
42	-41%	-35%	-25%	-18%	-13%	-7%	-3%	3%	2%	8%
43	-42%	-33%	-23%	-17%	-11%	-7%	-2%	-2%	6%	12%
44	-40%	-32%	-23%	-16%	-11%	-9%	-2%	2%	7%	12%
45	-37%	-29%	-23%	-16%	-10%	-7%	-5%	-1%	7%	3%
46	-35%	-28%	-20%	-16%	-11%	-10%	-3%	-2%	-1%	9%
47	-33%	-26%	-19%	-15%	-11%	-6%	-4%	-2%	4%	8%
48	-31%	-23%	-19%	-14%	-10%	-7%	-4%	-1%	1%	6%
49	-30%	-23%	-17%	-13%	-9%	-7%	-3%	-2%	0%	6%
50	-25%	-20%	-15%	-12%	-9%	-6%	-4%	-2%	-1%	3%
51	-22%	-18%	-14%	-11%	-8%	-5%	-4%	-2%	0%	0%
52	-18%	-15%	-11%	-8%	-7%	-5%	-4%	-2%	-2%	3%
53	-14%	-11%	-9%	-7%	-5%	-4%	-3%	-1%	0%	3%
54	-11%	-9%	-6%	-5%	-4%	-3%	-2%	-1%	0%	1%
55	-7%	-5%	-4%	-3%	-3%	-2%	-1%	-1%	-2%	0%
56	-3%	-3%	-2%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	0%	1%

Zdroj: http://idea.cerge-ei.cz/documents/studie_2012_04.pdf

Výsledky jsou prezentovány na základě shluknutí do decilů (hodnota je získána rozčlenění celého věkového vzorku na deset stejných částí), kdy první decil tvoří 10 % účastníků systému s nejnižší mzdou a desátý decil tvoří 10% účastníků s nejvyšším příjmem. Žlutě vyznačené hodnoty v tabulce jsou potom kombinace, za kterých se vyplatí vstup do druhého pilíře (za předpokladu současných neměnných podmínek).

Příloha č. 3 – Stručný přehled napříč třemi pilíři

1.pilíř	2.pilíř	3.pilíř
<p>POVINNÝ</p>	<p>DOBROVOLNÝ</p>	<p>DOBROVOLNÝ</p>
<p>Základní pilíř stávajícího průběžného důchodového systému. Vyplácí se z něj aktuální starobní důchody.</p>	<p>Od 1. 1. 2013 nově vzniklý pilíř důchodového systému.</p>	<p>Pilíř stávajícího důchodového systému již od roku 1994. Od 1. 1. 2013 se měnily podmínky sjednání smlouvy, výplaty prostředků i název produktu.</p>
<p>ÚČASTNÍK: Fyzická osoba starší 18 let, která je poplatníkem důchodového pojištění</p>	<p>ÚČASTNÍK: Fyzická osoba, která platí důchodové pojištění (do I. pilíře) a dosáhla věku 18 let, pokud uzavře s penzijní společností smlouvu o důchodovém spoření nejpozději:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. do konce kalendářního roku, ve kterém dosáhne věku 35 let b. pro starší 35 let (věk 35 let dosažen před 1. 1. 2013) možno vstoupit <ul style="list-style-type: none"> o do 30. 6. 2013 o do 6 měsíců ode dne, od kterého byla poprvé od 1. 1. 2013 poplatníkem pojistného na důchodovém pojištění 	<p>ÚČASTNÍK: Fyzická osoba starší 18 let, která uzavřela s penzijní společností smlouvu o doplňkovém penzijním spoření (do 30.11. smlouvu o penzijním připojištění)</p>
<p>POVINNÝ ODVOD ZE MZDY: povinné důchodové pojištění</p>	<p>DOBROVOLNÝ FINANČNÍ PRODUKT důchodové spoření</p>	<p>DOBROVOLNÝ FINANČNÍ PRODUKT: penzijní připojištění (do 31. 11. 2012) doplňkové penzijní spoření (od 1. 1. 2013)</p>
<p>UKONČENÍ ÚČASTI V PILÍŘI není možné</p>	<p>UKONČENÍ ÚČASTI V PILÍŘI není možné</p>	<p>UKONČENÍ ÚČASTI V PILÍŘI je možné výpovědí smlouvy za daných pravidel</p>

<p>DĚDĚNÍ NASPOŘENÝCH PROSTŘEDKŮ ne</p>	<p>DĚDĚNÍ NASPOŘENÝCH PROSTŘEDKŮ ano za daných pravidel*</p>	<p>DĚDĚNÍ NASPOŘENÝCH PROSTŘEDKŮ ano</p>
<p>SPRÁVCE PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ stát</p>	<p>SPRÁVCE PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ soukromá penzijní společnost</p>	<p>SPRÁVCE PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ od 1. 1. 2013 soukromá penzijní společnost</p>
<p>SPRAVOVANÉ FONDY** žádné</p>	<p>SPRAVOVANÉ FONDY** důchodové fondy (povinně ze zákona fond státních dluhopisů, fond konzervativní, fond vyvážený a fond dynamický)</p>	<p>SPRAVOVANÉ FONDY** a. transformovaný fond (pouze klienti penzijního připojištění) b. účastnické fondy (ze zákona povinný konzervativní fond, další fondy dle nabídky konkrétní penzijní společnosti)</p>
<p>FINANCOVÁNÍ 28 % z hrubé mzdy (ti, kteří nevstoupí do 2. pilíře) nebo 25 % z hrubé mzdy (ti, kteří vstoupí do 2. pilíře)</p>	<p>FINANCOVÁNÍ 3 % z hrubé mzdy (namísto odvodu do 1. pilíře) + 2% z hrubé mzdy účastníka (navýšený odvod z hrubé mzdy) + zhodnocení (dle vybrané investiční strategie)</p>	<p>FINANCOVÁNÍ vlastní příspěvek účastníka + příspěvek státu (dle výše příspěvku účastníka) + příspěvek zaměstnavatele (není povinné) + daňové odpočty (od určité výše vlastního příspěvku) + zhodnocení (dle vybrané investiční strategie)</p>
<p>VÝPLATA PROSTŘEDKŮ Po odchodu do důchodu formou starobního důchodu od státu</p>	<p>VÝPLATA PROSTŘEDKŮ Po odchodu do důchodu vyplácí měsíčně životní pojišťovna formou: a. doživotní starobní důchod b. doživotní starobní důchod se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu po dobu 3 let c. starobní důchod na dobu 20 let</p>	<p>VÝPLATA PROSTŘEDKŮ složitější koncept - liší se podmínky starých smluv penzijního připojištění oproti podmínkách nového doplňkového penzijního spoření viz níže</p>

Zdroj: <http://www.duchodovareforma.cz/duchodovy-system/>

Příloha č. 4 – Jakým způsobem chtěla vláda naplnit cíle reformy?

Vytvoříme podmínky pro dostatečnou tvorbu úspor:

- zapojíme občany do spoření včas (na dobu minimálně 30 let, vstup nejpozději do 35 let)
- dostatečný příspěvek 5 % (3+2 %) umožní za 30 let naspořit minimálně na ¼ státního důchodu
- pravidla účasti na rozdíl od III. pilíře zajistí přispívání bez výpadků po celou dobu pracovní kariéry

Pravidla vyvázání 3% pojistného budou výhodná minimálně pro 60 % občanů.

- účast ve II. pilíři přináší výhody dědictví
- možnosti výplaty penzí jsou širší než ze současného důchodového systému:
 - a) doživotní důchod
 - b) doživotní důchod s pozůstalostní penzí na 3 roky
 - c) důchod vyplácený právě 20 let
 - d) dědictví a pozůstalostní důchody
- nároky na jiné státní penze zůstávají stejné (invalidní, pozůstalostní, vdovské důchody)

Reforma nepřekročí možnosti veřejných financí.

- nebudeme opakovat chyby sousedů, kteří stanovili pro důchodové spoření příliš vysokou sazbu (Polsko 7,3 %, Slovensko 9 %, Maďarsko 8 %), ČR 3 %
- od počátku zajistíme stálý zdroj financování, část příjmů z DPH - nebudeme spoléhat na dočasné příjmy

Vytvoříme rámec pro efektivní rozdělení rolí státu a komerčního sektoru.

- jednotné inkaso pojistného využije výhody ekonomie z rozsahu a centrálního registru pojištění
- centrální registr smluv důchodového spoření sníží náklady spojené s uzavíráním smluv a přestupy mezi penzijními společnostmi
- pro vedení osobních účtů budou využijeme existující software
- vytvoříme konkurenci v klíčové oblasti, zhodnocování úspor
- neefektivní výdaje na obchod a propagaci omezíme regulací poplatků za správu a regulací distribučních nákladů

Vytvoříme podmínky pro bezpečné a výhodné investování ve II. i III. pilíři

- ve II. a III. pilíři bude přísně odděleno hospodaření od majetku klienta
- vytvoříme podmínky pro využívání vhodného způsobu investování podle životních fází účastníků II. i III. pilíře
- čtyři povinné investiční strategie ve II. pilíři zároveň umožní transparentní a přehledné rozhodování
- investiční strategie budou podléhat regulaci rizika
- povinný autopilot zabrání poklesu hodnoty před odchodem do důchodu

Zdroj: http://starnesmysli.cz/dokumenty/Proc_potrebujeme_duchodovou_reformu.pdf

Příloha č. 5 – Souhrnná tabulka údajů klientů v druhém pilíři

	pohlaví	věk	mzda	způsob příjmu	strategie fondu	penze z I. pilíře	penze z II. pilíře	rozdíl
1	muž	20	24.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 827 Kč	18 045 Kč	5 218 Kč
2	žena	21	13.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 682 Kč	13 036 Kč	2 354 Kč
3	muž	22	16.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 267 Kč	14 409 Kč	3 142 Kč
4	žena	22	21.000 Kč	OSVČ	dynamický	12 242 Kč	16 677 Kč	4 435 Kč
5	muž	23	31.000 Kč	zaměst.	dynamický	13 952 Kč	15 803 Kč	1 851 Kč
6	muž	23	38.000 Kč	OSVČ	dynamický	15 290 Kč	23 077 Kč	7 787 Kč
7	žena	23	26.000 Kč	OSVČ	vyvážený	12 996 Kč	14 379 Kč	1 383 Kč
8	muž	23	15.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 894 Kč	13 350 Kč	2 456 Kč
9	muž	24	17.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 276 Kč	14 050 Kč	2 774 Kč
10	muž	24	20.000 Kč	zaměst.	vyvážený	11 850 Kč	12 640 Kč	790 Kč
11	muž	25	14.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 703 Kč	12 725 Kč	2 022 Kč
12	žena	25	23.000 Kč	zaměst.	vyvážený	12 423 Kč	13 476 Kč	1 053 Kč
13	muž	25	16.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 085 Kč	13 539 Kč	2 454 Kč
14	žena	26	36.000 Kč	zaměst.	dynamický	14 907 Kč	17 096 Kč	2 189 Kč
15	muž	26	19.000 Kč	zaměst.	vyvážený	11 659 Kč	12 358 Kč	699 Kč
16	muž	26	22.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 232 Kč	15 842 Kč	3 610 Kč
17	muž	26	14.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 703 Kč	12 647 Kč	1 944 Kč
18	muž	27	25.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 805 Kč	16 884 Kč	4 079 Kč
19	žena	27	17.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 276 Kč	13 740 Kč	2 464 Kč
20	muž	27	24.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 614 Kč	16 492 Kč	3 878 Kč
21	muž	27	21.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 041 Kč	15 316 Kč	3 275 Kč
22	žena	27	17.000 Kč	OSVČ	dynamický	11 276 Kč	13 740 Kč	2 464 Kč
23	žena	28	18.000 Kč	OSVČ	dynamický	11 468 Kč	14 029 Kč	2 561 Kč
24	žena	28	14.000 Kč	OSVČ	dynamický	10 703 Kč	12 489 Kč	1 786 Kč
25	muž	28	27.000 Kč	OSVČ	dynamický	13 187 Kč	17 504 Kč	4 317 Kč
26	žena	28	22.000 Kč	zaměst.	vyvážený	12 232 Kč	13 180 Kč	948 Kč
27	žena	29	15.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 717 Kč	12 427 Kč	1 710 Kč
28	muž	29	33.000 Kč	zaměst.	dynamický	14 086 Kč	18 916 Kč	4 830 Kč
29	žena	29	26.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 776 Kč	16 385 Kč	3 609 Kč
30	muž	29	20.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 653 Kč	14 233 Kč	2 580 Kč
31	muž	29	18.000 Kč	OSVČ	dynamický	11 278 Kč	13 513 Kč	2 235 Kč
32	muž	30	23.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 214 Kč	15 153 Kč	2 939 Kč
33	muž	30	24.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 402 Kč	15 506 Kč	3 104 Kč
34	muž	31	16.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 904 Kč	12 606 Kč	1 702 Kč

35	muž	31	27.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 963 Kč	16 424 Kč	3 461 Kč
36	muž	32	15.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 717 Kč	12 194 Kč	1 477 Kč
37	muž	32	34.000 Kč	zaměst.	dynamický	14 274 Kč	18 676 Kč	4 402 Kč
38	muž	32	16.000 Kč	zaměst.	vyvážený	10 904 Kč	11 257 Kč	353 Kč
39	žena	33	21.000 Kč	OSVČ	dynamický	11 840 Kč	14 136 Kč	2 296 Kč
40	žena	34	25.000 Kč	OSVČ	dynamický	12 589 Kč	15 358 Kč	2 769 Kč
41	žena	34	26.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 776 Kč	15 687 Kč	2 911 Kč
42	muž	35	28.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 922 Kč	15 709 Kč	2 787 Kč
43	žena	35	32.000 Kč	zaměst.	dynamický	13 655 Kč	16 935 Kč	3 280 Kč
44	muž	35	21.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 639 Kč	13 546 Kč	1 907 Kč
45	žena	35	25.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 372 Kč	14 774 Kč	2 402 Kč
46	muž	35	40.000 Kč	zaměst.	dynamický	15 122 Kč	19 419 Kč	4 297 Kč
47	muž	36	27.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 739 Kč	15 243 Kč	2 504 Kč
48	žena	36	17.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 906 Kč	12 204 Kč	1 298 Kč
49	muž	36	24.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 189 Kč	14 334 Kč	2 145 Kč
50	žena	36	38.000 Kč	OSVČ	dynamický	14 755 Kč	18 567 Kč	3 812 Kč
51	žena	36	20.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 456 Kč	13 114 Kč	1 658 Kč
52	muž	36	21.000 Kč	OSVČ	vyvážený	11 639 Kč	12 225 Kč	586 Kč
53	muž	37	19.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 272 Kč	12 746 Kč	1 474 Kč
54	muž	37	45.000 Kč	zaměst.	dynamický	16 038 Kč	20 506 Kč	4 468 Kč
55	žena	38	17.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 906 Kč	12 092 Kč	1 186 Kč
56	muž	38	27.000 Kč	OSVČ	dynamický	12 739 Kč	15 028 Kč	2 289 Kč
57	žena	39	22.000 Kč	OSVČ	dynamický	11 822 Kč	13 475 Kč	1 653 Kč
58	žena	39	16.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 722 Kč	11 743 Kč	1 021 Kč
59	muž	39	25.000 Kč	zaměst.	vyvážený	12 372 Kč	13 179 Kč	807 Kč
60	žena	39	13.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 173 Kč	10 878 Kč	705 Kč
61	žena	40	33.000 Kč	OSVČ	dynamický	13 839 Kč	16 523 Kč	2 684 Kč
62	žena	40	15.000 Kč	zaměst.	vyvážený	10 539 Kč	10 757 Kč	218 Kč
63	muž	40	38.000 Kč	OSVČ	vyvážený	14 755 Kč	16 297 Kč	1 542 Kč
64	muž	40	48.000 Kč	OSVČ	dynamický	16 588 Kč	20 797 Kč	4 209 Kč
65	žena	40	19.000 Kč	zaměst.	vyvážený	11 272 Kč	11 719 Kč	447 Kč
66	muž	40	45.000 Kč	OSVČ	dynamický	16 038 Kč	19 944 Kč	3 906 Kč
67	muž	40	31.000 Kč	OSVČ	vyvážený	13 472 Kč	14 612 Kč	1 140 Kč
68	žena	41	41.000 Kč	zaměst.	dynamický	15 026 Kč	18 034 Kč	3 008 Kč
69	žena	41	39.000 Kč	zaměst.	vyvážený	14 667 Kč	16 089 Kč	1 422 Kč
70	muž	41	15.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 362 Kč	11 090 Kč	728 Kč
71	muž	41	22.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 617 Kč	12 962 Kč	1 345 Kč
72	muž	41	35.000 Kč	OSVČ	dynamický	13 950 Kč	16 440 Kč	2 490 Kč

73	muž	42	17.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 720 Kč	11 542 Kč	822 Kč
74	žena	42	18.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 900 Kč	11 800 Kč	900 Kč
75	žena	42	25.000 Kč	OSVČ	vyvážený	12 156 Kč	12 799 Kč	643 Kč
76	žena	42	40.000 Kč	OSVČ	dynamický	14 847 Kč	17 573 Kč	2 726 Kč
77	muž	42	32.000 Kč	OSVČ	dynamický	13 411 Kč	15 481 Kč	2 070 Kč
78	žena	42	45.000 Kč	OSVČ	vyvážený	15 744 Kč	17 378 Kč	1 634 Kč
79	žena	42	48.000 Kč	zaměst.	vyvážený	16 282 Kč	18 063 Kč	1 781 Kč
80	žena	43	21.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 438 Kč	12 528 Kč	1 090 Kč
81	muž	44	20.000 Kč	OSVČ	vyvážený	11 259 Kč	11 648 Kč	389 Kč
82	muž	44	32.000 Kč	zaměst.	dynamický	13 411 Kč	15 277 Kč	1 866 Kč
83	muž	46	24.000 Kč	zaměst.	dynamický	11 976 Kč	13 104 Kč	1 128 Kč
84	muž	46	35.000 Kč	zaměst.	vyvážený	13 950 Kč	14 985 Kč	1 035 Kč
85	muž	46	38.000 Kč	OSVČ	vyvážený	14 488 Kč	15 655 Kč	1 167 Kč
86	muž	47	30.000 Kč	zaměst.	dynamický	12 817 Kč	14 098 Kč	1 281 Kč
87	žena	47	18.000 Kč	OSVČ	dynamický	10 711 Kč	11 296 Kč	585 Kč
88	muž	47	20.000 Kč	OSVČ	vyvážený	11 062 Kč	11 384 Kč	322 Kč
89	žena	48	42.000 Kč	zaměst.	vyvážený	14 923 Kč	15 994 Kč	1 071 Kč
90	žena	48	17.000 Kč	OSVČ	dynamický	10 535 Kč	10 994 Kč	459 Kč
91	muž	48	35.000 Kč	OSVČ	dynamický	13 694 Kč	15 121 Kč	1 427 Kč
92	muž	49	26.000 Kč	zaměst.	vyvážený	12 115 Kč	12 594 Kč	479 Kč
93	žena	49	15.000 Kč	OSVČ	dynamický	10 184 Kč	10 510 Kč	326 Kč
94	žena	49	33.000 Kč	zaměst.	vyvážený	13 343 Kč	14 062 Kč	719 Kč
95	muž	49	60.000 Kč	OSVČ	dynamický	18 082 Kč	20 676 Kč	2 594 Kč
96	muž	51	18.000 Kč	zaměst.	dynamický	10 711 Kč	11 123 Kč	412 Kč
97	žena	53	26.000 Kč	zaměst.	vyvážený	11 894 Kč	12 241 Kč	347 Kč
98	muž	53	38.000 Kč	zaměst.	dynamický	13 953 Kč	14 908 Kč	955 Kč
99	žena	55	50.000 Kč	OSVČ	vyvážený	16 012 Kč	16 845 Kč	833 Kč
100	žena	57	45.000 Kč	OSVČ	dynamický	14 860 Kč	15 649 Kč	789 Kč

Zdroj: vlastní dle interních dokumentů společnosti

Příloha č. 6 – Dotazník

Pohlaví:

Věk:

Nejvyšší dosažené vzdělání:

Průměrný hrubý měsíční příjem:

V době, kdy se stala důchodová reforma aktuálním tématem, zajímal/a jste se sám/sama o její podobu?

- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
-

1. Kde jste sháněl/a informace? (u odpovědí s více variantami zaškrtněte vždy jednu možnost)

- od finančního poradce:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
 - v médiích:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
 - v odborných člancích:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
 - nesháněla jsem aktivně informace, bylo jich všude dost
 - nesháněla jsem informace, nejsem do problematiky zainteresován/a (přeskočte otázku č. 3,4 a 5)
 - popřípadě jiné (vypište):
-

2. Byly tyto informace dle Vašeho názoru dostačující? (zaškrtněte u každé odpovědi; pokud jste u uvedené varianty informace nesháněli, nechte odpověď prázdnou)

- od finančního poradce:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
- z médií:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
- z odborných článků:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
- z jiného, Vámi výše uvedeného zdroje:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne

3. Věřil/a jste těmto informacím? (zaškrtněte u každé odpovědi; pokud jste u uvedené varianty informace nesháněli, nechte odpověď prázdnou)

- od finančního poradce:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
 - z médií:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
 - z odborných článků:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
 - z jiného, Vámi výše uvedeného zdroje:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
-

4. Myslíte si, že máte ve výsledku dostatečné povědomí o druhém pilíři?

- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
 - Nevím
-

5. Zjišťoval/a jste si pomocí důchodové kalkulačky Váš odhadovaný důchod?

- Ano
 - Ne
 - Nevím, co to je důchodová kalkulačka
-

6. Co Vás odradilo od vstupu do druhého pilíře?

- Nedostatečné příjmy na to, aby byl pro mě vstup do druhého pilíře výhodný:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
- Příliš vysoký věk na to, aby byl pro mě vstup do druhého pilíře výhodný:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
- Nemožnost z druhého pilíře vystoupit:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne
- Neúspěch důchodové reformy v sousedních zemích:
Ano Spíše ano Spíše ne Ne

- Politická kampaň tehdejší opozice založená na hesle: „Zrušíme druhý pilíř“:

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

- Nejistota výnosů z hlediska dlouhodobosti:

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

- Další 2 %, které musí účastník odebrat ze své mzdy:

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

- Nedůvěra k tehdejší vládě:

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

- Odradily mě názory druhých lidí, jelikož osobně se o to nezajímám:

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

- Popřípadě jiné (vypište):

7. Snažíte se zajistit na stáří nějakým jiným způsobem? (možnost zaškrtnout více odpovědí)

- Spoření ve třetím pilíři
- Jiné spořicí produkty
- Investice do nemovitostí či různých movitých předmětů
- Spoléhám na důchodové pojištění od státu
- Spoléhám se na pomoc rodiny ve stáří
- Popřípadě jiné (vypište):

8. Myslíte si, že je správné řešení druhý pilíř zrušit?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Nevím

Příloha č. 7 – Seznam grafů

- Graf č. 1 – Věkové složení obyvatelstva ke konci roku 2009
- Graf č. 2 – Prognózy vývoje věkové složení obyvatelstva do roku 2065
- Graf č. 3 – Úhrnná plodnost v ČR
- Graf č. 4 – Prohlubující se schodek důchodového rozpočtu
- Graf č. 5 – Vývoj počtu uzavřených smluv o důchodovém spoření
- Graf č. 6 – Pohlaví
- Graf č. 7 - Věk
- Graf č. 8 – Hrubý měsíční příjem
- Graf č. 9 – Způsob příjmu
- Graf č. 10 – Strategie fondů důchodového spoření
- Graf č. 11 – Rozdíl mezi odhadovaným výnosem z druhého pilíře a prvního pilíře
- Graf č. 12 – Zajímal/a jste se o důchodovou reformu z roku 2013?
- Graf č. 13 – Zdroje informací k důchodové reformě
- Graf č. 14 – Máte o druhém pilíři dostatečné povědomí?
- Graf č. 15 – Myslíte si, že je vhodným krokem druhý pilíř zrušit?
- Graf č. 16 – Zjišťoval/a jste si svůj odhadovaný důchod prostřednictvím důchodové kalkulačky?
- Graf č. 17 – Nedostatečné měsíční příjmy
- Graf č. 18 – Příliš vysoký věk
- Graf č. 19 – Nemožnost vystoupit z druhého pilíře
- Graf č. 20 – Neúspěch důchodové reformy v sousedních zemích
- Graf č. 21 – Hrozby zrušení druhého pilíře tehdejší opozice
- Graf č. 22 – Další 2 % z vlastní kapsy
- Graf č. 23 – Nedůvěra k tehdejší vládě
- Graf č. 24 – Nejistota výnosnosti z hlediska dlouhodobosti
- Graf č. 25 – Názory druhých lidí
- Graf č. 26 – Jiné způsoby zajištění se na stáří

Příloha č. 8 – Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Koeficient nárůstu pro výpočet vyměřovacího základu

Tabulka č. 2 – Hlavní předpoklady a výsledky projekce obyvatelstva ČR

Tabulka č. 3 – Prognózy ČSÚ o vývoji plodnosti do roku 2030

Tabulka č. 4 – Sazba důchodového pojištění v různých zemích světa

Tabulka č. 5 – Srovnání dnešních a budoucích důchodů při vyrovnaném důchodovém účtu

Tabulka č. 6 – Poměr výše důchodů k průměrné mzdě

Tabulka č. 7 – Výše důchodu vztažená k výši mzdy

Tabulka č. 8 – Poměr výše důchodů k průměrné mzdě

Tabulka č. 9 – Výše měsíčních příspěvků od státu

Tabulka č. 10 – Výše daňového odpočtu při různých platbách na smlouvu o důchodovém spoření

Tabulka č. 11 – Ekonomické ukazatele společnosti

Tabulka č. 12 – Výstup z programu SAS - Výhodnost druhého pilíře

Tabulka č. 13 – Rozdíl ve výnosnosti z prvního a druhého pilíře

Tabulka č. 14 – Výstup z programu SAS - Věk respondenta

Tabulka č. 15 – Výstup z programu SAS - vzdělání respondenta

Tabulka č. 16 – Výstup z programu SAS - Měsíční příjem respondenta

Příloha č. 9 – Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Průběžný systém financování